ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗ

ΕΚΛΟΓΑΙ

Δ', Ε' καὶ ΣΤ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

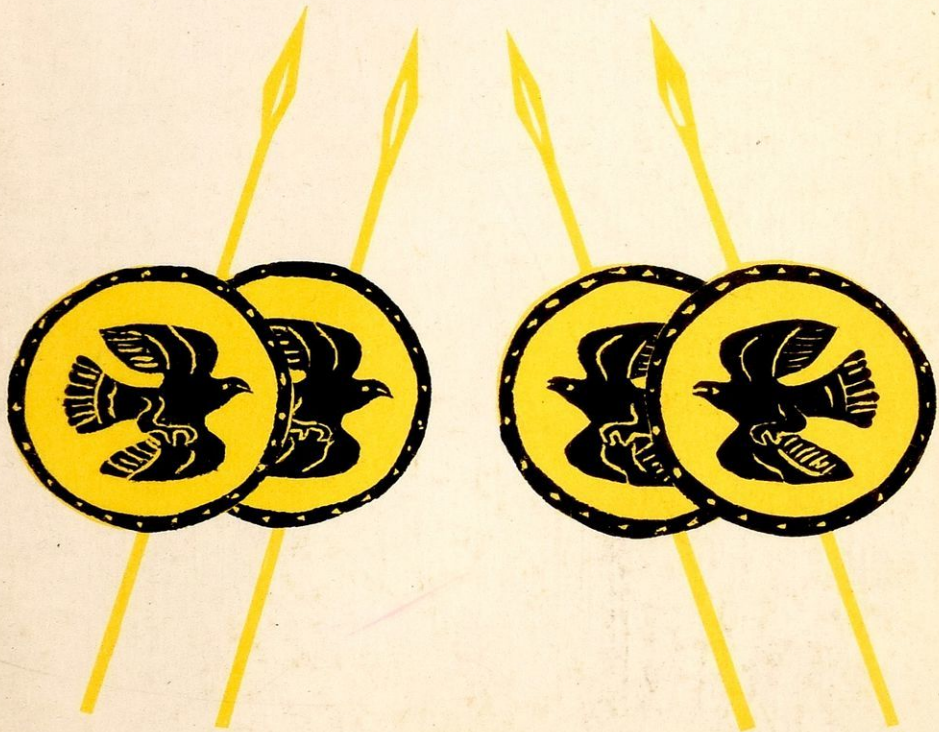

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1975

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

19960

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΩΡΕΑΝ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τό παρὸν βιβλίον δέον νὰ διαφυλαχθῇ καὶ διὰ τὰς Ε΄ καὶ ΣΤ΄τάξεις εἰς τὰς ὁποίας ἐπίσης θὰ χρησιμοποιηθῇ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

Δ΄, Ε΄, καὶ ΣΤ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1975

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Θ Ο Υ Κ Υ Δ Ι Δ Η Σ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

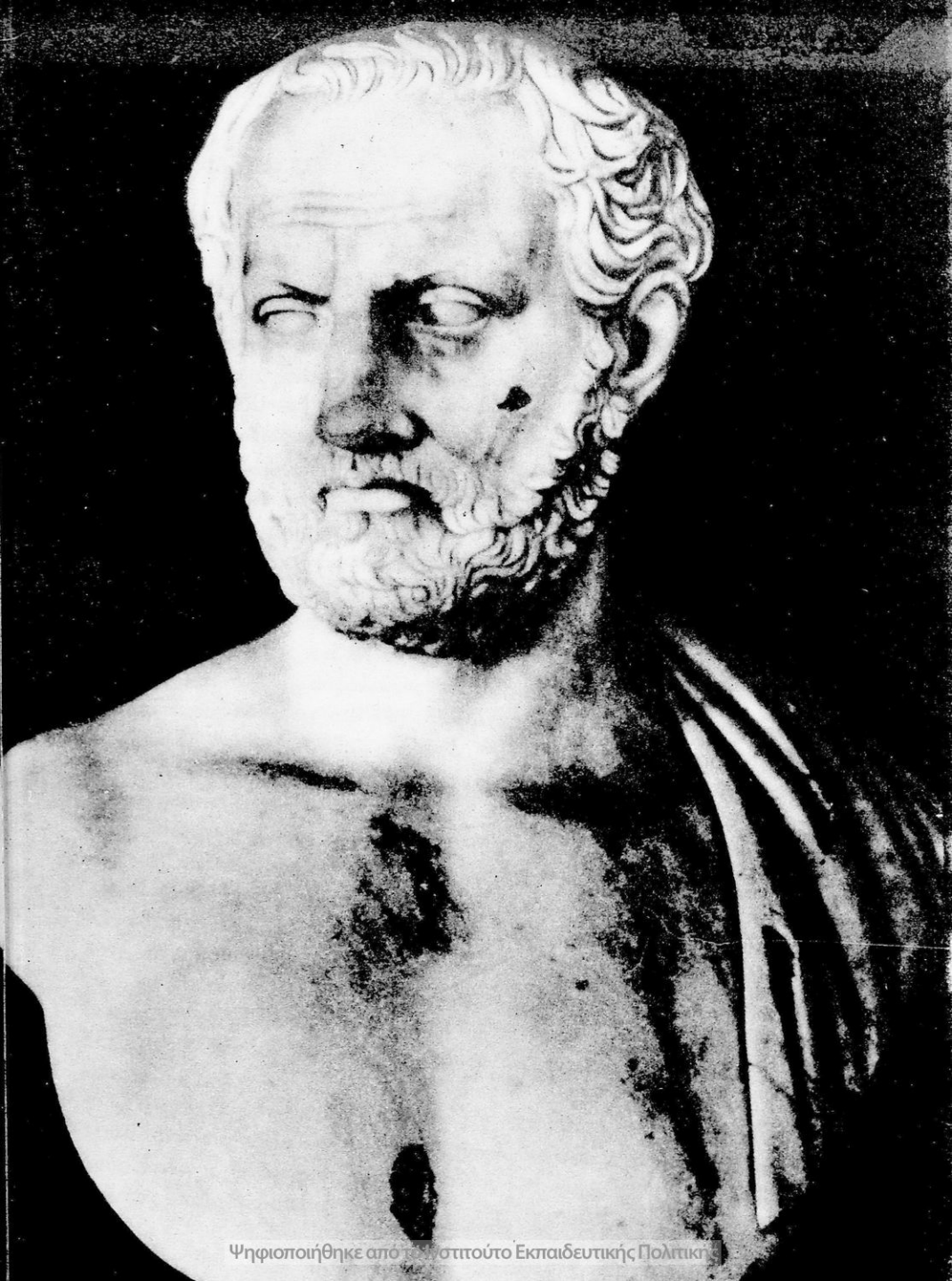

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ι. Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

1. Βίος. Ὁ Θουκυδίδης ἐγεννήθη ἐν τῷ Δήμῳ Ἁλιμοῦντι (παρὰ τὸν σημερινὸν Ἅλιμον, πέραν τοῦ Π. Φαλήρου) τῆς Ἀττικῆς μεταξὺ τοῦ 460-455 π.Χ.. Ὁ πατήρ του Ὅλορος ἦτο ἀπόγονος ἄλλου Ὀλόρου, βασιλέως τῶν Θρᾳκῶν, συγγενὴς τοῦ μαραθωνομάχου Μιλτιάδου καὶ τῶν Πεισιστρατιδῶν. Εἰς τὴν καταγωγήν του δὲ αὐτὴν ὤφειλε τὴν μεγάλην του περιουσίαν καὶ τὰ ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ, θρᾳκικῷ χωρίῳ, μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ.

Ὁ Θουκυδίδης, ὡς καταγόμενος ἐξ εὐπόρου καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας, ἔτυχεν ἐπιμελοῦς καὶ τελείας ἀγωγῆς καὶ παιδείας. Ἔσχε διδασκάλους τὸν φιλόσοφον Ἀναξαγόραν καὶ τὸν ῥήτορα Ἀντιφῶντα, οἵτινες καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ σύγχρονοι σοφισταὶ Πρωταγόρας, Πρόδικος, Γοργίας καὶ ἄλλοι, συρρέοντες εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸ κέντρον τότε τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ τὴν παίδευσιν τῆς ὅλης Ἑλλάδος, μεγάλως ἐπέδρασαν ἐπὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν συμβάντα ἐν Ἀθήναις λοιμὸν τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτε ἀπέθανεν ὁ Περικλῆς, προσβληθεὶς καὶ ὁ Θουκυδίδης ὑπὸ τῆς νόσου διεσώθη, τῷ δὲ 424 γενόμενος στρατηγὸς καὶ ναύαρχος τῶν Ἀθηναίων μετέβη εἰς τὰ παράλια τῆς Θρᾴκης. Ἐκεῖ εὑρισκόμενος διετάχθη νὰ βοηθήσῃ τὴν ἀπειλουμένην ὑπὸ τοῦ Λακεδαιμονίου στρατηγοῦ Βρασίδου Ἀμφίπολιν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐβράδυνε, δὲν κατώρθωσε ν' ἀποτρέψῃ τὴν κατάληψιν αὐτῆς. Ἕνεκα τούτου κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ προδοσίᾳ εἰς θάνατον, καί, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν τιμωρίαν, ὑπεβλήθη εἰς ἑκουσίαν φυγὴν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη, κατὰ τὰ ὁποῖα διέμενε κυρίως εἰς τὰ ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ κτήματά του.

Κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τῶν γεγονότων τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μεταβαίνων πολλάκις εἰς τοὺς τόπους, εἰς τοὺς ὁποίους διεδραματίσθησαν ταῦτα καὶ συλλέγων μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας τὴν ὕλην τῆς ἱστορίας του.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν τριάκοντα τυράννων τῷ 403 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του διὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου, ἀλλὰ ταχέως κατέλιπεν αὐτήν, ἴσως διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τότε γενικὴν κατάπτωσιν. Τῷ 396 εὑρισκόμενος ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ ἀπέθανεν αἰφνιδίως, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἀποτόμως λῆγον ἔργον αὐτοῦ. Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε τὸ μνῆμά του παρὰ τὰ Κιμώνεια μνήματα μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Θουκυδίδης Ὀλόρου Ἁλιμούσιος».

2. Ἔργον. Ὁ Θουκυδίδης συνέγραψε τὴν ἱστορίαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἀλλὰ δὲν συνεπλήρωσε τὴν συγγραφὴν αὐτοῦ, λόγῳ τοῦ αἰφνιδίου θανάτου του. Ἡ ἱστορία του λήγει τῷ 411 π.Χ., τὴν συνεχίζει δὲ ὁ Ξενοφῶν εἰς τὰ Ἑλληνικά του.

Ἡ ὅλη συγγραφὴ διῃρέθη ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν εἰς ὀκτὼ βιβλία. Ἐν τῷ πρώτῳ ,τὸ ὁποῖον χρησιμεύει καὶ ὡς προοίμιον (κεφ. 1 - 23), συγκρίνων τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον πρὸς τοὺς προηγουμένους, προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ ὅτι οὗτος εἶναι ἀξιολογώτατος πάντων, καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Τρωικοῦ καὶ Περσικοῦ, εἰς δὲ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ πρώτου βιβλίου διεξέρχεται τὰ φανερὰ καὶ ἀφανῆ αἴτια τοῦ πολέμου.

Ἀπὸ τοῦ δευτέρου βιβλίου ἄρχεται ἡ ἐξιστόρησις τῶν γεγονότων περιλαμβάνουσα μέχρι τοῦ 20οῦ κεφαλαίου τοῦ πέμπτου βιβλίου τὸ πρῶτον δεκαετὲς τμῆμα, τὸν Ἀρχιδάμειον πόλεμον (431 - 421). Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ πέμπτου βιβλίου περιλαμβάνει τὴν διήγησιν τῶν συμβάντων κατὰ τὴν ὕποπτον Νικίειον εἰρήνην μέχρι τῆς εἰς Σικελίαν ἐκστρατείας. Τὸ ἕκτον καὶ ἕβδομον τὴν εἰς Σικελίαν ἐκστρατείαν καὶ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων (415 - 412). Τὸ δὲ ὄγδοον περιλαμβάνει μέρος μόνον τοῦ Δεκελεικοῦ πολέμου μέχρι τοῦ 411 π.Χ.

Ἐν τῇ συγγραφῇ του διακρίνονται : 1) τὰ καθαρῶς ἱστορικὰ μέρη, εἰς τὴν διήγησιν τῶν ὁποίων προβαίνει κατ' αὐστηρὰν χρονολογικὴν διαίρεσιν εἰς θέρη, καθ' ἃ γίνονται αἱ στρατεῖαι καὶ αἱ μάχαι, καὶ εἰς χειμῶνας, καθ' οὓς γίνονται αἱ παρασκευαὶ καὶ αἱ διαπραγματεύσεις· 2) αἱ δημηγορίαι, αἵτινες εἶναι ἀγορεύσεις πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν ἀνδρῶν ἀπαγγελθεῖσαι εἰς διαφόρους συναθροίσεις· ἐξ αὐτῶν δὲ μετεδόθησαν μόνον αἱ ἀναγκαῖαι πρὸς διασάφησιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἱστορουμένων γεγονότων.

Ἐν αὐταῖς ὁ συγγραφεὺς μὲ θαυμαστὴν δεξιότητα ζωγραφεῖ συν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τομώτατα τὰς εἰκόνας ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, τοῦ Θεμιστοκλέους, Περικλέους, Νικίου κλπ., προσαρμόζων ἁρμονικώτατα πάσας τῶν προσώπων τὰς πράξεις καὶ τοὺς στοχασμοὺς πρὸς τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν. Ἐπιτυγχάνει δὲ τοῦτο τόσον ἀκριβῶς καὶ μετὰ τοσαύτης πειστικότητος αἰτιολογεῖ τὰς διαθέσεις καὶ τὰς γνώμας τῶν ῥητόρων, ὥστε πιστεύει ὁ ἀναγιγνώσκων ὅτι αὐτὰ τὰ ἀγορεύοντα πρόσωπα ἦτο ἀδύνατον ἐπιτυχέστερον νὰ συνηγορήσουν ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀπόψεων.

Σημειωτέον δὲ ὅτι αἱ δημηγορίαι δὲν εἶναι οἱ λόγοι τῶν ἀγορευσάντων ἰδίαις λέξεσιν, ἀλλὰ διεπλάσθησαν ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ ὅσον τὸ δυνατὸν ἐγγύτατα πρὸς τὰ ὑπ' αὐτῶν λεχθέντα.

3. Λεκτικόν. Ὁ Θουκυδίδης συνέγραψε τὴν ἱστορίαν του εἰς ἀρχαίαν ἀττικὴν διάλεκτον, ἡ ὁποία εἶχε διαμορφωθῆ λογοτεχνικῶς ὑπὸ τῶν ποιητῶν Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους διὰ τὴν ποίησιν, ὄχι δὲ καὶ διὰ τὸν ἤδη δημιουργούμενον πεζὸν λόγον. Πρῶτος δὲ αὐτὸς μετὰ πολλῆς δεξιότητος καὶ δυνάμεως διέπλασε τὴν ἄφθονον γλωσσικὴν ὕλην τῆς ἀττικῆς διαλέκτου. Ὅθεν μεταχειρίζεται ὄχι μόνον πλείστας ποιητικὰς λέξεις, ὡς **κλέος, ἀχθηδών, θάμβος, ἀκραιφνὴς** κλπ., ἀλλὰ καὶ δημιουργεῖ τοιαύτας, ὡς αἱ **ἀποδημητής, κινδυνευτής, αὐτοβοεί, ξένισις, ἐπιβόημα,** κλπ., ἄλλων δὲ αὐτὸς κυρίως ποιεῖται χρῆσιν, ὡς αἱ **ξύν. ἑτοῖμος, ὁμοῖος, αἰεί, τροπαῖον,** ἀντὶ τῶν **σύν, ἕτοιμος, ὅμοιος, ἀεί, τρόπαιον.** Ἐκτὸς τούτων καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ πολλαπλῆ χρῆσις καὶ παραγωγὴ νέων ῥημάτων ἐξ ὀνομάτων, ἡ συχνὴ χρῆσις τῆς γενικῆς τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς δήλωσιν αἰτίας, ἡ χρῆσις τῶν οὐδετέρων τῶν ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν μετὰ τοῦ ἄρθρου, ὡς τὸ **δεδιός,** τὸ **θαρσοῦν,** τὸ **σῶφρον,** καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀντὶ τῶν οὐσιαστικῶν, ὁ **φόβος** τὸ **θάρσος,** ἡ **σωφροσύνη,** ἀποτελοῦν χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ ἀκατεργάστου ἔτι τῆς ἀρχαίας ἀττικῆς διαλέκτου, τὴν ὁποίαν χρησιμοποιεῖ. Ἐντεῦθεν ὁ λόγος του εἶναι ἐν πολλοῖς τραχύς, ἀνώμαλος καὶ δυσνόητος. Εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ σύνταξις τοῦ Θουκυδίδου, ἡ ὁποία ἀποκλίνει μᾶλλον εἰς τὴν ποίησιν, ἱσταμένη, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαλαρωτέρας συντάξεως τῶν Ἰώνων καὶ τῆς ἐντέχνου συντάξεως τῶν νεωτέρων ἀττικῶν συγγραφέων, Πλάτωνος καὶ Ξενοφῶντος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

II. Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Εὐθὺς μετὰ τὸ ἔνδοξον τέλος τῶν μεγάλων καὶ φοβερῶν ἀγώνων κατὰ τῶν Περσῶν οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ διχονοοῦν· τὰ πρῶτα δὲ ἐπικίνδυνα συμπτώματα τῆς διχονοίας ἀνεφάνησαν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν.

Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην, ἐπανελθόντες εἰς τὰ ἴδια, ἀνῳκοδόμησαν τὴν πόλιν των, ἡ ὁποία εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἐρείπια καί, κατὰ συμβουλὴν τοῦ Θεμιστοκλέους, ἤρχισαν νὰ περιβάλλουν αὐτὴν μὲ ὀχυρὸν τεῖχος. Οἱ Σπαρτιᾶται ἔβλεπον μὲ ὕποπτον βλέμμα τὴν τοιαύτην τῶν Ἀθηνῶν ἐνίσχυσιν, ἐρεθιζόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν Κορινθίων καὶ τῶν Αἰγινητῶν, οἱ ὁποῖοι μετὰ φόβου καὶ φθόνου παρηκολούθουν τὴν κατὰ θάλασσαν μεγάλην αὐτῶν αὔξησιν, ἐζήτησαν νὰ ἀποτρέψουν τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου των, προφασιζόμενοι ὅτι ἡ ὀχύρωσις τῶν Ἀθηνῶν ἠδύνατο νὰ ἀποβῇ ὀλεθρία ἐν περιπτώσει νέας ἐπιδρομῆς τῶν Περσῶν.

Ἡ ἐπέμβασις ὅμως τῶν Σπαρτιατῶν ἐματαιώθη διὰ τῆς διπλωματικῆς ἱκανότητος τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ μεγαλεπηβόλου τούτου ἀνδρός, ὁ ὁποῖος διηύθυνε τότε τὰς τύχας τῆς πόλεως. Κατὰ συμβουλὴν αὐτοῦ ἀνέλαβον οἱ Ἀθηναῖοι ἀμέσως καὶ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ὀχυρωμάτων τοῦ Πειραιῶς, ὁ ὁποῖος ἔμελλε νὰ καταστῇ ἀκρόπολις τῆς ναυτικῆς αὐτῶν δυνάμεως. Ἡ Σπάρτη ἠναγκάσθη νὰ δεχθῇ τὸ τετελεσμένον γεγονὸς καὶ νὰ κρύψῃ τὴν ὀργήν της. Ἐνῷ δὲ αἱ Ἀθῆναι τοιουτοτρόπως ἀνελάμβανον πλήρη ἀνεξαρτησίαν ἀπέναντι τῆς μέχρι τότε δεσποζούσης ἐν Ἑλλάδι Σπαρτιατικῆς δυνάμεως, ἐπηκολούθησαν καὶ ἄλλα γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἀνύψωσαν αὐτὴν εἰς τὴν πρώτην μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν πολιτειῶν θέσιν.

Ἐπ' αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ πεδίου τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης οἱ συναγωνισθέντες κατὰ τῶν βαρβάρων Ἕλληνες ἀπεφάσισαν νὰ ἐξακολουθήσουν τὸν κατ' αὐτῶν ἀγῶνα. Εἰς ἐκτέλεσιν δὲ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐσχηματίσθη συμμαχικὸς στόλος ἐξ 100 πλοίων μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας καὶ ἐλευθερώσῃ τοὺς νησιώτας καὶ μικρασιάτας Ἕλληνας. Οὕτω δὲ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου καὶ αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας ἀπελευθερούμεναι προσετίθεντο εἰς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὴν συμμαχίαν ταύτην καὶ ἐνίσχυον τὸν κοινὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα, παρέχουσαι ναῦς, πληρώματα καὶ χρήματα.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Σπαρτιάτου Παυσανίου οἱ σύμμαχοι ἐξεδίωξαν τοὺς Πέρσας ἐκ τῆς Κύπρου καὶ ἔπειτα κατέλαβον τὸ Βυζάντιον. Ὅτε δὲ βραδύτερον ὁ Παυσανίας, κατηγορηθεὶς ἐπὶ προδοσίᾳ, ἀνεκλήθη, οἱ σύμμαχοι ἀνεγνώρισαν ὡς ἡγεμόνας τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ Πελοποννήσιοι τότε ἀπεσύρθησαν τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμπορικοὶ πληθυσμοὶ τῶν νήσων καὶ τῶν παραλίων μετὰ τὰς πρώτας νίκας «ἀποκνοῦντες τὰς συνεχεῖς στρατείας» συνεφώνησαν μὲ τοὺς Ἀθηναίους νὰ παρέχουν κατ' ἔτος χρήματα, τὸν δὲ ἀγῶνα ν' ἀναλάβουν μόνον οἱ Ἀθηναῖοι. Τὸ ἀναλογοῦν εἰς ἕκαστον τῶν συμμάχων ποσὸν καθώρισεν ὁ Ἀριστείδης τόσον ἐντίμως καὶ δικαίως, ὥστε ἀγογγύστως οἱ σύμμαχοι ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν φόρον. Τὸ κοινὸν ταμεῖον ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δήλῳ, διεχειρίζοντο δὲ αὐτὸ οἱ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐκλεγόμενοι ταμίαι, καλούμενοι Ἑ λ λ η ν ο τ α μ ί α ι.

Ἐφεξῆς ὁ ἐπιθετικὸς πόλεμος διεξάγεται κυρίως ὑπὸ τῶν ἀθηναϊκῶν δυνάμεων, ἡ δὲ δόξα τῶν μεγάλων νικῶν ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Κίμωνα, τὸν υἱὸν τοῦ μαραθωνομάχου Μιλτιάδου.

Ὁ Κίμων κατ' ἀρχὰς μὲν μετὰ τοῦ Ἀριστείδου, ἔπειτα δὲ μόνος, κατέλαβε διὰ συντόμου δράσεως τὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος Ἠιόνα, κατέστρεψε τὸ ἐν Σκύρῳ κρησφύγετον τῶν πειρατῶν Δολόπων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀπήλλαξε τὸ Αἰγαῖον, καὶ κατεναυμάχησε τῷ 465 π.Χ. παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρυμέδοντος τῆς Παμφυλίας τὸν Περσικὸν στόλον, ἐξασφαλίσας ἐντελῶς τὴν κατὰ θάλασσαν ἀρχὴν τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ διαρκὴς ὅμως ἐμπόλεμος κατάστασις καὶ ἡ αὐστηρὰ ἀπαίτησις τῶν Ἀθηναίων νὰ ἐκπληροῦνται οἱ ὅροι καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῆς συμμαχίας, ἤρχισαν μετά τινα χρόνον νὰ δημιουργοῦν δυσαρεσκείας καὶ προστριβὰς τῶν συμμάχων πρὸς αὐτούς, συνεπείᾳ τῶν ὁποίων αἱ συμμαχικαὶ πόλεις, ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, κατεβιβάσθησαν εἰς τὴν τάξιν ὑποτελῶν. Τὴν θαυμαστὴν αὔξησιν τῆς Ἀθηναϊκῆς δυνάμεως ὑπέβλεπεν ἡ Σπάρτη, ἀλλὰ περιστάσεις ἰδιαίτεραι καὶ ἡ ἀδρανὴς πολιτική της ἠμπόδιζον αὐτὴν νὰ ἐπέμβῃ ἐγκαίρως. Τὰς ὑπόπτους σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο πολιτειῶν παρώξυνεν ἔτι μᾶλλον ἡ ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀποπομπὴ τῆς ἐκ μέρους τῶν Ἀθηναίων ἀποσταλείσης πρὸς ἐκπόρθησιν τῆς Ἰθώμης δυνάμεως.

Καὶ συνήφθη μὲν τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Κίμωνος τῷ 449 π.Χ. πενταετὴς ἀνακωχὴ πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τῆς προκλητικῆς των στάσεως συνετέλεσαν εἰς ταχεῖαν ῥῆξιν. Ἐνῷ δὲ οὗτοι ἡττήθησαν ὑπὸ τῶν ἡνωμένων Βοιωτῶν ἐν Κορωνείᾳ, διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Σπάρτης ἀπεστάτησαν τὰ Μέγαρα καὶ ἡ Εὔβοια, στρατὸς δὲ Πελοποννησίων ἔφθασεν εἰς Ἐλευσῖνα. Ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ἐπέκειτο πλέον, ὅτε διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Περικλέους, συνωμολογήθησαν τριακονταετεῖς σπονδαὶ τῷ 445 π.Χ. μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Εὐβοίας, καθ' ἃς οἱ Ἀθηναῖοι κατέλιπον τὰς ἐν Πελοποννήσῳ κτήσεις των καὶ συνήνεσαν, ἵνα οἱ Μεγαρεῖς προσέλθουν εἰς τὴν συμμαχίαν τῆς Σπάρτης.

Αἱ τριακονταετεῖς σπονδαὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διαρκέσουν ἐπὶ πολύ. Οἱ Σπαρτιᾶται ἔβλεπον μὲ φθόνον καὶ ζηλοτυπίαν τὴν αὔξησιν τῆς δυνάμεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐφοβοῦντο περὶ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ἰδίου των κράτους. Ἐζήτουν λοιπὸν κατάλληλον στιγμὴν νὰ περιορίσουν αὐτήν. Ἐξ ἄλλου ἡ συμμαχία τῶν Ἀθηναίων εἶχε μεταβληθῆ εἰς αὐθαίρετον δεσποτείαν· ὡς ἐκ τούτου δὲ πολλὰ παράπονα ἠκούοντο κατ' αὐτῶν. Ἐνῷ δὲ τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων, μικρὰ ἀφορμὴ ἐχρειάζετο διὰ νὰ ἀνάψῃ τὴν φλόγα τοῦ πολέμου. Ταύτην ἔδωκεν ἡ ἀνάμειξις τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸν πόλεμον μεταξὺ Κορινθίων καὶ Κερκυραίων ἕνεκα τῆς Ἐπιδάμνου καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν πολιορκία τῆς ἀποστάσης Ποτειδαίας. Οὕτως ἤρχισεν ὁ μέγας Πελοποννησιακὸς πόλεμος, ὁ ὁποῖος διῄρεσε τὴν Ἑλλάδα εἰς δύο ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα καί, ἀφοῦ τὴν ἐξήντλησεν ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς, τὴν ὡδήγησεν εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ τὸν ὄλεθρον.

Δύο ἐπεισόδια τοῦ πολέμου τούτου, τὰ κατὰ Πλάταιαν καὶ Λέσβον, παρατίθενται κατωτέρω ὡς ταῦτα ἱστορεῖ αὐτὸς ὁ συγγραφεύς. Ἐπίσης παρατίθενται καὶ αἱ συναφεῖς πρὸς ταῦτα δημηγορίαι Πλαταιέων, Θηβαίων, Κλέωνος καὶ Διοδότου, ὡς καὶ ὁ Ἐπιτάφιος τοῦ Περικλέους.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΛΑΤΑΪΚΑ

ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΩΝ ΘΗΒΑΙΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΛΑΤΑΙΑΣ

(Β, 1 - 6)

1. Ἄρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων καὶ τῶν ἑκατέροις ξυμμάχων, ἐν ᾧ οὔτε ἐπεμείγνυντο ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν· γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

2. Τέσσαρα καὶ δέκα μὲν ἔτη ἐνέμειναν αἱ τριακοντούτεις σπονδαί, αἳ ἐγένοντο μετ' Εὐβοίας ἅλωσιν· τῷ δὲ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἄργει τότε πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ἱερωμένης καὶ Αἰνησίου ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ καὶ Πυθοδώρου ἔτι τέσσαρας μῆνας ἄρχοντος Ἀθηναίοις, μετὰ τὴν ἐν Ποτιδαίᾳ μάχην μηνὶ ἕκτῳ καὶ δεκάτῳ, ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ Θηβαίων ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους τριακοσίων — ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν βοιωταρχοῦντες Πυθάγγελός τε ὁ Φυλείδου καὶ Διέμπορος ὁ Ὀνητορίδου — ἐσῆλθον περὶ πρῶτον ὕπνον ξὺν ὅπλοις ἐς Πλάταιαν τῆς Βοιωτίας, οὖσαν Ἀθηναίων ξυμμαχίδα. ἐπηγάγοντο δὲ καὶ ἀνέῳξαν τὰς πύλας Πλαταιῶν ἄνδρες, Ναυκλείδης τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, βουλόμενοι ἰδίας ἕνεκα δυνάμεως ἄνδρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους διαφθεῖραι καὶ τὴν πόλιν Θηβαίοις προσποιῆσαι· ἔπραξαν δὲ ταῦτα δι' Εὐρυμάχου τοῦ Λεοντιάδου, ἀνδρὸς Θηβαίων δυνατωτάτου· προϊδόντες γὰρ οἱ Θηβαῖοι ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος, ἐβούλοντο τὴν Πλάταιαν αἰεὶ σφίσι διάφορον οὖσαν ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ καθεστῶτος προκαταλαβεῖν. ᾗ καὶ ῥᾷον ἔλαθον ἐσελθόντες, φυλακῆς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὐ προκαθεστηκυίας. θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὅπλα τοῖς μὲν ἐπαγαγομένοις οὐκ ἐπείθοντο, ὥστε εὐθὺς ἔργου ἔχεσθαι καὶ ἰέναι ἐπὶ τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν, γνώμην δ' ἐποιοῦντο κηρύγμασί τε χρήσασθαι ἐπιτηδείοις καὶ ἐς ξύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν — καὶ ἀνεῖπεν ὁ κήρυξ, εἴ τις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Βοιωτῶν ξυμμαχεῖν, τίθεσθαι παρ' αὐτοὺς τὰ ὅπλα — νομίζοντες σφίσι ῥᾳδίως τούτῳ τῷ τρόπῳ προσχωρήσειν τὴν πόλιν.

3. Οἱ δὲ Πλαταιῆς, ὡς ᾔσθοντο ἔνδον τε ὄντας τοὺς Θηβαίους καὶ ἐξαπιναίως κατειλημμένην τὴν πόλιν, καταδείσαντες καὶ νομίσαντες πολλῷ πλείους ἐσεληλυθέναι — οὐ γὰρ ἑώρων ἐν τῇ νυκτὶ — πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν καὶ τοὺς λόγους δεξάμενοι ἡσύχαζον, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον. πράσσοντες δέ πως ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας καὶ ἐνόμισαν ἐπιθέμενοι ῥᾳδίως κρατήσειν· τῷ γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι. ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι καὶ ξυνελέγοντο διορύσσοντες τοὺς κοινοὺς τοίχους παρ' ἀλλήλους, ὅπως μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ὦσιν ἰόντες, ἁμάξας τε ἄνευ τῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἵνα ἀντὶ τείχους ᾖ, καὶ τἆλλα ἐξήρτυον, ᾗ ἕκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα ξύμφορον ἔσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἑτοῖμα ἦν, φυλάξαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς, ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὖσι προσφέροιντο καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γίγνωνται, ἀλλ' ἐν νυκτὶ φοβερώτεροι ὄντες ἥσσους ὦσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν, προσέβαλόν τε εὐθὺς καὶ ἐς χεῖρας ᾖσαν κατὰ τάχος.

4. Οἱ δ' ὡς ἔγνωσαν ἐξηπατημένοι, ξυνεστρέφοντό τε ἐν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σφίσιν αὐτοῖς καὶ τὰς προσβολάς, ᾗ προσπίπτοιεν, ἀπεωθοῦντο. καὶ δὶς μὲν ἢ τρὶς ἀπεκρούσαντο, ἔπειτα πολλῷ θορύβῳ αὐτῶν τε προσβαλόντων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν ἅμα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν κραυγῇ τε καὶ ὀλολυγῇ χρωμένων λίθοις τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων, καὶ ὑετοῦ ἅμα διὰ νυκτὸς πολλοῦ ἐπιγενομένου, ἐφοβήθησαν καὶ τραπόμενοι ἔφευγον διὰ τῆς πόλεως, ἄπειροι μὲν ὄντες οἱ πλείους ἐν σκότῳ καὶ πηλῷ τῶν διόδων, ᾗ χρὴ σωθῆναι — καὶ γὰρ τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γιγνόμενα ἦν—, ἐμπείρους δὲ ἔχοντες τοὺς διώκοντας τοῦ μὴ ἐκφεύγειν, ὥστε διεφθείροντο πολλοί. τῶν δὲ Πλαταιῶν τις τὰς πύλας, ᾗ ἐσῆλθον καὶ αἵπερ ἦσαν μόναι ἀνεῳγμέναι, ἔκλῃσε στυρακίῳ ἀκοντίου ἀντὶ βαλάνου χρησάμενος ἐς τὸν μοχλόν, ὥστε μηδὲ ταύτῃ ἔξοδον ἔτι εἶναι. διωκόμενοι δὲ κατὰ τὴν πόλιν οἱ μέν τινες αὐτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβάντες ἔρριψαν ἐς τὸ ἔξω σφᾶς αὐτοὺς καὶ διεφθάρησαν οἱ πλείους, οἱ δὲ κατὰ πύλας ἐρήμους, γυναικὸς δούσης πέλεκυν, λαθόντες καὶ διακόψαντες τὸν μοχλὸν ἐξῆλθον οὐ πολλοὶ — αἴσθησις γὰρ ταχεῖα ἐπεγένετο —, ἄλλοι δὲ ἄλλῃ τῆς πόλεως σποράδες ἀπώλλυντο. τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὅσον μάλιστα ἦν ξυνεστραμμένον ἐσπίπτουσιν ἐς οἴκημα μέγα, ὃ ἦν τοῦ τείχους καὶ αἱ πλησίον θύραι ἀνεῳγμέναι ἔτυχον αὐτοῦ, οἰόμενοι πύλας τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος εἶναι καὶ ἄντικρυς δίοδον ἐς τὸ ἔξω. ὁρῶντες δὲ αὐτοὺς οἱ Πλαταιῆς ἀπειλημμένους ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσιν, ὥσπερ ἔχουσιν, ἐμπρήσαντες τὸ οἴκημα, εἴτε τι ἄλλο χρήσωνται. τέλος δὲ οὗτοί τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Θηβαίων περιῆσαν κατὰ τὴν πόλιν πλανώμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι παραδοῦναι σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ ὅπλα χρήσασθαι, ὅ τι ἂν βούλωνται. οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγεσαν.

5. Οἱ δ' ἄλλοι Θηβαῖοι, οὓς ἔδει ἔτι τῆς νυκτὸς παραγενέ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σθαι πανστρατιᾷ, εἴ τι ἄρα μὴ προχωροίη τοῖς ἐσεληλυθόσι, τῆς ἀγγελίας ἅμα καθ' ὁδὸν αὐτοῖς ῥηθείσης περὶ τῶν γεγενημένων ἐπεβοήθουν. ἀπέχει δὲ ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον τῆς νυκτὸς ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν· ὁ γὰρ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐρρύη μέγας καὶ οὐ ῥᾳδίως διαβατὸς ἦν. πορευόμενοί τε ἐν ὑετῷ καὶ τὸν ποταμὸν μόλις διαβάντες ὕστερον παρεγένοντο, ἤδη τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφθαρμένων, τῶν δὲ ζώντων ἐχομένων. ὡς δ' ἤσθοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγενημένον, ἐπεβούλευον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν — ἦσαν γὰρ καὶ ἄνθρωποι κατὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ κατασκευή, οἷα ἀπροσδοκήτου τοῦ κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου — ἐβούλοντο γὰρ σφίσιν, εἴ τινα λάβοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἔνδον, ἢν ἄρα τύχωσί τινες ἐζωγρημένοι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα διενοοῦντο· οἱ δὲ Πλαταιῆς ἔτι διαβουλευομένων αὐτῶν ὑποτοπήσαντες τοιοῦτόν τι ἔσεσθαι καὶ δείσαντες περὶ τοῖς ἔξω κήρυκα ἐξέπεμψαν παρὰ τοὺς Θηβαίους, λέγοντες ὅτι οὔτε τὰ πεποιημένα ὅσια δράσειαν ἐν σπονδαῖς σφῶν πειραθέντες καταλαβεῖν τὴν πόλιν, τά τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἔφασαν αὐτῶν τοὺς ἄνδρας ἀποκτενεῖν, οὓς ἔχουσι ζῶντας· ἀναχωρησάντων δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς ἀποδώσειν αὐτοῖς τοὺς ἄνδρας.

6. Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι καὶ ἐπομόσαι φασὶν αὐτούς· Πλαταιῆς δ' οὐχ ὁμολογοῦσι τοὺς ἄνδρας εὐθὺς ὑποσχέσθαι ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων, ἤν τι ξυμβαίνωσι καὶ ἐπομόσαι οὔ φασιν. ἐκ δ' οὖν τῆς γῆς ἀνεχώρησαν οἱ Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες· οἱ δὲ Πλαταιῆς, ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῆς χώρας κατὰ τάχος ἐσεκομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἄνδρας εὐθύς. ἦσαν δὲ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ ληφθέντες, καὶ Εὐρύμαχος εἷς αὐτῶν ἦν, πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προδιδόντες. τοῦτο δὲ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ποιήσαντες ἔς τε τὰς Ἀθήνας ἄγγελον ἔπεμπον καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Θηβαίοις, τά τε ἐν τῇ πόλει καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα, ᾗ ἐδόκει αὐτοῖς. τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἠγγέλθη εὐθὺς τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα, καὶ Βοιωτῶν τε παραχρῆμα ξυνέλαβον ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἐς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν κήρυκα, κελεύοντες εἰπεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν, οὓς ἔχουσι Θηβαίων, πρὶν ἄν τι καὶ αὐτοὶ βουλεύσωσι περὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ ἠγγέλθη αὐτοῖς ὅτι τεθνηκότες εἶεν· ἅμα γὰρ τῇ ἐσόδῳ γιγνομένῃ τῶν Θηβαίων ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐξῄει, ὁ δὲ δεύτερος ἄρτι νενικημένων τε καὶ ξυνειλημμένων, καὶ τῶν ὕστερον οὐδὲν ᾔδεσαν. οὕτω δὴ οὐκ εἰδότες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέστελλον· ὁ δὲ κήρυξ ἀφικόμενος ηὗρε τοὺς ἄνδρας διεφθαρμένους. καὶ μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες ἐς Πλάταιαν σῖτόν τε ἐσήγαγον καὶ φρουροὺς ἐγκατέλιπον, τῶν τε ἀνθρώπων τοὺς ἀχρειοτάτους ξὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐξεκόμισαν.

[Μετὰ τὰ συμβάντα ἐν Πλαταιαῖς καὶ τὴν φανερὰν πλέον λύσιν τῶν συνθηκῶν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἑτοιμάζονται πρὸς τὸν πόλεμον. Ἀφοῦ δὲ παρεσκευάσθησαν καὶ ἐβολιδοσκόπησαν ἑκάτεροι τὰς διαθέσεις τῶν συμμάχων των, οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι εἰσβάλλουν τὸ θέρος τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ πολέμου (431) εἰς τὴν Ἀττικήν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, οἱ ὁποῖοι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον συναθροισθῆ εἰς τὴν πόλιν, ἐγκαταλιπόντες τὴν ὕπαιθρον, δὲν ἀντεπεξῆλθον τῇ προτροπῇ τοῦ Περικλέους. Ἕνεκα τούτου οἱ Πελοποννήσιοι ἀφοῦ ἐλεηλάτησαν δήμους τινὰς τῆς Ἀττικῆς, ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος (430) οἱ Πελοποννήσιοι εἰσβάλλουν διὰ δευτέραν φοράν, ἀλλ' ἀναγκάζονται νά ἀποχωρήσουν ταχέως λόγῳ τοῦ ἐνσκήψαντος εἰς τὰς Ἀθήνας καταστρεπτικοῦ λοιμοῦ.

Ἐκ τοῦ φόβου δὲ τούτου τῆς νόσου τὸ τρίτον ἔτος τοῦ πολέμου (429) δὲν εἰσβάλλουν πλέον εἰς τὴν Ἀττικήν, ἀλλ' ἔρχονται κατὰ τῶν συμμάχων τῶν Ἀθηναίων Πλαταιέων].

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ

(Β, 71 - 78)

71. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δὲ ἐπὶ Πλάταιαν· ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς· καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε δῃώσειν τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθὺς πρέσβεις πέμψαντες πρὸς αὐτὸν ἔλεγον τοιάδε· «Ἀρχίδαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδ' ἄξια οὔτε ὑμῶν οὔτε πατέρων, ὧν ἐστε, ἐς γῆν τὴν Πλαταιῶν στρατεύοντες. Παυσανίας γὰρ ὁ Κλεομβρότου, Λακεδαιμόνιος, ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης, ἣ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ ἱερὰ Διὶ ἐλευθερίῳ καὶ ξυγκαλέσας πάντας τοὺς ξυμμάχους ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντας αὐτονόμους οἰκεῖν, στρατεῦσαί τε μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐτοὺς μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἀμύνειν τοὺς παρόντας ξυμμάχους κατὰ δύναμιν. τάδε μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἔδοσαν ἀρετῆς ἕνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις γενομένης, ὑμεῖς δὲ τἀναντία δρᾶτε· μετὰ γὰρ Θηβαίων τῶν ἡμῖν ἐχθίστων ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἥκετε· μάρτυρας δὲ θεοὺς τούς τε ὁρκίους τότε γενομένους ποιούμενοι καὶ τοὺς ὑμετέρους πατρῴους καὶ ἡμετέρους ἐγχωρίους, λέγομεν ὑμῖν γῆν τὴν Πλαταιίδα μὴ ἀδικεῖν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὅρκους, ἐὰν δὲ οἰκεῖν αὐτονόμους καθάπερ Παυσανίας ἐδικαίωσεν».

72. Τοσαῦτα εἰπόντων τῶν Πλαταιῶν Ἀρχίδαμος ὑπολαβὼν εἶπε· «Δίκαια λέγετε, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἢν ποιῆτε ὁμοῖα τοῖς λόγοις. καθάπερ γὰρ Παυσανίας ὑμῖν παρέδωκεν, αὐτοί τε αὐτονομεῖσθε καὶ τοὺς ἄλλους ξυνελευθεροῦτε, ὅσοι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων ὑμῖν τε ξυνώμοσαν καὶ εἰσὶ νῦν ὑπ' Ἀθηναίοις, παρασκευὴ δὲ τοσήδε καὶ πόλεμος γεγένηται αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθερώσεως· ἧς μάλιστα μὲν μετασχόντες καὶ αὐτοὶ ἐμμείνατε τοῖς ὅρκοις· εἰ δὲ μή, ἅπερ καὶ πρότερον ἤδη προυκαλεσάμεθα, ἡσυχίαν ἄγετε νεμόμενοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, καὶ ἔστε μηδὲ μεθ' ἑτέρων, δέχεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ δὲ μηδετέρους· καὶ τάδε ἡμῖν ἀρκέσει». ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Πλαταιῶν πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα ἐσῆλθον ἐς τὴν πόλιν καὶ τῷ πλήθει τὰ ῥηθέντα κοινώσαντες ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σφίσιν εἴη ποιεῖν, ἃ προκαλεῖται, ἄνευ Ἀθηναίων·— παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνοις εἶεν·— δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῇ πάσῃ πόλει μὴ ἐκείνων ἀποχωρησάντων Ἀθηναῖοι ἐλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέπωσιν, ἢ Θηβαῖοι, ὡς ἔνορκοι ὄντες κατὰ τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι, αὖθις σφῶν τὴν πόλιν πειράσωσι καταλαβεῖν· ὁ δὲ θαρσύνων αὐτοὺς πρὸς ταῦτα ἔφη· «Ὑμεῖς δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίας ἡμῖν παράδοτε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ γῆς ὅρους ἀποδείξατε καὶ δένδρα ἀριθμῷ τὰ ὑμέτερα καὶ ἄλλο, εἴ τι δυνατὸν ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν· αὐτοὶ δὲ μεταχωρήσατε ὅποι βούλεσθε, ἕως ἂν ὁ πόλεμος ᾖ· ἐπειδὰν δὲ παρέλθῃ, ἀποδώσομεν ὑμῖν, ἃ ἂν παραλάβωμεν. μέχρι δὲ τοῦδε ἕξομεν παρακαταθήκην, ἐργαζόμενοι καὶ φορὰν φέροντες, ἣ ἂν ὑμῖν μέλλῃ ἱκανὴ ἔσεσθαι».

73. Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐσῆλθον αὖθις ἐς τὴν πόλιν καὶ βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ πλήθους ἔλεξαν ὅτι βούλονται, ἃ προκαλεῖται, Ἀθηναίοις κοινῶσαι πρῶτον καί, ἢν πείθωσιν αὐτούς, ποιεῖν ταῦτα. μέχρι δὲ τούτου σπείσασθαι σφίσιν ἐκέλευον καὶ τὴν γῆν μὴ δῃοῦν· ὁ δὲ ἡμέρας τε ἐσπείσατο, ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι, καὶ τὴν γῆν οὐκ ἔτεμνεν· ἐλθόντες δὲ οἱ Πλαταιῆς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους καὶ βουλευσάμενοι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μετ' αὐτῶν πάλιν ἦλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τοιάδε· « οὔτ' ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἀφ' οὗ ξύμμαχοι ἐγενόμεθα, Ἀθηναῖοί φασιν ἐν οὐδενὶ ὑμᾶς προέσθαι ἀδικουμένους οὔτε νῦν περιόψεσθαι, βοηθήσειν δὲ κατὰ δύναμιν· ἐπισκήπτουσίν τε ὑμῖν πρὸς τῶν ὅρκων, οὓς οἱ πατέρες ὤμοσαν, μηδὲν νεωτερίζειν περὶ τὴν ξυμμαχίαν ».

74. Τοιαῦτα τῶν πρέσβεων ἀπαγγειλάντων οἱ Πλαταιῆς ἐβουλεύσαντο Ἀθηναίους μὴ προδιδόναι, ἀλλ' ἀνέχεσθαι καὶ γῆν τεμνομένην, εἰ δεῖ, ὁρῶντας καὶ ἄλλο πάσχοντας, ὅ τι ἂν ξυμβαίνῃ· ἐξελθεῖν τε μηδένα ἔτι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τείχους ἀποκρίνασθαι ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν ἐστιν, ἃ Λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται. ὡς δὲ ἀπεκρίναντο, ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν καὶ ἡρώων τῶν ἐγχωρίων Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς κατέστη λέγων ὧδε· « Θεοὶ ὅσοι γῆν τὴν Πλαταιίδα ἔχετε καὶ ἥρωες, ξυνίστορές ἐστε ὅτι οὔτε τὴν ἀρχὴν ἀδίκως, ἐκλιπόντων δὲ τῶνδε προτέρων τὸ ξυνώμοτον, ἐπὶ γῆν τήνδε ἤλθομεν, ἐν ᾗ οἱ πατέρες ἡμῶν εὐξάμενοι ὑμῖν Μήδων ἐκράτησαν καὶ παρέσχετε αὐτὴν εὐμενῆ ἐναγωνίσασθαι τοῖς Ἕλλησιν, οὔτε νῦν, ἤν τι ποιῶμεν, ἀδικήσομεν· προκαλεσάμενοι γὰρ πολλὰ καὶ εἰκότα οὐ τυγχάνομεν· ξυγγνώμονες δὲ ἔστε τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προτέροις, τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμως ».

75. Τοσαῦτα ἐπιθειάσας καθίστη ἐς πόλεμον τὸν στρατόν. καὶ πρῶτον μὲν περιεσταύρωσαν αὐτοὺς τοῖς δένδρεσιν, ἃ ἔκοψαν, τοῦ μηδένα ἐπεξιέναι, ἔπειτα χῶμα ἔχουν πρὸς τὴν πόλιν, ἐλπίζοντες ταχίστην τὴν αἵρεσιν ἔσεσθαι αὐτῶν στρατεύματος τοσούτου ἐργαζομένου. ξύλα μὲν οὖν τέμνοντες ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος παρῳκοδόμουν ἑκατέρωθεν, φορμηδὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες, ὅπως μὴ διαχέοιτο ἐπὶ πολὺ τὸ χῶμα. ἐφό-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρουν δὲ ὕλην ἐς αὐτὸ καὶ λίθους καὶ γῆν καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον. ἡμέρας δὲ ἔχουν ἑβδομήκοντα καὶ νύκτας ξυνεχῶς, διῃρημένοι κατ' ἀναπαύλας, ὥστε τοὺς μὲν φέρειν, τοὺς δὲ ὕπνον τε καὶ σῖτον αἱρεῖσθαι· Λακεδαιμονίων τε οἱ ξεναγοὶ ἑκάστης πόλεως ξυνεφεστῶτες ἠνάγκαζον ἐς τὸ ἔργον. οἱ δὲ Πλαταιῆς ὁρῶντες τὸ χῶμα αἰρόμενον, ξύλινον τεῖχος ξυνθέντες καὶ ἐπιστήσαντες τῷ ἑαυτῶν τείχει, ᾗ προσεχοῦτο, ἐσῳκοδόμουν ἐς αὐτὸ πλίνθους ἐκ τῶν ἐγγὺς οἰκιῶν καθαιροῦντες. ξύνδεσμος δ' ἦν αὐτοῖς τὰ ξύλα, τοῦ μὴ ὑψηλὸν γιγνόμενον ἀσθενὲς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα, καὶ προκαλύμματα εἶχε δέρρεις καὶ διφθέρας, ὥστε τοὺς ἐργαζομένους καὶ τὰ ξύλα μήτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλλεσθαι ἐν ἀσφαλείᾳ τε εἶναι. ἤρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα καὶ τὸ χῶμα οὐ σχολαίτερον ἀντανῄει αὐτῷ. καὶ οἱ Πλαταιῆς τοιόνδε τι ἐπινοοῦσι· διελόντες τοῦ τείχους, ᾗ προσέπιπτε τὸ χῶμα, ἐσεφόρουν τὴν γῆν.

76. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐν ταρσοῖς καλάμου πηλὸν ἐνείλλοντες ἐσέβαλλον ἐς τὸ διῃρημένον, ὅπως μὴ διαχεόμενον, ὥσπερ ἡ γῆ, φοροῖτο. οἱ δὲ ταύτῃ ἀποκληόμενοι τοῦτο μὲν ἐπέσχον, ὑπόνομον δὲ ἐκ τῆς πόλεως ὀρύξαντες καὶ ξυντεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ χῶμα ὑφεῖλκον αὖθις παρὰ σφᾶς τὸν χοῦν· καὶ ἐλάνθανον ἐπὶ πολὺ τοὺς ἔξω, ὥστε ἐπιβάλλοντας ἧσσον ἀνύτειν ὑπαγομένου αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ χώματος καὶ ἱζάνοντος αἰεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον. δεδιότες δὲ μὴ οὐδ' οὕτω δύνωνται ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀντέχειν, προσεπεξηῦρον τόδε· τὸ μὲν μέγα οἰκοδόμημα ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ χῶμα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτοῦ ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους ἐκ τοῦ ἐντὸς μηνοειδὲς ἐς τὴν πόλιν ἐσῳκοδόμουν, ὅπως, εἰ τὸ μέγα τεῖχος ἁλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντέχοι, καὶ δέοι τοὺς ἐναντίους αὖθις πρὸς αὐτὸ χοῦν, καὶ προχωροῦντας ἔσω

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν καὶ ἐν ἀμφιβόλῳ μᾶλλον γίγνεσθαι. ἅμα δὲ τῇ χώσει καὶ μηχανὰς προσῆγον οἱ Πελοποννήσιοι τῇ πόλει, μίαν μέν, ἣ τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος κατὰ τὸ χῶμα προσαχθεῖσα ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε καὶ τοὺς Πλαταιᾶς ἐφόβησεν, ἄλλας δὲ ἄλλῃ τοῦ τείχους, ἃς βρόχους τε περιβάλλοντες ἀνέκλων οἱ Πλαταιῆς, καὶ δοκοὺς μεγάλας ἀρτήσαντες ἁλύσεσι μακραῖς σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἑκατέρωθεν ἀπὸ κεραιῶν δύο ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τοῦ τείχους ἀνελκύσαντες ἐγκαρσίας, ὁπότε προσπεσεῖσθαί πῃ μέλλοι ἡ μηχανή, ἀφίεσαν τὴν δοκὸν χαλαραῖς ταῖς ἁλύσεσι καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες, ἡ δὲ ῥύμῃ ἐμπίπτουσα ἀπεκαύλιζε τὸ προῦχον τῆς ἐμβολῆς.

77. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι, ὡς αἵ τε μηχαναὶ οὐδὲν ὠφέλουν καὶ τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνετο, νομίσαντες ἄπορον εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἑλεῖν τὴν πόλιν πρὸς τὴν περιτείχισιν παρεσκευάζοντο. πρότερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειρᾶσαι, εἰ δύναιντο, πνεύματος γενομένου ἐπιφλέξαι τὴν πόλιν οὖσαν οὐ μεγάλην· πᾶσαν γὰρ δὴ ἰδέαν ἐπενόουν, εἴ πως σφίσιν ἄνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας προσαχθείη. φοροῦντες δὲ ὕλης φακέλους παρέβαλλον ἀπὸ τοῦ χώματος εἰς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς προσχώσεως, ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου διὰ πολυχειρίαν ἐπιπαρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως, ὅσον ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεώρου πλεῖστον ἐπισχεῖν, ἐμβαλόντες δὲ πῦρ ξὺν θείῳ καὶ πίσσῃ ἧψαν τὴν ὕλην. καὶ ἐγένετο φλὸξ τοσαύτη, ὅσην οὐδεὶς πω ἔς γε ἐκεῖνον τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν· ἤδη γὰρ ἐν ὄρεσιν ὕλη τριφθεῖσα ὑπ' ἀνέμων πρὸς αὑτὴν ἀπὸ ταὐτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἀπ' αὐτοῦ ἀνῆκε. τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν καὶ τοὺς Πλαταιᾶς τἆλλα διαφυγόντας ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι· ἐντὸς γὰρ πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι, πνεῦ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μά τε εἰ ἐπεγένετο αὐτῇ ἐπίφορον, ὅπερ καὶ ἤλπιζον οἱ ἐναντίοι, οὐκ ἂν διέφυγον. νῦν δὲ καὶ τόδε λεγεται ξυμβῆναι, ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ πολὺ καὶ βροντὰς γενομένας σβέσαι τὴν φλόγα καὶ οὕτω παυθῆναι τὸν κίνδυνον.

78. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρτον, μέρος μέν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοῦ, τὸ δὲ πλέον ἀφέντες περιετείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον· τάφρος δὲ ἐντός τε ἦν καὶ ἔξωθεν, ἐξ ἧς ἐπλινθεύσαντο. καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἐξείργαστο περὶ ἀρκτούρου ἐπιτολάς, καταλιπόντες φυλακὰς τοῦ ἡμίσεος τείχους — τὸ δὲ ἥμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσον — ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. Πλαταιῆς δὲ παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ πλῆθος τὸ ἀχρεῖον τῶν ἀνθρώπων πρότερον ἐκκεκομισμένοι ἦσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, αὐτοὶ δὲ ἐπολιορκοῦντο ἐγκαταλελειμμένοι τετρακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀγδοήκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. τοσοῦτοι ἦσαν οἱ ξύμπαντες, ὅτε ἐς τὴν πολιορκίαν καθίσταντο, καὶ ἄλλος οὐδεὶς ἦν ἐν τῷ τείχει οὔτε δοῦλος οὔτ' ἐλεύθερος. τοιαύτη μὲν ἡ Πλαταιῶν πολιορκία κατεσκευάσθη.

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΕΞΟΔΟΣ

(Γ, 20 - 24)

20. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Πλαταιῆς — ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν — ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλείποντι ἐπιέζοντο καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν οὐδεμία ἐλπὶς ἦν τιμωρίας οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαίνετο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτοί τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ξυμπολιορκούμενοι πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν καὶ ὑπερβῆναι τὰ τείχη τῶν πολεμίων, ἢν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγησαμένων τὴν πεῖραν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτοῖς Θεαινέτου τε τοῦ Τολμίδου, ἀνδρὸς μάντεως, καὶ Εὐπομπίδου τοῦ Δαϊμάχου, ὃς καὶ ἐστρατήγει· ἔπειτα οἱ μὲν ἡμίσεις ἀπώκνησάν πως τὸν κίνδυνον μέγαν ἡγησάμενοι, ἐς δὲ ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐθελονταὶ τρόπῳ τοιῷδε. κλίμακας ἐποιήσαντο ἴσας τῷ τείχει τῶν πολεμίων· ξυνεμετρήσαντο δὲ ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων, ᾗ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ ἐξαληλιμμένον τὸ τεῖχος αὐτῶν. ἠριθμοῦντο δὲ πολλοὶ ἅμα τὰς ἐπιβολὰς καὶ ἔμελλον οἱ μὲν τινες ἁμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ, ἄλλως τε καὶ πολλάκις ἀριθμοῦντες καὶ ἅμα οὐ πολὺ ἀπέχοντες, ἀλλὰ ῥᾳδίως καθορωμένου ἐς ὃ ἐβούλοντο τοῦ τείχους. τὴν μὲν οὖν ξυμμέτρησιν τῶν κλιμάκων οὕτως ἔλαβον ἐκ τοῦ πάχους τῆς πλίνθου εἰκάσαντες τὸ μέτρον. νεμημένα ᾠκοδόμητο, καὶ ἦν ξυνεχῆ ὥστε ἓν φαίνεσθαι τεῖ-

21. Τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰκοδομήσει· εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρός τε Πλαταιῶν καὶ εἴ τις ἔξωθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐπίοι, διεῖχον δὲ οἱ περίβολοι ἑκκαίδεκα πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. τὸ οὖν μεταξὺ τοῦτο, οἱ ἑκκαίδεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανενεμημένα ᾠκοδόμητο, καὶ ἦν ξυνεχῆ ὥστε ἓν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ ἐπάλξεις ἔχον ἀμφοτέρωθεν. διὰ δέκα δὲ ἐπάλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἰσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἔς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ καὶ οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργον, ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῄσαν. τὰς οὖν νύκτας, ὁπότε χειμὼν εἴη νοτερός, τὰς μὲν ἐπάλξεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν πύργων, ὄντων δι' ὀλίγου καὶ ἄνωθεν στεγανῶν, τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο. τὸ μὲν οὖν τεῖχος, ᾧ περιεφρουροῦντο οἱ Πλαταιῆς, τοιοῦτον ἦν.

22. Οἱ δέ, ἐπειδὴ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, τηρήσαντες νύκτα χειμέριον ὕδατι καὶ ἀνέμῳ καὶ ἅμ' ἀσέληνον ἐξῇσαν. ἡ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γοῦντο δὲ οἵπερ καὶ τῆς πείρας αἴτιοι ἦσαν. καὶ πρῶτον μὲν τὴν τάφρον διέβησαν, ἣ περιεῖχεν αὐτούς, ἔπειτα προσέμειξαν τῷ τείχει τῶν πολεμίων λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν μὲν οὐ προϊδόντων αὐτῶν, ψόφῳ δὲ τῷ ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτοὺς ἀντιπαταγοῦντος τοῦ ἀνέμου οὐ κατακουσάντων· ἅμα δὲ καὶ διέχοντες πολὺ ἦσαν, ὅπως τὰ ὅπλα μὴ κρουόμενα πρὸς ἄλληλα αἴσθησιν παρέχοι. ἦσαν δὲ εὐσταλεῖς τε τῇ ὁπλίσει καὶ τὸν ἀριστερὸν μόνον πόδα ὑποδεδεμένοι ἀσφαλείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλόν. κατὰ οὖν μεταπύργιον προσέμισγον πρὸς τὰς ἐπάλξεις, εἰδότες ὅτι ἐρῆμοί εἰσι, πρῶτον μὲν οἱ τὰς κλίμακας φέροντες καὶ προσέθεσαν· ἔπειτα ψιλοὶ δώδεκα ξὺν ξιφιδίῳ καὶ θώρακι ἀνέβαινον, ὧν ἡγεῖτο Ἀμμέας ὁ Κοροίβου καὶ πρῶτος ἀνέβη, μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἑπόμενοι, ἓξ ἐφ' ἑκάτερον τῶν πύργων, ἀνέβαινον· ἔπειτα ψιλοὶ ἄλλοι μετὰ τούτους ξὺν δορατίοις ἐχώρουν, οἷς ἕτεροι κατόπιν τὰς ἀσπίδας ἔφερον, ὅπως ἐκεῖνοι ῥᾷον προσβαίνοιεν, καὶ ἔμελλον δώσειν, ὁπότε πρὸς τοῖς πολεμίοις εἶεν. ὡς δὲ ἄνω πλείους ἐγένοντο, ᾔσθοντο οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες· κατέβαλε γάρ τις τῶν Πλαταιῶν ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων κεραμίδα, ἣ πεσοῦσα δοῦπον ἐποίησε, καὶ αὐτίκα βοὴ ἦν, τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὥρμησεν· οὐ γὰρ ᾔδει ὅ τι ἦν τὸ δεινὸν σκοτεινῆς νυκτὸς καὶ χειμῶνος ὄντος καὶ ἅμα οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Πλαταιῶν ὑπολελειμμένοι ἐξελθόντες προσέβαλλον τῷ τείχει τῶν Πελοποννησίων ἐκ τοὔμπαλιν ἢ οἱ ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον, ὅπως ἥκιστα πρὸς αὐτοὺς τὸν νοῦν ἔχοιεν. ἐθορυβοῦντο μὲν οὖν κατὰ χώραν μένοντες, βοηθεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐκ τῆς ἑαυτῶν φυλακῆς, ἀλλ' ἐν ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι τὸ γιγνόμενον. καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν, οἷς ἐτέτακτο παραβοηθεῖν, εἴ τι δέοι, ἐχώρουν ἔξω τοῦ τείχους πρὸς την βοην. φρυκτοί τε ἤροντο ἐς τὰς Θηβας πολέμιοι. παρανῖσχον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς ἀπὸ τοῦ τεί-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χους φρυκτοὺς πολλοὺς πρότερον παρεσκευασμένους ἐς αὐτὸ τοῦτο, ὅπως ἀσαφῆ τὰ σημεῖα τῆς φρυκτωρίας τοῖς πολεμίοις ᾖ καὶ μὴ βοηθοῖεν, ἄλλο τι νομίσαντες τὸ γιγνόμενον εἶναι ἢ τὸ ὄν, πρὶν σφῶν οἱ ἄνδρες οἱ ἐξιόντες διαφύγοιεν καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο.

23. Οἱ δ' ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιῶν ἐν τούτῳ, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀνεβεβήκεσαν καὶ τοῦ πύργου ἑκατέρου τοὺς φύλακας διαφθείραντες ἐκεκρατήκεσαν, τάς τε διόδους τῶν πύργων ἐνστάντες αὐτοὶ ἐφύλασσον μηδένα δι' αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν, καὶ κλίμακας προσθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς πύργοις καὶ ἐπαναβιβάσαντες ἄνδρας πλείους, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβοηθοῦντας καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν εἶργον βάλλοντες, οἱ δ' ἐν τούτῳ οἱ πλείους πολλὰς προσθέντες κλίμακας ἅμα καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπώσαντες διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερέβαινον. ὁ δὲ διακομιζόμενος αἰεὶ ἵστατο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον, εἴ τις παραβοηθῶν παρὰ τὸ χεῖλος κωλυτὴς γίγνοιτο τῆς διαβάσεως. ἐπεὶ δὲ πάντες διεπεπεραίωντο, οἱ ἀπὸ τῶν πύργων χαλεπῶς οἱ τελευταῖοι καταβαίνοντες ἐχώρουν ἐπὶ τὴν τάφρον, καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐτοῖς ἐπεφέροντο λαμπάδας ἔχοντες. οἱ μὲν οὖν Πλαταιῆς ἐκείνους ἑώρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους ἑστῶτες ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου, καὶ ἐτόξευόν τε καὶ ἐσηκόντιζον ἐς τὰ γυμνά, αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄντες ἧσσον διὰ τὰς λαμπάδας καθεωρῶντο, ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιῶν καὶ οἱ ὕστατοι διαβάντες τὴν τάφρον, χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως· κρύσταλλός τε γὰρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ ὥστ' ἐπελθεῖν, ἀλλ' οἷος ἀπηλιώτου ἢ βορέου ὑδατώδης μᾶλλον καὶ ἡ νὺξ τοιούτῳ ἀνέμῳ ὑπονιφομένη πολὺ τὸ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκει, ὃ μόλις ὑπερέχοντες ἐπεραιώθησαν. ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διάφευξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

24. Ὁρμήσαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ Πλαταιῆς ἐχώρουν ἀθρόοι τὴν ἐς Θήβας φέρουσαν ὁδὸν ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ τοῦ Ἀνδροκράτους ἡρῷον, νομίζοντες ἥκιστ' ἂν σφᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑποτοπῆσαι τραπέσθαι τὴν ἐς τοὺς πολεμίους. καὶ ἅμα ἑώρων τοὺς Πελοποννησίους τὴν πρὸς Κιθαιρῶνα καὶ Δρυὸς κεφαλὰς τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν μετὰ λαμπάδων διώκοντας. καὶ ἐπὶ μὲν ἓξ ἢ ἑπτὰ σταδίους οἱ Πλαταιῆς τὴν ἐπὶ τῶν Θηβῶν ἐχώρησαν, ἔπειθ' ὑποστρέψαντες ᾖσαν τὴν πρὸς τὸ ὄρος φέρουσαν ὁδὸν ἐς Ἐρύθρας καὶ Ὑσιάς, καὶ λαβόμενοι τῶν ὀρῶν διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἄνδρες δώδεκα καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλειόνων. εἰσὶ γάρ τινες αὐτῶν, οἱ ἀπετράποντο ἐς τὴν πόλιν πρὶν ὑπερβαίνειν, εἷς δ' ἐπὶ τῇ ἕξω τάφρῳ τοξότης ἐλήφθη. οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι κατὰ χώραν ἐγένοντο τῆς βοηθείας παυσάμενοι· οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες οὐδέν, τῶν δὲ ἀποτραπομένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων ὡς οὐδεὶς περίεστι, κήρυκα ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς, μαθόντες δὲ τὸ ἀληθὲς ἐπαύσαντο. οἱ μὲν δὴ τῶν Πλαταιῶν ἄνδρες οὕτως ὑπερβάντες ἐσώθησαν.

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

(Γ, 52)

52. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ οἱ Πλαταιῆς οὐκέτι ἔχοντες σῖτον οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖσθαι ξυνέβησαν τοῖς Πελοποννησίοις τοιῷδε τρόπῳ. προσέβαλον αὐτῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀμύνεσθαι. γνοὺς δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν βίᾳ μὲν οὐκ ἐβούλετο ἑλεῖν — εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαίμονος, ὅπως, εἰ σπονδαὶ γίγνοιντό ποτε πρὸς Ἀθηναίους καὶ ξυγχωροῖεν ὅσα πολέμῳ χωρία ἔχουσιν ἑκάτεροι ἀποδίδοσθαι, μὴ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀνάδοτος εἴη ἡ Πλάταια ὡς αὐτῶν ἑκόντων προσχωρησάντων — προσπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα λέγοντα, εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἑκόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ δικασταῖς ἐκείνοις χρήσασθαι, τούς τε ἀδίκους κολάσειν, παρὰ δίκην δὲ οὐδένα. τοσαῦτα μὲν ὁ κήρυξ εἶπεν· οἱ δὲ — ἦσαν γὰρ ἤδη ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ — παρέδοσαν τὴν πόλιν· καὶ τοὺς Πλαταιᾶς ἔτρεφον οἱ Πελοποννήσιοι ἡμέρας τινάς, ἐν ὅσῳ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος δικασταί, πέντε ἄνδρες, ἀφίκοντο. ἐλθόντων δὲ αὐτῶν κατηγορία μὲν οὐδεμία προυτέθη, ἠρώτων δὲ αὐτοὺς ἐπικαλεσάμενοι τοσοῦτον μόνον, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷ καθεστῶτι ἀγαθὸν εἰργασμένοι εἰσίν· οἱ δ' ἔλεγον αἰτησάμενοι μακρότερα εἰπεῖν καὶ προτάξαντες σφῶν αὐτῶν Ἀστύμαχόν τε τὸν Ἀσωπολάου καὶ Λάκωνα τὸν Ἀειμνήστου, πρόξενον ὄντα Λακεδαιμονίων· καὶ ἐπελθόντες ἔλεγον τοιάδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ

(Γ, 53 - 59)

53. «Τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως, ὦ Λακεδαιμόνιοι, πιστεύσαντες ὑμῖν ἐποιησάμεθα, οὐ τοιάνδε δίκην οἰόμενοι ὑφέξειν, νομιμωτέραν δέ τινα ἔσεσθαι, καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν ἄλλοις δεξάμενοι, ὥσπερ καὶ ἐσμέν, γενέσθαι ἢ ὑμῖν, ἡγούμενοι τὸ ἴσον μάλιστ' ἂν φέρεσθαι. νῦν δὲ φοβούμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν. τόν τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι εἰκότως ὑποπτεύομεν καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε, τεκμαιρόμενοι προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγεγενημένης, ᾗ χρὴ ἀντειπεῖν, ἀλλ' αὐτοὶ λόγον ἠτησάμεθα, τό τε ἐπερώτημα βραχὺ ὄν, ᾧ τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι ἐναντία γίγνεται, τὰ δὲ ψευδῆ ἔλεγχον ἔχει. πανταχόθεν δὲ ἄποροι καθεστῶτες ἀναγκαζόμεθα καὶ ἀσφαλέστερον δοκεῖ εἶναι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰπόντας τι κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος τοῖς ὧδ' ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παράσχοι ὡς, εἰ ἐλέχθη, σωτήριος ἂν ἦν. χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πειθώ. ἀγνῶτες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων ἐπεσενεγκάμενοι μαρτύρια ὧν ἄπειροι ἦτε, ὠφελούμεθ' ἄν. νῦν δὲ πρὸς εἰδότας πάντα λελέξεται, καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τας ἀρετὰς ἥσσους εἶναι τῶν ὑμετέρων ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις χάριν φέροντες ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα».

54. «Παρεχόμενοι δὲ ὅμως ἃ ἔχομεν δίκαια πρός τε τὰ Θηβαίων διάφορα καὶ ἐς ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, τῶν εὖ δεδραμένων ὑπόμνησιν ποιησόμεθα καὶ πείθειν πειρασόμεθα. φαμὲν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχύ, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιήκαμεν, εἰ μὲν ὡς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας, φίλους δὲ νομίζοντας αὐτοὺς ἁμαρτάνειν μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας. τὰ δ' ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον ἀγαθοὶ γεγενήμεθα, τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν πρότεροι, τῷ δὲ ξυνεπιθέμενοι τότε ἐς ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος μόνοι Βοιωτῶν· καὶ γὰρ ἠπειρῶταί τε ὄντες ἐναυμαχήσαμεν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, μάχῃ τε τῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῇ γενομένῃ παρεγενόμεθα ὑμῖν τε καὶ Παυσανίᾳ· εἴ τέ τι ἄλλο κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγένετο ἐπικίνδυνον τοῖς Ἕλλησι, πάντων παρὰ δύναμιν μετέσχομεν. καὶ ὑμῖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰδίᾳ, ὅτεπερ δὴ μέγιστος φόβος περιέστη τὴν Σπάρτην μετὰ τὸν σεισμὸν τῶν ἐς Ἰθώμην Εἱλώτων ἀποστάντων, τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν ἐξεπέμψαμεν ἐς ἐπικουρίαν· ὧν οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν».

55. «Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ καὶ μέγιστα τοιοῦτοι ἠξιώσαμεν εἶναι, πολέμιοι δὲ ἐγενόμεθα ὕστερον· ὑμεῖς δὲ αἴτιοι· δεομένων γὰρ ξυμμαχίας, ὅτε Θηβαῖοι ἡμᾶς ἐβιάσαντο, ὑμεῖς ἀπε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὡσασθε καὶ πρὸς Ἀθηναίους ἐκελεύετε τραπέσθαι, ὡς ἐγγὺς ὄντας, ὑμῶν δὲ μακρὰν ἀποικούντων. ἐν μέντοι τῷ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρεπέστερον ὑπὸ ἡμῶν οὔτε ἐπάθετε οὔτε ἐμελλήσατε. εἰ δ' ἀποστῆναι Ἀθηναίων οὐκ ἠθελήσαμεν ὑμῶν κελευσάντων, οὐκ ἠδικοῦμεν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἐβοήθουν ἡμῖν ἐναντία Θηβαίοις, ὅτε ὑμεῖς ἀπωκνεῖτε, καὶ προδοῦναι αὐτοὺς οὐκέτι ἦν καλόν, ἄλλως τε καὶ οὓς εὖ παθών τις καὶ αὐτὸς δεόμενος προσηγάγετο ξυμμάχους καὶ πολιτείας μετέλαβεν, ἰέναι δὲ ἐς τὰ παραγγελλόμενα εἰκὸς ἦν προθύμως. ἃ δὲ ἑκάτεροι ἐξηγεῖσθε τοῖς ξυμμάχοις, οὐχ οἱ ἑπόμενοι αἴτιοι, εἴ τι μὴ καλῶς ἐδρᾶτο, ἀλλ' οἱ ἄγοντες ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα».

56. «Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἠδίκησαν, τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοὶ ξύνιστε, δι' ὅπερ καὶ τάδε πάσχομεν· πόλιν γὰρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας ἐν σπονδαῖς καὶ προσέτι ἱερομηνίᾳ ὀρθῶς τε ἐτιμωρησάμεθα κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα, τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι, καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως δι' αὐτοὺς βλαπτοίμεθα. εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν τε καὶ ἐκείνων πολεμίῳ τὸ δίκαιον λήψεσθε, τοῦ μὲν ὀρθοῦ φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ξυμφέρον μᾶλλον θεραπεύοντες. καίτοι, εἰ νῦν ὑμῖν ὠφέλιμοι δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες μᾶλλον τότε, ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. νῦν μὲν γὰρ ἑτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί, ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δουλείαν ἐπέφερεν ὁ βάρβαρος, οἵδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν. καὶ δίκαιον ἡμῶν τῆς νῦν ἁμαρτίας, εἰ ἄρα ἡμάρτηταί τι, ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν, καὶ μείζω τε πρὸς ἐλάσσω εὑρήσετε καὶ ἐν καιροῖς, οἷς σπάνιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινὰ ἀρετὴν τῇ Ξέρξου δυνάμει ἀντιτάξασθαι, ἐπῃνοῦντό τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ξύμφορα πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῖς ἀσφαλείᾳ πράσσοντες, ἐθέλοντες δὲ τολμᾶν μετὰ κινδύνων τὰ βέλτιστα. ὧν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἡμεῖς γενόμενοι καὶ τιμηθέντες ἐς τὰ πρῶτα νῦν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δέδιμεν μὴ διαφθαρῶμεν, Ἀθηναίους ἑλόμενοι δικαίως μᾶλλον ἢ ὑμᾶς κερδαλέως. καίτοι χρὴ ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ὁμοίως φαίνεσθαι γιγνώσκοντας καὶ τὸ ξυμφέρον μὴ ἄλλο τι νομίσαι, ἢ τῶν ξυμμάχων τοῖς ἀγαθοῖς ὅταν αἰεὶ βέβαιον τὴν χάριν τῆς ἀρετῆς ἔχωσι καὶ τὸ παραυτίκα που ὑμῖν ὠφέλιμον καθιστῆται».

57. «Προσσκέψασθέ τε ὅτι νῦν μὲν παράδειγμα τοῖς πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀνδραγαθίας νομίζεσθε· εἰ δὲ περὶ ἡμῶν γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα — οὐ γὰρ ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην τήνδε, ἐπαινούμενοι δὲ περὶ οὐδ' ἡμῶν μεμπτῶν —, ὁρᾶτε, ὅπως μὴ οὐκ ἀποδέξωνται ἀνδρῶν ἀγαθῶν πέρι αὐτοὺς ἀμείνους ὄντας ἀπρεπές τι ἐπιγνῶναι, οὐδὲ πρὸς ἱεροῖς τοῖς κοινοῖς σκῦλα ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνατεθῆναι. δεινὸν δὲ δόξει εἶναι Πλάταιαν Λακεδαιμονίους πορθῆσαι καὶ τοὺς μὲν πατέρας ἀναγράψαι ἐς τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς δι' ἀρετὴν τὴν πόλιν, ὑμᾶς δὲ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πανοικησίᾳ διὰ Θηβαίους ἐξαλεῖψαι. ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ξυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν, οἵτινες Μήδων τε κρατησάντων ἀπωλλύμεθα καὶ νῦν ἐν ὑμῖν τοῖς πρὶν φιλτάτοις Θηβαίων ἡσσώμεθα καὶ δύο ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ὑπέστημεν, τότε μέν, τὴν πόλιν εἰ μὴ παρέδομεν, λιμῷ διαφθαρῆναι, νῦν δὲ θανάτου δίκῃ κρίνεσθαι. καὶ περιεώσμεθα ἐκ πάντων Πλαταιῆς, οἱ παρὰ δύναμιν πρόθυμοι ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἐρῆμοι καὶ ἀτιμώρητοι· καὶ οὔτε τῶν τότε ξυμμάχων ὠφελεῖ οὐδεὶς, ὑμεῖς τε, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἡ μόνη ἐλπίς, δέδιμεν, μὴ οὐ βέβαιοι ἦτε».

58. «Καίτοι ἀξιοῦμεν γε καὶ θεῶν ἕνεκα τῶν ξυμμαχικῶν ποτε γενομένων καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας καμ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φθῆναι ὑμᾶς καὶ μεταγνῶναι, εἴ τι ὑπὸ Θηβαίων ἐπείσθητε, τήν τε δωρεὰν ἀνταπαιτῆσαι αὐτοὺς μὴ κτείνειν, οὕς μὴ ὑμῖν πρέπει, σώφρονά τε ἀντὶ αἰσχρᾶς κομίσασθαι χάριν, καὶ μὴ ἡδονὴν δόντας ἄλλοις κακίαν αὐτοὺς ἀντιλαβεῖν· βραχὺ γὰρ τὸ τὰ ἡμέτερα σώματα διαφθεῖραι, ἐπίπονον δὲ τὴν δύσκλειαν αὐτοῦ ἀφανίσαι. οὐκ ἐχθροὺς γὰρ ἡμᾶς εἰκότως τιμωρήσεσθε, ἀλλ' εὔνους, κατ' ἀνάγκην πολεμήσαντας. ὥστε καὶ τῶν σωμάτων ἄδειαν ποιοῦντες ὅσια ἂν δικάζοιτε καὶ προνοοῦντες ὅτι ἑκόντας τε ἐλάβετε καὶ χεῖρας προϊσχομένους — ὁ δὲ νόμος τοῖς Ἕλλησι μὴ κτείνειν τούτους—, ἔτι δὲ καὶ εὐεργέτας γεγενημένους διὰ παντός. ἀποβλέψατε γὰρ ἐς πατέρων τῶν ὑμετέρων θήκας, οὕς ἀποθανόντας ὑπὸ Μήδων καὶ ταφέντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐτιμῶμεν κατὰ ἔτος ἕκαστον δημοσίᾳ ἐσθήμασί τε καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις, ὅσα τε ἡ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδου ὡραῖα, πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέροντες, εὖνοι μὲν ἐκ φιλίας χώρας, ξύμμαχοι δὲ ὁμαίχμοις ποτὲ γενομένοις. ὧν ὑμεῖς τοὐναντίον ἂν δράσαιτε μὴ ὀρθῶς γνόντες. σκέψασθέ τε· Παυσανίας μὲν γὰρ ἔθαπτεν αὐτοὺς νομίζων ἐν γῇ τε φιλίᾳ τιθέναι καὶ παρ' ἀνδράσι τοιούτοις· ὑμεῖς δὲ εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς καὶ χώραν τὴν Πλαταιίδα Θηβαΐδα ποιήσετε, τί ἄλλο ἢ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ παρὰ τοῖς αὐθένταις πατέρας τοὺς ὑμετέρους καὶ ξυγγενεῖς ἀτίμους γερῶν, ὧν νῦν ἴσχουσι, καταλείψετε ; πρὸς δὲ καὶ γῆν, ἐν ᾗ ἠλευθερώθησαν οἱ Ἕλληνες, δουλώσετε, ἱερά τε θεῶν, οἷς εὐξάμενοι Μήδων ἐκράτησαν, ἐρημοῦτε καὶ θυσίας τὰς πατρίους τῶν ἑσαμένων καὶ κτισάντων ἀφαιρήσεσθε ».

59. « Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τάδε οὔτε ἐς τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους ἁμαρτάνειν οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἀλλοτρίας ἕνεκα ἔχθρας μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας διαφθεῖραι, φείσασθαι δὲ καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ οἴκτῳ σώφρονι λαβόντας, μὴ ὧν πεισόμεθα μόνον δεινότητα κατανοοῦντας, ἀλλ' οἷοί τε ἂν ὄντες πάθοιμεν καὶ ὡς ἀστάθμητον τὸ τῆς ξυμφορᾶς, ᾧτινί ποτ' ἂν καὶ ἀναξίῳ ξυμπέσοι. ἡμεῖς τε, ὡς πρέπον ἡμῖν καὶ ὡς ἡ χρεία προάγει, αἰτούμεθα ὑμᾶς, θεοὺς τοὺς ὁμοβωμίους καὶ κοινοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐπιβοώμενοι, πεῖσαι τάδε, προφερόμενοί θ' ὅρκους, οὓς οἱ πατέρες ὑμῶν ὤμοσαν, μὴ ἀμνημονεῖν ἱκέται γιγνόμεθα ὑμῶν τῶν πατρῴων τάφων, καὶ ἐπικαλούμεθα τοὺς κεκμηκότας μὴ γενέσθαι ὑπὸ Θηβαίοις μηδὲ τοῖς ἐχθίστοις φίλτατοι ὄντες παραδοθῆναι, ἡμέρας τε ἀναμιμνήσκομεν ἐκείνης, ᾗ τὰ λαμπρότατα μετ' αὐτῶν πράξαντες, νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύομεν παθεῖν· ὅπερ δὲ ἀναγκαῖόν τε καὶ χαλεπώτατον τοῖς ὧδε ἔχουσι, λόγου τελευτᾶν, διότι καὶ τοῦ βίου ὁ κίνδυνος ἐγγὺς μετ' αὐτοῦ, παυόμενοι λέγομεν ἤδη ὅτι οὐ Θηβαίοις παρέδομεν τὴν πόλιν — εἱλόμεθα γὰρ ἂν πρό γε τούτου τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ, λιμῷ τελευτῆσαι—, ὑμῖν δὲ πιστεύσαντες προσήλθομεν — καὶ δίκαιον, εἰ μὴ πείθομεν, ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας τὸν ξυντυχόντα κίνδυνον ἐᾶσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἑλέσθαι—, ἐπισκήπτομέν τε ἅμα μή, Πλαταιῆς ὄντες, οἱ προθυμότατοι περὶ τοὺς Ἕλληνας γενόμενοι, Θηβαίοις τοῖς ἡμῖν ἐχθίστοις ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως, ἱκέται ὄντες, ὦ Λακεδαιμόνιοι, παραδοθῆναι, γενέσθαι δὲ σωτῆρας ἡμῶν καὶ μὴ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἐλευθεροῦντας ἡμᾶς διολέσαι ».

60. Τοιαῦτα μὲν οἱ Πλαταιῆς εἶπον· οἱ δὲ Θηβαῖοι δείσαντες πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοί τι ἐνδῶσι, προσελθόντες ἔφασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι εἰπεῖν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνοις παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν μακρότερος λόγος ἐδόθη τῆς πρὸς τὸ ἐρώτημα ἀποκρίσεως. ὡς δ' ἐκέλευσαν, ἔλεγον τοιάδε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΘΗΒΑΙΩΝ

(Γ, 61 - 67)

61. «Τοὺς μὲν λόγους οὐκ ἂν ᾐτησάμεθα εἰπεῖν, εἰ καὶ οὗτοι βραχέως τὸ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο καὶ μὴ ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι κατηγορίαν ἐποιήσαντο καὶ περὶ αὐτῶν ἔξω τῶν προκειμένων καὶ ἅμα οὐδὲ ᾐτιαμένων πολλὴν τὴν ἀπολογίαν καὶ ἔπαινον, ὧν οὐδεὶς ἐμέμψατο. νῦν δὲ πρὸς μὲν τὰ ἀντειπεῖν δεῖ, τῶν δὲ ἔλεγχον ποιήσασθαι, ἵνα μήτε ἡ ἡμετέρα αὐτοὺς κακία ὠφελῇ μήτε ἡ τούτων δόξα, τὸ δ' ἀληθὲς περὶ ἀμφοτέρων ἀκούσαντες κρίνητε.

Ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ἐγενόμεθα τὸ πρῶτον, ὅτι ἡμῶν κτισάντων Πλάταιαν ὕστερον τῆς ἄλλης Βοιωτίας καὶ ἄλλα χωρία μετ' αὐτῆς, ἃ ξυμμείκτους ἀνθρώπους ἐξελάσαντες ἔσχομεν, οὐκ ἠξίουν οὗτοι, ὥσπερ ἐτάχθη τὸ πρῶτον, ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν, ἔξω δὲ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν παραβαίνοντες τὰ πάτρια, ἐπειδὴ προσηναγκάζοντο, προσεχώρησαν πρὸς Ἀθηναίους καὶ μετ' αὐτῶν πολλὰ ἡμᾶς ἔβλαπτον ἀνθ' ὧν καὶ ἀντέπασχον».

62. «Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ βάρβαρος ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, φασὶ μόνοι Βοιωτῶν οὐ μηδίσαι, καὶ τούτῳ μάλιστα αὐτοί τε ἀγάλλονται καὶ ἡμᾶς λοιδοροῦσιν. ἡμεῖς δὲ μηδίσαι μὲν αὐτοὺς οὐ φαμέν, διότι οὐδ' Ἀθηναίους, τῇ μέντοι αὐτῇ ἰδέᾳ ὕστερον ἰόντων Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας μόνους αὖ Βοιωτῶν ἀττικίσαι. καίτοι σκέψασθε ἐν οἵῳ εἴδει ἑκάτεροι ἡμῶν τοῦτο ἔπραξαν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ πόλις τότε ἐτύγχανεν οὔτε κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον πολιτεύουσα οὔτε κατὰ δημοκρατίαν· ὅπερ δέ ἐστι νόμοις μὲν καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυτάτω δὲ τυράννου, δυναστεία ὀλίγων ἀνδρῶν εἶχε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὰ πράγματα. καὶ οὗτοι ἰδίας δυνάμεις ἐλπίσαντες ἔτι μᾶλλον σχήσειν, εἰ τὰ τοῦ Μήδου κρατήσειε, κατέχοντες ἰσχύι τὸ πλῆθος ἐπηγάγοντο αὐτόν· καὶ ἡ ξύμπασα πόλις οὐκ αὐτοκράτωρ οὖσα ἑαυτῆς τοῦτ' ἔπραξεν, οὐδ' ἄξιον αὐτῇ ὀνειδίσαι, ὧν μὴ μετὰ νόμων ἥμαρτεν· ἐπειδὴ γοῦν ὅ τε Μῆδος ἀπῆλθε καὶ τοὺς νόμους ἔλαβε, σκέψασθαι χρή, Ἀθηναίων ὕστερον ἐπιόντων τήν τε ἄλλην Ἑλλάδα καὶ τὴν ἡμετέραν χώραν πειρωμένων ὑφ' αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ κατὰ στάσιν ἤδη ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλά, εἰ μαχόμενοι ἐν Κορωνείᾳ καὶ νικήσαντες αὐτοὺς ἠλευθερώσαμεν τὴν Βοιωτίαν καὶ τοὺς ἄλλους νῦν προθύμως ξυνελευθεροῦμεν, ἵππους τε παρέχοντες καὶ παρασκευήν, ὅσην οὐκ ἄλλοι τῶν ξυμμάχων. καὶ τὰ μὲν ἐς τὸν μηδισμὸν τοσαῦτα ἀπολογούμεθα».

63. «Ὡς δὲ ὑμεῖς μᾶλλόν τε ἠδικήκατε τοὺς Ἕλληνας καὶ ἀξιώτεροί ἐστε πάσης ζημίας, πειρασόμεθα ἀποφαίνειν· ἐγένεσθε ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ, ὡς φατέ, Ἀθηναίων ξύμμαχοι καὶ πολῖται. οὐκοῦν χρῆν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον ὑμᾶς ἐπάγεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ξυνεπιέναι μετ' αὐτῶν ἄλλοις, ὑπάρχον γε ὑμῖν, εἴ τι καὶ ἄκοντες προσήγεσθε ὑπ' Ἀθηναίων, τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἤδη ἐπὶ τῷ Μήδῳ ξυμμαχίας γεγενημένης, ἣν αὐτοὶ μάλιστα προβάλλεσθε· ἱκανὴ γὰρ ἦν ἡμᾶς τε ὑμῶν ἀποτρέπειν καί, τὸ μέγιστον, ἀδεῶς παρέχειν βουλεύεσθαι. ἀλλ' ἑκόντες καὶ οὐ βιαζόμενοι ἔτι εἵλεσθε μᾶλλον τὰ Ἀθηναίων, καὶ λέγετε ὡς αἰσχρὸν ἦν προδοῦναι τοὺς εὐεργέτας· πολὺ δέ γε αἴσχιον καὶ ἀδικώτερον τοὺς πάντας Ἕλληνας καταπροδοῦναι, οἷς ξυνωμόσατε, ἢ Ἀθηναίους μόνους, τοὺς μὲν καταδουλουμένους τὴν Ἑλλάδα, τοὺς δὲ ἐλευθεροῦντας. καὶ οὐκ ἴσην αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε οὐδὲ αἰσχύνης ἀπηλλαγμένην· ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀδικούμενοι αὐτούς, ὡς φατέ, ἐπηγάγεσθε, τοῖς δὲ ἀδικοῦσιν ἄλλους ξυνεργοὶ κα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τέστητε. καίτοι τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναι αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς μετὰ δικαιοσύνης μὲν ὀφειληθείσας, ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδομένας ».

64. « Δῆλόν τε ἐποιήσατε οὐδὲ τότε τῶν Ἑλλήνων ἕνεκα μόνοι οὐ μηδίσαντες, ἀλλ' ὅτι οὐδ' Ἀθηναῖοι, ὑμεῖς δὲ τοῖς μὲν ταὐτὰ βουλόμενοι ποιεῖν, τοῖς δὲ τἀναντία. καὶ νῦν ἀξιοῦτε, ἀφ' ὧν δι' ἑτέρους ἐγένεσθε ἀγαθοί, ἀπὸ τούτων ὠφελεῖσθαι. ἀλλ' οὐκ εἰκός· ὥσπερ δὲ Ἀθηναίους εἵλεσθε, τούτοις ξυναγωνίζεσθε, καὶ μὴ προφέρετε τὴν τότε γενομένην ξυνωμοσίαν ὡς χρὴ ἀπ' αὐτῆς νῦν σῴζεσθαι. ἀπελίπετε γὰρ αὐτὴν καὶ παραβάντες ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Αἰγινήτας καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ξυνομοσάντων ἢ διεκωλύετε, καὶ ταῦτα οὔτε ἄκοντες ἔχοντές τε τοὺς νόμους, οὗσπερ μέχρι τοῦ δεῦρο, καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς βιασαμένου, ὥσπερ ἡμᾶς. τὴν τελευταίαν τε πρὶν περιτειχίζεσθαι πρόκλησιν ἐς ἡσυχίαν ἡμῶν, ὥστε μηδετέροις ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε. τίνες ἂν οὖν ὑμῶν δικαιότερον πᾶσι τοῖς Ἕλλησι μισοῖντο, οἵτινες ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ ἀνδραγαθίαν προὔθεσθε ; καὶ ἃ μέν ποτε χρηστοὶ ἐγένεσθε, ὡς φατέ, οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε, ἃ δὲ ἡ φυσις αἰεὶ ἐβούλετο, ἐξηλέγχθη ἐς τὸ ἀληθές· μετὰ γὰρ Ἀθηναίων ἄδικον ὁδὸν ἰόντων ἐχωρήσατε. τὰ μὲν οὖν ἐς τὸν ἡμέτερόν τε ἀκούσιον μηδισμὸν καὶ τὸν ὑμέτερον ἑκούσιον ἀττικισμὸν τοιαῦτα ἀποφαίνομεν ».

65. « Ἃ δὲ τελευταῖά φατε ἀδικηθῆναι — παρανόμως γὰρ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐν σπονδαῖς καὶ ἱερομηνίᾳ ἐπὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν—, οὐ νομίζομεν οὐδ' ἐν τούτοις ὑμῶν μᾶλλον ἁμαρτεῖν. εἰ μὲν γὰρ ἡμεῖς αὐτοὶ πρός τε τὴν πόλιν ἐλθόντες ἐμαχόμεθα καὶ τὴν γῆν ἐδῃοῦμεν ὡς πολέμιοι, ἀδικοῦμεν. εἰ δὲ ἄνδρες

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὑμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι καὶ γένει, βουλόμενοι τῆς μὲν ἔξω ξυμμαχίας ὑμᾶς παῦσαι, ἐς δὲ τὰ κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια καταστῆσαι, ἐπεκαλέσαντο ἑκόντες, τί ἀδικοῦμεν ; οἱ γὰρ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἑπομένων. ἀλλ' οὔτ' ἐκεῖνοι, ὡς ἡμεῖς κρίνομεν, οὔτε ἡμεῖς· πολῖται δὲ ὄντες ὥσπερ ὑμεῖς καὶ πλείω παραβαλλόμενοι, τὸ ἑαυτῶν τεῖχος ἀνοίξαντες καὶ ἐς τὴν αὐτῶν πόλιν φιλίως, οὐ πολεμίως κομίσαντες ἐβούλοντο τούς τε ὑμῶν χείρους μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι, τούς τε ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν, σωφρονισταὶ ὄντες τῆς γνώμης καὶ τῶν σωμάτων τὴν πόλιν οὐκ ἀλλοτριοῦντες, ἀλλ' ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες, ἐχθροὺς οὐδενὶ καθιστάντες, ἅπασι δ' ὁμοίως ἐνσπόνδους ».

66. « Τεκμήριον δὲ ὡς οὐ πολεμίως ἐπράσσομεν· οὔτε γὰρ ἠδικήσαμεν οὐδένα, προείπομέν τε τὸν βουλόμενον κατὰ τὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια πολιτεύειν ἰέναι πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὑμεῖς ἄσμενοι χωρήσαντες καὶ ξύμβασιν ποιησάμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ κατανοήσαντες ἡμᾶς ὀλίγους ὄντας, εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμέν τι ἀνεπιεικέστερον πρᾶξαι οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν ἐσελθόντες, τὰ μὲν ὁμοῖα οὐκ ἀνταπέδοτε ἡμῖν, μήτε νεωτερίσαι ἔργῳ λόγοις τε πείθειν ὥστε ἐξελθεῖν, ἐπιθέμενοι δὲ παρὰ τὴν ξύμβασιν, οὓς μὲν ἐν χερσίν ἀπεκτείνατε οὐχ ὁμοίως ἀλγοῦμεν — κατὰ νόμον γὰρ δή τινα ἔπασχον —, οὓς δὲ χεῖρας προϊσχομένους καὶ ζωγρήσαντες ὑποσχόμενοί τε ἡμῖν μὴ κτενεῖν ὕστερον παρανόμως διεφθείρατε, πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε; καὶ ταῦτα τρεῖς ἀδικίας ἐν ἀλίγῳ πράξαντες, τήν τε λυθεῖσαν ὁμολογίαν καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕστερον θάνατον καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἡμῖν μὴ κτενεῖν ψευσθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἢν τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑμῖν μὴ ἀδικῶμεν, ὅμως φατὲ ἡμᾶς παρανομῆσαι καὶ αὐτοὶ ἀξιοῦτε μὴ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀντιδοῦναι δίκην. οὔκ, ἤν γε οὗτοι τὰ ὀρθὰ γιγνώσκωσι· πάντων δὲ αὐτῶν ἕνεκα κολασθήσεσθε».

67. «Καὶ ταῦτα, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τούτου ἕνεκα ἐπεξήλθομεν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ἵνα ὑμεῖς μὲν εἰδῆτε δικαίως αὐτῶν καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς δὲ ἔτι ὁσιώτερον τετιμωρημένοι. καὶ μὴ παλαιὰς ἀρετάς, εἴ τις ἄρα καὶ ἐγένετο, ἀκούοντες ἐπικλασθῆτε, ἃς χρὴ τοῖς μὲν ἀδικουμένοις ἐπικούρους εἶναι, τοῖς δὲ αἰσχρόν τι δρῶσι διπλασίας ζημίας, ὅτι οὐκ ἐκ προσηκόντων ἁμαρτάνουσι, μηδὲ ὀλοφυρμῷ καὶ οἴκτῳ ὠφελείσθων, πατέρων τε τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιβοώμενοι καὶ τὴν σφετέραν ἐρημίαν. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνταποφαίνομεν πολλῷ δεινότερα παθοῦσαν τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεφθαρμένην, ὧν πατέρες οἱ μὲν πρὸς ὑμᾶς τὴν Βοιωτίαν ἄγοντες ἀπέθανον ἐν Κορωνείᾳ, οἱ δὲ πρεσβῦται λελειμμένοι κατ' οἰκίας ἐρῆμοι πολλῷ δικαιοτέραν ὑμῶν ἱκετείαν ποιοῦνται τούσδε τιμωρήσασθαι. οἴκτου τε ἀξιώτεροι τυγχάνειν οἱ ἀπρεπές τι πάσχοντες τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ δικαίως, ὥσπερ οἵδε, τὰ ἐναντία ἐπίχαρτοι εἶναι. καὶ τὴν νῦν ἐρημίαν δι' ἑαυτοὺς ἔχουσι· τοὺς γὰρ ἀμείνους ξυμμάχους ἑκόντες ἀπεώσαντο. παρενόμησάν τε οὐ προπαθόντες ὑφ' ἡμῶν, μίσει δὲ πλέον ἢ δίκῃ κρίναντες καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἴσην τιμωρίαν· ἔννομα γὰρ πείσονται καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης χεῖρας προϊσχόμενοι, ὥσπερ φασίν, ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως ἐς δίκην σφᾶς αὐτοὺς παραδόντες· ἀμύνατε οὖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῷ τῶν Ἑλλήνων νόμῳ ὑπὸ τῶνδε παραβαθέντι καὶ ἡμῖν ἄνομα παθοῦσιν, ἀνταπόδοτε χάριν δικαίαν, ὧν πρόθυμοι γεγενήμεθα, καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑμῖν, ποιήσατε δὲ τοῖς Ἕλλησι παράδειγμα οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες ἀλλ' ἔργων, ὧν ἀγαθῶν μὲν ὄντων βραχεῖα ἡ ἀπαγγελία

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀρκεῖ, ἁμαρτανομένων δὲ λόγοι ἔπεσι κοσμηθέντες προκαλύμματα γίγνονται. ἀλλ' ἢν οἱ ἡγεμόνες, ὥσπερ νῦν ὑμεῖς, κεφαλαιώσαντες πρὸς τοὺς ξύμπαντας διαγνώμας ποιήσησθε, ἧσσόν τις ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις λόγους καλοὺς ζητήσει».

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΚΑΤΑΔΙΚΗ

(Γ, 68)

68. Τοιαῦτα δὲ οἱ Θηβαῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δικασταὶ νομίζοντες τὸ ἐπερώτημα σφίσιν ὀρθῶς ἕξειν, εἴ τι ἐν τῷ πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν ἀγαθὸν πεπόνθασι, διότι τόν τε ἄλλον χρόνον ἠξίουν δῆθεν αὐτοὺς κατὰ τὰς παλαιὰς Παυσανίου μετὰ τὸν Μῆδον σπονδὰς ἡσυχάζειν καὶ ὅτε ὕστερον ἃ πρὸ τοῦ περιτειχίζεσθαι προείχοντο αὐτοῖς, κοινοὺς εἶναι κατ' ἐκείνας, οὐκ ἐδέξαντο, ἡγούμενοι τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσει ἔκσπονδοι ἤδη ὑπ' αὐτῶν κακῶς πεπονθέναι, αὖθις τὸ αὐτὸ ἕνα ἕκαστον παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ δεδρακότες εἰσίν, ὁπότε μὴ φαῖεν, ἀπάγοντες ἀπέκτεινον καὶ ἐξαίρετον ἐποιήσαντο οὐδένα. διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν οὐκ ἐλάσσους διακοσίων, Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν, οἵ ξυνεπολιορκοῦντο· γυναῖκας δὲ ἠνδραπόδισαν. τὴν δὲ πόλιν ἐνιαυτόν μέν τινα Θηβαῖοι Μεγαρέων ἀνδράσι κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα φρονοῦντες Πλαταιῶν περιῆσαν ἔδοσαν ἐνοικεῖν· ὕστερον δὲ καθελόντες αὐτὴν ἐς ἔδαφος πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελίων ᾠκοδόμησαν πρὸς τῷ Ἡραίῳ καταγώγιον διακοσίων ποδῶν, πανταχῇ κύκλῳ οἰκήματα ἔχον κάτωθεν καὶ ἄνωθεν, καὶ ὀροφαῖς καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν Πλαταιῶν ἐχρήσαντο, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ ἦν ἐν τῷ τείχει ἔπιπλα, χαλκὸς καὶ σίδηρος, κλίνας κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν τῇ Ἥ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρᾳ καὶ νεὼν ἑκατόμπεδον λίθινον ᾠκοδόμησαν αὐτῇ. τὴν δὲ γῆν δημοσιώσαντες ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ ἐνέμοντο Θηβαῖοι. σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ξύμπαν περὶ Πλαταιῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο Θηβαίων ἕνεκα, νομίζοντες ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἄρτι τότε καθιστάμενον ὠφελίμους εἶναι. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πλάταιαν ἔτει τρίτῳ καὶ ἐνενηκοστῷ, ἐπειδὴ Ἀθηναίων ξύμμαχοι ἐγένοντο, οὕτως ἐτελεύτησεν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΛΕΣΒΙΑΚΑ

ΑΠΟΣΤΑΣΙΑ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ

(Γ, 1—18)

1. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι ἐστράτευσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν — ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς —, καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδῄουν τὴν γῆν· καὶ προσβολαί, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἐγίγνοντο τῶν Ἀθηναίων ἱππέων, ὅπῃ παρείκοι, καὶ τὸν πλεῖστον ὅμιλον τῶν ψιλῶν εἶργον τὸ μὴ προεξιόντας τῶν ὅπλων τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν. ἐμμείναντες δὲ χρόνον, οὗ εἶχον τὰ σιτία, ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

2. Μετὰ δὲ τὴν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων εὐθὺς Λέσβος πλὴν Μηθύμνης ἀπέστη ἀπὸ Ἀθηναίων, βουληθέντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου — ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ προσεδέξαντο—, ἀναγκασθέντες δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀπόστασιν πρότερον ἢ διενοοῦντο ποιήσασθαι. τῶν τε γὰρ λιμένων τὴν χῶσιν καὶ τειχῶν οἰκοδόμησιν καὶ νεῶν ποίησιν ἐπέμενον τελεσθῆναι, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου ἔδει ἀφικέσθαι, τοξότας τε καὶ σῖτον, καὶ ἃ μεταπεμπόμενοι ἦσαν. Τενέδιοι γὰρ ὄντες αὐτοῖς διάφοροι καὶ Μηθυμναῖοι καὶ αὐτῶν Μυτιληναίων ἰδίᾳ ἄνδρες κατὰ στάσιν, πρόξενοι Ἀθηναίων, μηνυταὶ γίγνονται τοῖς Ἀθηναίοις ὅτι ξυνοικίζουσί τε τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μυτιλήνην βίᾳ καὶ τὴν παρασκευὴν ἅπασαν μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν ξυγγενῶν ὄντων ἐπὶ ἀποστάσει ἐπείγονται· καὶ εἰ μή τις προκαταλήψεται ἤδη, στερήσεσθαι αὐτοὺς Λέσβου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι — ἦσαν γὰρ τεταλαιπωρημένοι ὑπό τε τῆς νόσου καὶ τοῦ πολέμου ἄρτι καθισταμένου καὶ ἀκμάζοντος — μέγα μὲν ἔργον ἡγοῦντο εἶναι Λέσβον προσπολεμώσασθαι, ναυτικὸν ἔχουσαν καὶ δύναμιν ἀκέραιον, καὶ οὐκ ἀπεδέχοντο τὸ πρῶτον τὰς κατηγορίας, μεῖζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι· ἐπειδὴ μέντοι καὶ πέμψαντες πρέσβεις οὐκ ἔπειθον τοὺς Μυτιληναίους τήν τε ξυνοίκισιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύειν, δείσαντες προκαταλαβεῖν ἐβούλοντο. καὶ πέμπουσιν ἑξαπιναίως τεσσαράκοντα ναῦς, αἵ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον παρεσκευασμέναι πλεῖν· Κλεϊππίδης δὲ ὁ Δεινίου τρίτος αὐτὸς ἐστρατήγει· ἐσηγγέλθη γὰρ αὐτοῖς ὡς εἴη Ἀπόλλωνος Μαλόεντος ἔξω τῆς πόλεως ἑορτή, ἐν ᾗ πανδημεὶ Μυτιληναῖοι ἑορτάζουσι, καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπειχθέντας ἐπιπεσεῖν ἄφνω· καὶ ἢν μὲν ξυμβῇ ἡ πεῖρα, εἰ δὲ μή, Μυτιληναίοις εἰπεῖν ναῦς τε παραδοῦναι καὶ τείχη καθελεῖν, μὴ πειθομένων δὲ πολεμεῖν. καὶ αἱ μὲν νῆες ᾤχοντο· τὰς δὲ τῶν Μυτιληναίων δέκα τριήρεις, αἵ ἔτυχον βοηθοὶ παρὰ σφᾶς κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν παροῦσαι, κατέσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν ἐς φυλακὴν ἐποιήσαντο. τοῖς δὲ Μυτιληναίοις ἀνὴρ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν διαβὰς ἐς Εὔβοιαν καὶ πεζῇ ἐπὶ Γεραιστὸν ἐλθών, ὁλκάδος ἀναγομένης ἐπιτυχών, πλῷ χρησάμενος καὶ τριταῖος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐς Μυτιλήνην ἀφικόμενος ἀγγέλλει τὸν ἐπίπλουν. οἱ δὲ οὔτε ἐς τὸν Μαλόεντα ἐξῆλθον τά τε ἄλλα τῶν τειχῶν καὶ λιμένων περὶ τὰ ἡμιτέλεστα φραξάμενοι ἐφύλασσον.

4. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πολὺ ὕστερον καταπλεύσαντες ὡς ἑώρων, ἀπήγγειλαν μὲν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπεσταλμένα, οὐκ ἐσακουόντων δὲ τῶν Μυτιληναίων ἐς πόλεμον καθίσταντο. ἀπαράσκευοι δὲ οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἐξαίφνης ἀναγκασθέντες πολεμεῖν ἔκπλουν μέν τινα ἐποιήσαντο τῶν νεῶν ὡς ἐπὶ ναυ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μαχίαν ὀλίγον πρὸ τοῦ λιμένος, ἔπειτα καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν ἀττικῶν νεῶν λόγους ἤδη προσέφερον τοῖς στρατηγοῖς, βουλόμενοι τὰς ναῦς τὸ παραυτίκα, εἰ δύναιντο, ὁμολογίᾳ τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι. καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἀπεδέξαντο, καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι μὴ οὐχ ἱκανοὶ ὦσι Λέσβῳ πάσῃ πολεμεῖν. καὶ ἀνακωχὴν ποιησάμενοι πέμπουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Μυτιληναῖοι τῶν τε διαβαλλόντων ἕνα, ᾧ μετέμελεν ἤδη, καὶ ἄλλους, εἴ πως πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν, ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων. ἐν τούτῳ δὲ ἀποστέλλουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις τριήρει, λαθόντες τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, οἵ ὥρμουν ἐν τῇ Μαλέᾳ πρὸς βορέαν τῆς πόλεως· οὐ γὰρ ἐπίστευον τοῖς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων προχωρήσειν. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Λακεδαίμονα ταλαιπώρως διὰ τοῦ πελάγους κομισθέντες αὐτοῖς ἔπρασσον, ὅπως τις βοήθεια ἥξει.

5. Οἱ δ' ἐκ τῶν Ἀθηνῶν πρέσβεις ὡς οὐδὲν ἦλθον πράξαντες, ἐς πόλεμον καθίσταντο οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἡ ἄλλη Λέσβος πλὴν Μηθύμνης· οὗτοι δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἐβεβοηθήκεσαν καὶ Ἴμβριοι καὶ Λήμνιοι καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγοι τινὲς ξυμμάχων. καὶ ἔξοδον μέν τινα πανδημεὶ ἐποιήσαντο οἱ Μυτιληναῖοι ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, καὶ μάχη ἐγένετο, ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Μυτιληναῖοι οὔτε ἐπηυλίσαντο οὔτε ἐπίστευσαν σφίσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀνεχώρησαν· ἔπειτα οἱ μὲν ἡσύχαζον, ἐκ Πελοποννήσου καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς βουλόμενοι, εἰ προσγένοιτό τι, κινδυνεύειν· καὶ γὰρ αὐτοῖς Μελέας Λάκων ἀφικνεῖται καὶ Ἑρμαιώνδας Θηβαῖος, οἵ προαπεστάλησαν μὲν τῆς ἀποστάσεως, φθάσαι δὲ οὐ δυνάμενοι τὸν τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλουν κρύφα μετὰ τὴν μάχην ὕστερον ἐσπλέουσι τριήρει, καὶ παρῄνουν πέμπειν τριήρη ἄλλην καὶ πρέσβεις μεθ' ἑαυτῶν· καὶ ἐκπέμπουσιν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

6. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολὺ ἐπιρρωσθέντες διὰ τὴν τῶν Μυτιληναίων ἡσυχίαν ξυμμάχους τε προσεκάλουν, οἵ πολὺ θᾶσσον παρῆσαν ὁρῶντες οὐδὲν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν Λεσβίων, καὶ περιορμισάμενοι τὸ πρὸς νότον τῆς πόλεως ἐτείχισαν στρατόπεδα δύο ἑκατέρωθεν τῆς πόλεως καὶ τοὺς ἐφόρμους ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσιν ἐποιοῦντο. καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἶργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιληναίους, τῆς δὲ γῆς τῆς μὲν ἄλλης ἐκράτουν οἱ Μυτιληναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Λέσβιοι προσβεβοηθηκότες ἤδη, τὸ δὲ περὶ τὰ στρατόπεδα οὐ πολὺ κατεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ναύσταθμον δὲ μᾶλλον ἦν αὐτοῖς πλοίων καὶ ἀγορὰ ἡ Μαλέα. καὶ τὰ μὲν περὶ Μυτιλήνην οὕτως ἐπολεμεῖτο.

8. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης νεὼς ἐκπεμφθέντες Μυτιληναίων πρέσβεις, ὡς αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶπον Ὀλυμπιάζε παρεῖναι, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀκούσαντες βουλεύσωνται, ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ὀλυμπίαν· ἦν δὲ Ὀλυμπιάς ᾗ Δωριεὺς Ῥόδιος τὸ δεύτερον ἐνίκα. καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἑορτὴν κατέστησαν ἐς λόγους, εἶπον τοιάδε.

[Ἡ κρατοῦσα δυσμενὴς γνώμη περὶ τῶν ὑφισταμένων συμμάχων δὲν ἁρμόζει εἰς ἡμᾶς· διότι ἡ συμμαχικὴ ἡμῶν σχέσις πρὸς τὰς Ἀθήνας, ἔχουσα βάσιν τὴν κοινὴν κατὰ τῶν Μήδων ἄμυναν, ἔχασε πλέον τὴν ἰσχύν της, ἀφ' ἧς οἱ Ἀθηναῖοι ὑποτάσσουν κατὰ σειρὰν τὰς συμμαχικὰς πόλεις. Ὅτι δὲ ἡ αὐτονομία της διετηρήθη μέχρι σήμερον, ὀφείλεται εἰς συμφεροντολογικὸν ὑπολογισμὸν ἐκ μέρους των. Ἡ πρόθεσίς των λοιπὸν αὕτη τῆς ὑποταγῆς τῶν συμμάχων κατέστησεν ἀναπόφευκτον τὴν ῥῆξιν καὶ ὑπελείπετο ποῖος πρῶτος θὰ παραβῇ τὴν συμμαχίαν. Τοῦτο ἐπράξαμεν ἡμεῖς ὡς ἀσθενέστεροι.

Ὅθεν εἶναι εὐκαιρία τώρα βοηθοῦντες ἡμᾶς νὰ καταβάλητε τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν φθαρῆ ἀρκετὰ ἐκ τῆς νόσου, τῆς χρηματικῆς δαπάνης καὶ τῆς ἀποστασίας τῶν συμμάχων. Ἡ τιμὴ καὶ τὸ συμφέρον σας ἐπιβάλλουν τὴν βοήθειαν αὐτήν].

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

15. Τοιαῦτα μὲν οἱ Μυτιληναῖοι εἶπον· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπειδὴ ἤκουσαν, προσδεξάμενοι τοὺς λόγους ξυμμάχους τε τοὺς Λεσβίους ἐποιήσαντο καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν τοῖς τε ξυμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχος ἔφραζον ἰέναι ἐς τὸν Ἰσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν ὡς ποιησόμενοι, καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀφίκοντο, καὶ ὁλκοὺς παρεσκεύαζον τῶν νεῶν ἐν τῷ ἰσθμῷ ὡς ὑπεροίσοντες ἐκ τῆς Κορίνθου ἐς τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐπιόντες. καὶ οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον· οἱ δ' ἄλλοι ξύμμαχοι βραδέως τε ξυνελέγοντο καὶ ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν καὶ ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν.

16. Αἰσθόμενοι δὲ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν παρασκευαζομένους, δηλῶσαι βουλόμενοι ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἐγνώκασιν, ἀλλ' οἷοί τέ εἰσι μὴ κινοῦντες τὸ ἐπὶ Λέσβῳ ναυτικὸν καὶ τὸ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐπιὸν ῥᾳδίως ἀμύνεσθαι, ἐπλήρωσαν ναῦς ἑκατὸν ἐσβάντες αὐτοί τε πλὴν ἱππέων καὶ πεντακοσιομεδίμνων καὶ οἱ μέτοικοι, καὶ παρὰ τὸν ἰσθμὸν ἀναγαγόντες ἐπίδειξίν τε ἐποιοῦντο καὶ ἀποβάσεις τῆς Πελοποννήσου, ᾗ δοκοίη αὐτοῖς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὁρῶντες πολὺν τὸν παράλογον τά τε ὑπὸ τῶν Λεσβίων ῥηθέντα ἡγοῦντο οὐκ ἀληθῆ καὶ ἄπορα νομίζοντες, ὡς αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα οὐ παρῆσαν καὶ ἠγγέλλοντο καὶ αἱ περὶ τὴν Πελοπόννησον τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων τὴν περιοικίδα αὐτῶν πορθοῦσαι, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. ὕστερον δὲ ναυτικὸν παρεσκεύαζον ὅ τι πέμψουσιν ἐς τὴν Λέσβον καὶ κατὰ πόλεις ἐπήγγελλον τεσσαράκοντα νεῶν πλῆθος καὶ ναύαρχον προσέταξαν Ἀλκίδαν, ὃς ἔμελλεν ἐπιπλεύσεσθαι. ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς ἑκατὸν ναυσίν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους εἶδον.

18. Μυτιληναῖοι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὃν οἱ Λακε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δαιμόνιοι περὶ τὸν ἰσθμὸν ἦσαν, ἐπὶ Μήθυμναν ὡς προδιδομένην ἐστράτευσαν κατὰ γῆν αὐτοί τε καὶ οἱ ἐπίκουροι· καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει, ἐπειδὴ οὐ προὐχώρει, ᾗ προσεδέχοντο, ἀπῆλθον ἐπ' Ἀντίσσης καὶ Πύρρας καὶ Ἐρέσου, καὶ καταστησάμενοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις βεβαιότερα καὶ τείχη κρατύναντες διὰ τάχους ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου. ἐστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Μηθυμναῖοι ἀναχωρησάντων αὐτῶν ἐπ' Ἄντισσαν· καὶ ἐκβοηθείας τινὸς γενομένης πληγέντες ὑπό τε τῶν Ἀντισσαίων καὶ τῶν ἐπικούρων ἀπέθανόν τε πολλοὶ καὶ ἀνεχώρησαν οἱ λοιποὶ κατὰ τάχος. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι ταῦτα, τούς τε Μυτιληναίους τῆς γῆς κρατοῦντας καὶ τοὺς σφετέρους στρατιώτας οὐχ ἱκανοὺς ὄντας εἴργειν, πέμπουσι περὶ τὸ φθινόπωρον ἤδη ἀρχόμενον Πάχητα τὸν Ἐπικούρου στρατηγὸν καὶ χιλίους ὁπλίτας ἑαυτῶν. οἱ δὲ αὐτερέται πλεύσαντες τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται καὶ περιτειχίζουσι Μυτιλήνην ἐν κύκλῳ ἁπλῷ τείχει· φρούρια δ' ἔστιν οὗ ἐπὶ τῶν καρτερῶν ἐγκατῳκοδόμητο· καὶ ἡ μὲν Μυτιλήνη κατὰ κράτος ἤδη ἀμφοτέρωθεν καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης εἴργετο, καὶ ὁ χειμὼν ἤρχετο γίγνεσθαι.

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΒΟΗΘΕΙΑ ΠΡΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΥΣ
ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ
(Γ, 25 - 33)

25. Ἐκ δὲ τῆς Λακεδαίμονος τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἐκπέμπεται Σάλαιθος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐς Μυτιλήνην τριήρει. καὶ πλεύσας ἐς Πύρραν καὶ ἐξ αὐτῆς πεζῇ κατὰ χαράδραν τινά, ᾗ ὑπερβατὸν ἦν τὸ περιτείχισμα, διαλαθὼν ἐσέρχεται ἐς τὴν Μυτιλήνην, καὶ ἔλεγε τοῖς προέδροις ὅτι ἐσβολή τε ἅμα ἐς τὴν Ἀττικὴν ἔσται καὶ αἱ τεσσαράκοντα νῆες παρέσονται, ἃς ἔδει βοηθῆσαι αὐτοῖς, προαποπεμφθῆναί τε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτὸς τούτων ἕνεκα καὶ ἅμα τῶν ἄλλων ἐπιμελησόμενος. καὶ οἱ μὲν Μυτιληναῖοι ἐθάρσουν τε καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἧσσον εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ξυμβαίνειν. ὅ τε χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τέταρτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

26. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ τὰς ἐς τὴν Μυτιλήνην δύο καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν, ἄρχοντα Ἀλκίδαν, ὃς ἦν αὐτοῖς ναύαρχος, προστάξαντες, αὐτοὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι ἧσσον ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Μυτιλήνην καταπλεούσαις ἐπιβοηθήσωσιν. ἡγεῖτο δὲ τῆς ἐσβολῆς ταύτης Κλεομένης ὑπὲρ Παυσανίου τοῦ Πλειστοάνακτος υἱέος βασιλέως ὄντος καὶ νεωτέρου ἔτι, πατρὸς δὴ ἀδελφὸς ὤν. ἐδῄωσαν δὲ τῆς Ἀττικῆς τά τε πρότερον τετμημένα, εἴ τι ἐβεβλαστήκει, καὶ ὅσα ἐν ταῖς πρὶν ἐσβολαῖς παρελέλειπτο· καὶ ἡ ἐσβολὴ αὕτη χαλεπωτάτη ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις μετὰ τὴν δευτέραν· ἐπιμένοντες γὰρ αἰεὶ ἀπὸ τῆς Λέσβου τι πεύσεσθαι τῶν νεῶν ἔργον ὡς ἤδη πεπεραιωμένων ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες. ὡς δ' οὐδὲν ἀπέβαινεν αὐτοῖς, ὧν προσεδέχοντο, καὶ ἐπελελοίπει ὁ σῖτος, ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

27. Οἱ δὲ Μυτιληναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς αἵ τε νῆες αὐτοῖς οὐχ ἧκον ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ ἐνεχρόνιζον, καὶ ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, ἀναγκάζονται ξυμβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τάδε. ὁ Σάλαιθος καὶ αὐτὸς οὐ προσδεχόμενος ἔτι τὰς ναῦς ὁπλίζει τὸν δῆμον πρότερον ψιλὸν ὄντα ὡς ἐπεξιὼν τοῖς Ἀθηναίοις· οἱ δέ, ἐπειδὴ ἔλαβον ὅπλα, οὔτε ἠκροῶντο ἔτι τῶν ἀρχόντων, κατὰ ξυλλόγους τε γιγνόμενοι ἢ τὸν σῖτον ἐκέλευον τοὺς δυνατοὺς φέρειν ἐς τὸ φανερὸν καὶ διανέμειν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἅπασιν, ἢ αὐτοὶ ξυγχωρήσαντες πρὸς Ἀθηναίους ἔφασαν παραδώσειν τὴν πόλιν.

28. Γνόντες δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν οὔτ' ἀποκωλύειν δυνατοὶ ὄντες, εἴ τ' ἀπομονωθήσονται τῆς ξυμβάσεως, κινδυνεύσοντες, ποιοῦνται κοινῇ ὁμολογίαν πρός τε Πάχητα καὶ τὸ στρατόπεδον, ὥστε Ἀθηναίοις μὲν ἐξεῖναι βουλεῦσαι περὶ Μυτιληναίων, ὁποῖον ἄν τι βούλωνται, καὶ τὴν στρατιὰν ἐς τὴν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, πρεσβείαν δὲ ἀποστέλλειν ἐς τὰς Ἀθήνας Μυτιληναίους περὶ ἑαυτῶν· ἐν ὅσῳ δ' ἂν πάλιν ἔλθωσι, Πάχητα μήτε δῆσαι Μυτιληναίων μηδένα μήτε ἀνδραποδίσαι μήτε ἀποκτεῖναι. ἡ μὲν ξύμβασις αὕτη ἐγένετο· οἱ δὲ πράξαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τῶν Μυτιληναίων περιδεεῖς ὄντες, ὡς ἡ στρατιὰ ἐσῆλθεν, οὐκ ἠνέσχοντο, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ὅμως καθίζουσι· Πάχης δ' ἀναστήσας αὐτοὺς ὥστε μὴ ἀδικῆσαι, κατατίθεται ἐς Τένεδον, μέχρι οὗ τοῖς Ἀθηναίοις τι δόξῃ. πέμψας δὲ καὶ εἰς τὴν Ἄντισσαν τριήρεις προσεκτήσατο καὶ τἆλλα τὰ περὶ τὸ στρατόπεδον καθίστατο, ᾗ αὐτῷ ἐδόκει.

29. Οἱ δ' ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶ Πελοποννήσιοι, οὓς ἔδει ἐν τάχει παραγενέσθαι, πλέοντες περί τε αὐτὴν τὴν Πελοπόννησον ἐνδιέτριψαν καὶ κατὰ τὸν ἄλλον πλοῦν σχολαῖοι κομισθέντες τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους λανθάνουσι, πρὶν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον, προσμείξαντες δ' ἀπ' αὐτῆς τῇ Ἰκάρῳ καὶ Μυκόνῳ πυνθάνονται πρῶτον ὅτι ἡ Μυτιλήνη ἐάλωκε· βουλόμενοι δὲ τὸ σαφὲς εἰδέναι κατέπλευσαν ἐς Ἔμβατον τῆς Ἐρυθραίας· ἡμέραι δὲ μάλιστα ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἁλωκυίᾳ ἑπτά, ὅτε ἐς τὸ Ἔμβατον κατέπλευσαν. πυθόμενοι δὲ τὸ σαφὲς ἐβουλεύοντο ἐκ τῶν παρόντων· καὶ ἔλεξεν αὐτοῖς ὁ Τευτίαπλος ἀνὴρ Ἠλεῖος τάδε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

30. «Ἀλκίδα καὶ Πελοποννησίων ὅσοι πάρεσμεν ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς, ἐμοὶ δοκεῖ πλεῖν ἡμᾶς ἐπὶ Μυτιλήνην πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι, ὥσπερ ἔχομεν· κατὰ γὰρ τὸ εἰκὸς ἀνδρῶν νεωστὶ πόλιν ἐχόντων πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὑρήσομεν, κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ, ᾗ ἐκεῖνοί τε ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἄν τινα σφίσι πολέμιον καὶ ἡμῶν ἡ ἀλκὴ τυγχάνει μάλιστα οὖσα· εἰκὸς δὲ καὶ τὸ πεζὸν αὐτῶν κατ' οἰκίας ἀμελέστερον ὡς κεκρατηκότων διεσπάρθαι. εἰ οὖν προσπέσοιμεν ἄφνω τε καὶ νυκτός, ἐλπίζω μετὰ τῶν ἔνδον, εἴ τις ἄρα ἡμῖν ἐστιν ὑπόλοιπος εὔνους, καταληφθῆναι ἂν τὰ πράγματα. καὶ μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον, νομίσαντες οὐκ ἄλλο τι εἶναι τὸ καινὸν τοῦ πολέμου ἢ τὸ τοιοῦτον, ὃ εἴ τις στρατηγὸς ἔν τε αὐτῷ φυλάσσοιτο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐνορῶν ἐπιχειροίη, πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο ».

31. Ὁ μὲν τοσαῦτα εἰπὼν οὐκ ἔπειθε τὸν Ἀλκίδαν. ἄλλοι δέ τινες τῶν ἀπ' Ἰωνίας φυγάδων καὶ οἱ Λέσβιοι οἱ ξυμπλέοντες παρῄνουν, ἐπειδὴ τοῦτον τὸν κίνδυνον φοβεῖται, τῶν ἐν Ἰωνίᾳ πόλεων καταλαβεῖν τινα ἢ Κύμην τὴν Αἰολίδα, ὅπως ἐκ πόλεως ὁρμώμενοι τὴν Ἰωνίαν ἀποστήσωσιν — ἐλπίδα δ' εἶναι, οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφῖχθαι —, καὶ τὴν πρόσοδον ταύτην μεγίστην οὖσαν Ἀθηναίων ἵν' ὑφέλωσι καὶ ἅμα, ἣν ἐφορμῶσι σφίσιν, αὐτοῖς δαπάνη γίγνηται· πείσειν τε οἴεσθαι καὶ Πισσούθνην ὥστε ξυμπολεμεῖν. ὁ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐνεδέχετο, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν, ἐπειδὴ τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει, ὅτι τάχιστα τῇ Πελοποννήσῳ πάλιν προσμεῖξαι.

32. Ἄρας δὲ ἐκ τοῦ Ἐμβάτου παρέπλει, καὶ προσσχὼν Μυοννήσῳ τῇ Τηίων τοὺς αἰχμαλώτους, οὓς κατὰ πλοῦν εἱλήφει, ἀπέσφαξε τοὺς πολλούς. καὶ ἐς τὴν Ἔφεσον καθορ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μισαμένου αὐτοῦ Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων ἀφικόμενοι πρέσβεις ἔλεγον οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν αὐτόν, εἰ ἄνδρας διέφθειρεν οὔτε χεῖρας ἀνταιρομένους οὔτε πολεμίους, Ἀθηναίων δὲ ὑπὸ ἀνάγκης ξυμμάχους· εἴ τε μὴ παύσεται, ὀλίγους μὲν αὐτὸν τῶν ἐχθρῶν ἐς φιλίαν προσάξεσθαι, πολὺ δὲ πλείους τῶν φίλων πολεμίους ἕξειν. καὶ ὁ μὲν ἐπείσθη τε καὶ Χίων ἄνδρας, ὅσους εἶχεν ἔτι, ἀφῆκε καὶ τῶν ἄλλων τινάς· ὁρῶντες γὰρ τὰς ναῦς οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔφευγον, ἀλλὰ προσεχώρουν μᾶλλον ὡς Ἀττικαῖς καὶ ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἶχον μή ποτε Ἀθηναίων τῆς θαλάσσης κρατούντων ναῦς Πελοποννησίων ἐς Ἰωνίαν παραβαλεῖν.

33. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἐφέσου ὁ Ἀλκίδας ἔπλει κατὰ τάχος καὶ φυγὴν ἐποιεῖτο· ὤφθη γὰρ ὑπὸ τῆς Σαλαμινίας καὶ Παράλου ἔτι περὶ Κλάρον ὁρμῶν — αἱ δ' ἀπ' Ἀθηνῶν ἔτυχον πλέουσαι—, καὶ δεδιὼς τὴν δίωξιν ἔπλει διὰ τοῦ πελάγους ὡς γῇ ἑκούσιος οὐ σχήσων ἄλλῃ ἢ Πελοποννήσῳ. τῷ δὲ Πάχητι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἦλθε μὲν καὶ ἀπὸ τῆς Ἐρυθραίας ἀγγελία, ἀφικνεῖτο δὲ καὶ πανταχόθεν· ἀτειχίστου γὰρ οὔσης τῆς Ἰωνίας μέγα τὸ δέος ἐγένετο μὴ παραπλέοντες οἱ Πελοποννήσιοι, εἰ καὶ ὡς μὴ διενοοῦντο μένειν, πορθῶσιν ἅμα προσπίπτοντες τὰς πόλεις· αὐτάγγελοι δ' αὐτὸν ἰδοῦσαι ἐν τῇ Κλάρῳ ἥ τε Πάραλος καὶ ἡ Σαλαμινία ἔφρασαν. ὁ δὲ ὑπὸ σπουδῆς ἐποιεῖτο τὴν δίωξιν· καὶ μέχρι μὲν Πάτμου τῆς νήσου ἐπεδίωξεν, ὡς δ' οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο, ἐπανεχώρει. κέρδος δὲ ἐνόμισεν, ἐπειδὴ οὐ μετεώροις περιέτυχεν, ὅτι οὐδαμοῦ ἐγκαταληφθεῖσαι ἠναγκάσθησαν στρατόπεδόν τε ποιεῖσθαι καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρμησιν παρασχεῖν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ

(Γ, 35 - 50)

35. Ὁ δὲ Πάχης ἀφικόμενος ἐς τὴν Μυτιλήνην τήν τε Πύρραν καὶ Ἔρεσον παρεστήσατο, καὶ Σάλαιθον λαβὼν ἐν τῇ πόλει τὸν Λακεδαιμόνιον κεκρυμμένον ἀποπέμπει ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μυτιληναίων ἄνδρας ἅμα, οὓς κατέθετο, καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτῷ αἴτιος ἐδόκει εἶναι τῆς ἀποστάσεως· ἀποπέμπει δὲ καὶ τῆς στρατιᾶς τὸ πλέον. τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπομένων καθίστατο τὰ περὶ τὴν Μυτιλήνην καὶ τὴν ἄλλην Λέσβον, ᾗ αὐτῷ ἐδόκει.

36. Ἀφικομένων δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ Σαλαίθου οἱ Ἀθηναῖοι τὸν μὲν Σάλαιθον εὐθὺς ἀπέκτειναν, ἔστιν ἃ παρεχόμενον τά τ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Πλαταιῶν — ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο — ἀπάξειν Πελοποννησίους· περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν γνώμας ἐποιοῦντο, καὶ ὑπὸ ὀργῆς ἔδοξεν αὐτοῖς οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἅπαντας Μυτιληναίους, ὅσοι ἡβῶσι, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἀνδραποδίσαι, ἐπικαλοῦντες τήν τε ἄλλην ἀπόστασιν, ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, ἐποιήσαντο, καὶ προσξυνεβάλετο οὐκ ἐλάχιστον τῆς ὁρμῆς αἱ Πελοποννησίων νῆες ἐς Ἰωνίαν ἐκείνοις βοηθοὶ τολμήσασαι παρακινδυνεῦσαι· οὐ γὰρ ἀπὸ βραχείας διανοίας ἐδόκουν τὴν ἀπόστασιν ποιήσασθαι. πέμπουσιν οὖν τριήρη ὡς Πάχητα ἄγγελον τῶν δεδογμένων, κατὰ τάχος κελεύοντες διαχρήσασθαι Μυτιληναίους· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μετάνοιά τις εὐθὺς ἦν αὐτοῖς καὶ ἀναλογισμὸς ὡμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα ἐγνῶσθαι, πόλιν ὅλην διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ οὐ τοὺς αἰτίους. ὡς δ' ᾔσθοντο τοῦτο τῶν Μυτιληναίων οἱ παρόντες πρέσβεις καὶ οἱ αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων ξυμπράσσοντες, παρεσκεύασαν τοὺς ἐν τέλει ὥστε αὖθις γνώμας προθεῖναι· καὶ ἔπεισαν ῥᾷον,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διότι καὶ ἐκείνοις ἔνδηλον ἦν βουλόμενον τὸ πλέον τῶν πολιτῶν αὖθίς τινας σφίσιν ἀποδοῦναι βουλεύσασθαι. καταστάσης δ' εὐθὺς ἐκκλησίας ἄλλαι τε γνῶμαι ἀφ' ἑκάστων ἐλέγοντο καὶ Κλέων ὁ Κλεαινέτου, ὅσπερ καὶ τὴν προτέραν ἐνενικήκει ὥστε ἀποκτεῖναι, ὢν καὶ ἐς τὰ ἄλλα βιαιότατος τῶν πολιτῶν τῷ τε δήμῳ παρὰ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος, παρελθὼν αὖθις ἔλεγε τοιάδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΚΛΕΩΝΟΣ
(Γ, 37 - 40)

37. « Πολλάκις μὲν ἤδη ἔγωγε καὶ ἄλλοτε ἔγνων δημοκρατίαν ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἑτέρων ἄρχειν, μάλιστα δ' ἐν τῇ νῦν ὑμετέρᾳ περὶ Μυτιληναίων μεταμελείᾳ. διὰ γὰρ τὸ καθ' ἡμέραν ἀδεὲς καὶ ἀνεπιβούλευτον πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐς τοὺς ξυμμάχους τὸ αὐτὸ ἔχετε, καὶ ὅ τι ἂν ἢ λόγῳ πεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ἁμάρτητε ἢ οἴκτῳ ἐνδῶτε, οὐκ ἐπικινδύνως ἡγεῖσθε ἐς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν μαλακίζεσθαι, οὐ σκοποῦντες ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸς ἐπιβουλεύοντας αὐτοὺς καὶ ἄκοντας ἀρχομένους, οἵ οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζησθε βλαπτόμενοι αὐτοὶ ἀκροῶνται ὑμῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἰσχύι μᾶλλον ἢ τῇ ἐκείνων εὐνοίᾳ περιγένησθε. πάντων δὲ δεινότατον, εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστήξει, ὧν ἂν δόξῃ πέρι, μηδὲ γνωσόμεθα ὅτι χείροσι νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις κρείσσων ἐστὶν ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις, ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον ἢ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας, οἵ τε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους ὡς ἐπὶ τὸ πλέον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι τῶν τε αἰεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὡς ἐν ἄλλοις μείζοσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πόλεις· οἱ δ' ἀπιστοῦντες τῇ ἐξ ἑαυτῶν ξυνέσει ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τὸν τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμψασθαι λόγον, κριταὶ δὲ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἴσου μᾶλλον ἢ ἀγωνισταὶ ὀρθοῦνται τὰ πλείω. ὡς οὖν χρὴ καὶ ἡμᾶς ποιοῦντας μὴ δεινότητι καὶ ξυνέσεως ἀγῶνι ἐπαιρομένους παρὰ δόξαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει παραινεῖν».

38. «Ἐγὼ μὲν οὖν ὁ αὐτὸς εἰμι τῇ γνώμῃ καὶ θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὖθις περὶ Μυτιληναίων λέγειν καὶ χρόνου διατριβὴν ἐμποιησάντων, ὅ ἐστι πρὸς τῶν ἠδικηκότων μᾶλλον — ὁ γὰρ παθὼν τῷ δράσαντι ἀμβλυτέρᾳ τῇ ὀργῇ ἐπεξέρχεται, ἀμύνεσθαι δὲ τῷ παθεῖν ὅτι ἐγγυτάτω κείμενον ἀντίπαλον ὂν μάλιστα τὴν τιμωρίαν ἂν λαμβάνοι—, θαυμάζω δὲ καὶ ὅστις ἔσται ὁ ἀντερῶν καὶ ἀξιώσων ἀποφαίνειν τὰς μὲν Μυτιληναίων ἀδικίας ἡμῖν ὠφελίμους οὔσας, τὰς δ' ἡμετέρας ξυμφορὰς τοῖς ξυμμάχοις βλάβας καθισταμένας. καὶ δῆλον ὅτι ἢ τῷ λέγειν πιστεύσας τὸ πάνυ δοκοῦν ἀνταποφῆναι ὡς οὐκ ἔγνωσται ἀγωνίσαιτ' ἄν, ἢ κέρδει ἐπαιρόμενος τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας παράγειν πειράσεται. ἡ δὲ πόλις ἐκ τῶν τοιῶνδε ἀγώνων τὰ μὲν ἆθλα ἑτέροις δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει. αἴτιοι δ' ὑμεῖς κακῶς ἀγωνοθετοῦντες, οἵτινες εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίγνεσθαι, ἀκροαταὶ δὲ τῶν ἔργων, τὰ μὲν μέλλοντα ἔργα ἀπὸ τῶν εὖ εἰπόντων σκοποῦντες ὡς δυνατὰ γίγνεσθαι, τὰ δὲ πεπραγμένα ἤδη, οὐ τὸ δρασθὲν πιστότερον ὄψει λαβόντες ἢ τὸ ἀκουσθέν, ἀπὸ τῶν λόγῳ καλῶς ἐπιτιμησάντων· καὶ μετὰ καινότητος μὲν λόγου ἀπατᾶσθαι ἄριστοι, μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ μὴ ξυνέπεσθαι ἐθέλειν, δοῦλοι ὄντες τῶν αἰεί ἀτόπων, ὑπερόπται δὲ τῶν εἰωθότων, καὶ μάλιστα μὲν αὐτὸς εἰπεῖν ἕκαστος βουλόμενος δύνασθαι, εἰ δὲ μή, ἀνταγωνιζόμενοι τοῖς τοιαῦτα λέγουσι μὴ ὕστεροι ἀκολουθῆσαι δοκεῖν τῇ γνώμῃ,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὀξέως δέ τι λέγοντος προεπαινέσαι καὶ προαισθέσθαι τε πρόθυμοι τὰ λεγόμενα καὶ προνοῆσαι βραδεῖς τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποβησόμενα, ζητοῦντές τε ἄλλο τι, ὡς εἰπεῖν, ἢ ἐν οἷς ζῶμεν, φρονοῦντες δὲ οὐδὲ περὶ τῶν παρόντων ἱκανῶς· ἁπλῶς τε ἀκοῆς ἡδονῇ ἡσσώμενοι καὶ σοφιστῶν θεαταῖς ἐοικότες καθημένοις μᾶλλον ἢ περὶ πόλεως βουλευομένοις».

39. «Ὧν ἐγὼ πειρώμενος ἀποτρέπειν ὑμᾶς ἀποφαίνω Μυτιληναίους μάλιστα δὴ μίαν πόλιν ἠδικηκότας ὑμᾶς. ἐγὼ γάρ, οἵτινες μὲν μὴ δυνατοὶ φέρειν τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν ἢ οἵτινες ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναγκασθέντες ἀπέστησαν, ξυγγνώμην ἔχω· νῆσον δὲ οἵτινες ἔχοντες μετὰ τειχῶν καὶ κατὰ θάλασσαν μόνον φοβούμενοι τοὺς ἡμετέρους πολεμίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ τριήρων παρασκευῇ οὐκ ἄφρακτοι ἦσαν πρὸς αὐτούς, αὐτόνομοί τε οἰκοῦντες καὶ τιμώμενοι ἐς τὰ πρῶτα ὑπὸ ἡμῶν τοιαῦτα εἰργάσαντο, τί ἄλλο οὗτοι ἢ ἐπεβούλευσάν τε καὶ ἐπανέστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν—ἀπόστασις μέν γε τῶν βίαιόν τι πασχόντων ἐστὶν—ἐζήτησάν τε μετὰ τῶν πολεμιωτάτων ἡμᾶς στάντες διαφθεῖραι; καίτοι δεινότερόν ἐστιν ἢ εἰ καθ' αὑτοὺς δύναμιν κτώμενοι ἀντεπολέμησαν. παράδειγμα δὲ αὐτοῖς οὔτε αἱ τῶν πέλας ξυμφοραὶ ἐγένοντο, ὅσοι ἀποστάντες ἤδη ἡμῶν ἐχειρώθησαν, οὔτε ἡ παροῦσα εὐδαιμονία παρέσχεν ὄκνον μὴ ἐλθεῖν ἐς τὰ δεινά· γενόμενοι δὲ πρὸς τὸ μέλλον θρασεῖς καὶ ἐλπίσαντες μακρότερα μὲν τῆς δυνάμεως, ἐλάσσω δὲ τῆς βουλήσεως, πόλεμον ἤραντο, ἰσχὺν ἀξιώσαντες τοῦ δικαίου προθεῖναι· ἐν ᾧ γὰρ ᾠήθησαν περιέσεσθαι, ἐπέθεντο ἡμῖν οὐκ ἀδικούμενοι. εἴωθε δὲ τῶν πόλεων, αἷς ἂν μάλιστα ἀπροσδόκητος καὶ δι' ἐλαχίστου εὐπραξία ἔλθῃ, ἐς ὕβριν τρέπειν· τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ παρὰ δόξαν· καὶ κακοπραγίαν, ὡς εἰπεῖν, ῥᾷον ἀπωθοῦνται ἢ εὐδαιμονίαν διασῴζονται. χρῆν δὲ Μυτιληναίους καὶ πάλαι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μηδὲν διαφερόντως τῶν ἄλλων ὑφ' ἡμῶν τετιμῆσθαι, καὶ οὐκ ἂν ἐς τόδε ἐξύβρισαν· πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὲν θεραπεῦον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν. κολασθέντων δὲ καὶ νῦν ἀξίως τῆς ἀδικίας, καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἡ αἰτία προστεθῇ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσητε. πάντες γὰρ ὑμῖν γε ὁμοίως ἐπέθεντο, οἷς γ' ἐξῆν ὡς ἡμᾶς τραπομένοις, νῦν πάλιν ἐν τῇ πόλει εἶναι· ἀλλὰ τὸν μετὰ τῶν ὀλίγων κίνδυνον ἡγησάμενοι βεβαιότερον ξυναπέστησαν. τῶν τε ξυμμάχων σκέψασθε, εἰ τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἑκοῦσιν ἀποστᾶσι τὰς αὐτὰς ζημίας προσθήσετε, τίνα οἴεσθε ὅντινα οὐ βραχείᾳ προφάσει ἀποστήσεσθαι, ὅταν ἢ κατορθώσαντι ἐλευθέρωσις ᾖ ἢ σφαλέντι μηδὲν παθεῖν ἀνήκεστον; ἡμῖν δὲ πρὸς ἑκάστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύσεται τά τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί. καὶ τυχόντες μὲν πόλιν ἐφθαρμένην παραλαβόντες τῆς ἐπετείας προσόδου, δι' ἣν ἰσχύομεν, τὸ λοιπὸν στερήσεσθε, σφαλέντες δὲ πολεμίους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἕξομεν, καὶ ὃν χρόνον τοῖς νῦν καθεστηκόσι δεῖ ἐχθροῖς ἀνθίστασθαι, τοῖς οἰκείοις ξυμμάχοις πολεμήσομεν».

40. «Οὔκουν δεῖ προθεῖναι ἐλπίδα οὔτε λόγῳ πιστὴν οὔτε χρήμασιν ὠνητήν, ὡς ξυγγνώμην ἁμαρτεῖν ἀνθρωπίνως λήψονται. ἄκοντες μὲν γὰρ οὐκ ἔβλαψαν, εἰδότες δὲ ἐπεβούλευσαν· ξύγγνωμον δ' ἐστὶ τὸ ἀκούσιον. ἐγώ μὲν οὖν καὶ τότε πρῶτον καὶ νῦν διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα, μηδὲ τρισὶ τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκτῳ καὶ ἡδονῇ λόγων καὶ ἐπιεικείᾳ, ἁμαρτάνειν· ἔλεός τε γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοίους δίκαιος ἀντιδίδοσθαι καὶ μὴ πρὸς τοὺς οὔτ' ἀντοικτιοῦντας ἐξ ἀνάγκης τε καθεστῶτας αἰεὶ πολεμίους· οἵ τε τέρποντες λόγῳ ῥήτορες ἕξουσι καὶ ἐν ἄλλοις ἐλάσσοσιν ἀγῶνα, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡ μὲν πόλις βραχέα ἡσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται, αὐτοὶ δὲ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήψονται· καὶ ἡ ἐπιείκεια πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιτηδείους καὶ τὸ λοιπὸν ἔσεσθαι μᾶλλον δίδοται ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίως τε καὶ οὐδὲν ἧσσον πολεμίους ὑπολειπομένους. ἔν τε ξυνελὼν λέγω· πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τὰ δίκαια ἐς Μυτιληναίους καὶ τὰ ξύμφορα ἅμα ποιήσετε, ἄλλως δὲ γνόντες τοῖς μὲν οὐ χαριεῖσθε, ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς μᾶλλον δικαιώσεσθε. εἰ γὰρ οὗτοι ὀρθῶς ἀπέστησαν, ὑμεῖς ἂν οὐ χρεὼν ἄρχοιτε. εἰ δὲ δὴ καὶ οὐ προσῆκον, ὅμως ἀξιοῦτε τοῦτο δρᾶν, παρὰ τὸ εἰκός τοι καὶ τούσδε ξυμφόρως δεῖ κολάζεσθαι, ἢ παύεσθαι τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀνδραγαθίζεσθαι. τῇ τε αὐτῇ ζημίᾳ ἀξιώσατε ἀμύνασθαι καὶ μὴ ἀναλγητότεροι οἱ διαφυγόντες τῶν ἐπιβουλευσάντων φανῆναι, ἐνθυμηθέντες ἃ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι κρατήσαντας ὑμῶν, ἄλλως τε καὶ προῦπάρξαντας ἀδικίας· μάλιστα δὲ οἱ μὴ ξὺν προφάσει τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπεξέρχονται καὶ διόλλυνται, τὸν κίνδυνον ὑφορώμενοι τοῦ ὑπολειπομένου ἐχθροῦ. ὁ γὰρ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ τι παθὼν χαλεπώτερος διαφυγὼν τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ.

Μὴ οὖν προδόται γένησθε ὑμῶν αὐτῶν, γενόμενοι δ' ὅτι ἐγγύτατα τῇ γνώμῃ τοῦ πάσχειν καὶ ὡς πρὸ παντὸς ἂν ἐτιμήσασθε αὐτοὺς χειρώσασθαι, νῦν ἀνταπόδοτε μὴ μαλακισθέντες πρὸς τὸ παρὸν αὐτίκα μηδὲ τοῦ ἐπικρεμασθέντος ποτὲ δεινοῦ ἀμνημονοῦντες. κολάσατε δὲ ἀξίως τούτους τε καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις παράδειγμα σαφὲς καταστήσατε, ὃς ἂν ἀφιστῆται, θανάτῳ ζημιωσόμενον. τόδε γὰρ ἢν γνῶσιν, ἧσσον τῶν πολεμίων ἀμελήσαντες τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν μαχεῖσθε ξυμμάχοις ».

41. Τοιαῦτα μὲν Κλέων εἶπε. μετὰ δ'αὐτὸν Διόδοτος ὁ Εὐκράτους, ὅσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀντέλεγε μάλιστα μὴ ἀποκτεῖναι Μυτιληναίους, παρελθὼν καὶ τότε ἔλεγε τοιάδε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΔΙΟΔΟΤΟΥ

(Γ, 42 - 48)

42. « Οὔτε τοὺς προθέντας τὴν διαγνώμην αὖθις περὶ Μυτιληναίων αἰτιῶμαι οὔτε τοὺς μεμφομένους μὴ πολλάκις περὶ τῶν μεγίστων βουλεύεσθαι ἐπαινῶ, νομίζω δὲ δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐβουλίᾳ εἶναι, τάχος τε καὶ ὀργήν, ὧν τὸ μὲν μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίγνεσθαι, τὸ δὲ μετὰ ἀπαιδευσίας καὶ βραχύτητος γνώμης. τούς τε λόγους ὅστις διαμάχεται μὴ διδασκάλους τῶν πραγμάτων γίγνεσθαι, ἢ ἀξύνετός ἐστιν ἢ ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει· ἀξύνετος μέν, εἰ ἄλλῳ τινὶ ἡγεῖται περὶ τοῦ μέλλοντος δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ ἐμφανοῦς φράσαι, διαφέρει δ' αὐτῷ, εἰ βουλόμενός τι αἰσχρὸν πεῖσαι εὖ μὲν εἰπεῖν οὐκ ἂν ἡγεῖται περὶ τοῦ μὴ καλοῦ δύνασθαι, εὖ δὲ διαβαλὼν ἐκπλῆξαι ἂν τούς τε ἀντεροῦντας καὶ τοὺς ἀκουσομένους. χαλεπώτατοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ χρήμασι προκατηγοροῦντες ἐπίδειξίν τινα. εἰ μὲν γὰρ ἀμαθίαν κατῃτιῶντο, ὁ μὴ πείσας ἀξυνετώτερος ἂν δόξας εἶναι ἢ ἀδικώτερος ἀπεχώρει· ἀδικίας δ' ἐπιφερομένης πείσας τε ὕποπτος γίγνεται καὶ μὴ τυχὼν μετὰ ἀξυνεσίας καὶ ἄδικος. ἥ τε πόλις οὐκ ὠφελεῖται ἐν τῷ τοιῷδε· φόβῳ γὰρ ἀποστερεῖται τῶν ξυμβούλων. καὶ πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο ἀδυνάτους λέγειν ἔχουσα τοὺς τοιούτους τῶν πολιτῶν· ἐλάχιστα γὰρ ἂν πεισθείη ξυναμαρτάνειν. χρὴ δὲ τὸν μὲν ἀγαθὸν πολίτην μὴ ἐκφοβοῦντα τοὺς ἀντεροῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου φαίνεσθαι. ἄμεινον λέγοντα, τὴν δὲ σώφρονα πόλιν τῷ τε πλεῖστα εὖ βουλεύοντι μὴ προστιθέναι τιμήν, ἀλλὰ μηδ' ἐλασσοῦν τῆς ὑπαρχούσης, καὶ τὸν μὴ τυχόντα γνώμης οὐχ ὅπως ζημιοῦν, ἀλλὰ μηδ' ἀτιμάζειν. οὕτω γὰρ ὅ τε κατορθῶν ἥκιστα ἂν ἐπὶ τῷ ἔτι μειζόνων ἀξιοῦσθαι παρὰ γνώμην τι καὶ πρὸς χάριν λέγοι, ὅ τε μὴ ἐπιτυχὼν ὀρέγοιτο τῷ αὐτῷ χαριζόμενός τι καὶ αὐτός, προσάγεσθαι τὸ πλῆθος ».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

43. «Ὧν ἡμεῖς τἀναντία δρῶμεν, καὶ προσέτι, ἤν τις καὶ ὑποπτεύηται κέρδους μὲν ἕνεκα τὰ βέλτιστα δ' ὅμως λέγειν, φθονήσαντες τῆς οὐ βεβαίου δοκήσεως τῶν κερδῶν τὴν φανερὰν ὠφελίαν τῆς πόλεως ἀφαιρούμεθα. καθέστηκε δὲ τἀγαθὰ ἀπὸ τοῦ εὐθέος λεγόμενα μηδὲν ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν, ὥστε δεῖν ὁμοίως τόν τε τὰ δεινότατα βουλόμενον πεῖσαι ἀπάτῃ προσάγεσθαι τὸ πλῆθος καὶ τὸν τὰ ἀμείνω λέγοντα ψευσάμενον πιστὸν γενέσθαι. μόνην τε πόλιν διὰ τὰς περινοίας εὖ ποιῆσαι ἐκ τοῦ προφανοῦς μὴ ἐξαπατήσαντα ἀδύνατον· ὁ γὰρ διδοὺς φανερῶς τι ἀγαθὸν ἀνθυποπτεύεται ἀφανῶς πῃ πλέον ἕξειν. χρὴ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦν τι ἡμᾶς περαιτέρω προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν δι' ὀλίγου σκοπούντων, ἄλλως τε καὶ ὑπεύθυνον τὴν παραίνεσιν ἔχοντας πρὸς ἀνεύθυνον τὴν ὑμετέραν ἀκρόασιν. εἰ γὰρ ὅ τε πείσας καὶ ὁ ἐπισπόμενος ὁμοίως ἐβλάπτοντο, σωφρονέστερον ἂν ἐκρίνετε· νῦν δὲ πρὸς ὀργὴν ἥντιν' ἂν τύχητε ἔστιν ὅτε σφαλέντες τὴν τοῦ πείσαντος μίαν γνώμην ζημιοῦτε καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν, αἵ πολλαὶ οὖσαι ξυνεξήμαρτον».

44. «Ἐγὼ δὲ παρῆλθον οὔτε ἀντερῶν περὶ Μυτιληναίων οὔτε κατηγορήσων. οὐ γὰρ περὶ τῆς ἐκείνων ἀδικίας ἡμῖν ὁ ἀγών, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἡμετέρας εὐβουλίας. ἣν τε γὰρ ἀποφήνω πάνυ ἀδικοῦντας αὐτούς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον· ἤν τε καὶ ἔχοντάς τι ξυγγνώμης, ἐᾶν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο. νομίζω δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμᾶς μᾶλλον βουλεύεσθαι ἢ τοῦ παρόντος. καὶ τοῦτο, ὃ μάλιστα Κλέων ἰσχυρίζεται, ἐς τὸ λοιπὸν ξυμφέρον ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἧσσον ἀφίστασθαι θάνατον ζημίαν προθεῖσι, καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ ἐς τὸ μέλλον καλῶς ἔχοντος ἀντισχυριζόμενος τἀναντία γιγνώσκω. καὶ οὐκ ἀξιῶ ὑμᾶς τῷ εὐπρεπεῖ τοῦ ἐκείνου λόγου τὸ χρήσιμον τοῦ ἐμοῦ ἀπώσασθαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δικαιότερος γὰρ ὢν αὐτοῦ ὁ λόγος πρὸς τὴν νῦν ὑμετέραν ὀργὴν ἐς Μυτιληναίους τάχ' ἂν ἐπισπάσαιτο· ἡμεῖς δὲ οὐ δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς, ὥστε τῶν δικαίων δεῖν, ἀλλὰ βουλευόμεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως χρησίμως ἕξουσιν».

45. «Ἐν οὖν ταῖς πόλεσι πολλῶν θανάτου ζημίαι πρόκεινται καὶ οὐκ ἴσων τῷδε, ἀλλ' ἐλασσόνων ἁμαρτημάτων· ὅμως δὲ τῇ ἐλπίδι ἐπαιρόμενοι κινδυνεύουσι, καὶ οὐδείς πω καταγνοὺς ἑαυτοῦ μὴ περιέσεσθαι τῷ ἐπιβουλεύματι ἦλθεν ἐς τὸ δεινόν. πόλις τε ἀφισταμένη τίς πω ἥσσω τῇ δοκήσει ἔχουσα τὴν παρασκευήν, ἢ οἰκείαν ἢ ἄλλων ξυμμαχίᾳ, τούτῳ ἐπεχείρησε; πεφύκασί τε ἅπαντες καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἁμαρτάνειν, καὶ οὐκ ἔστι νόμος, ὅστις ἀπείρξει τούτου, ἐπεὶ διεξεληλύθασί γε διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν οἱ ἄνθρωποι προστιθέντες, εἴ πως ἧσσον ἀδικοῖντο ὑπὸ τῶν κακούργων. καὶ εἰκὸς τὸ πάλαι τῶν μεγίστων ἀδικημάτων μαλακωτέρας κεῖσθαι αὐτάς, παραβαινομένων δὲ τῷ χρόνῳ ἐς τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι· καὶ τοῦτο ὅμως παραβαίνεται. ἢ τοίνυν δεινότερόν τι τούτου δέος εὑρετέον ἐστὶν ἢ τόδε γε οὐδὲν ἐπίσχει, ἀλλ' ἡ μὲν πενία ἀνάγκῃ τὴν τόλμαν παρέχουσα, ἡ δ' ἐξουσία ὕβρει τὴν πλεονεξίαν καὶ φρονήματι, αἱ δ' ἄλλαι ξυντυχίαι ὀργῇ τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἑκάστη τις κατέχεται ὑπ' ἀνηκέστου τινὸς κρείσσονος, ἐξάγουσιν ἐς τοὺς κινδύνους. ἥ τε ἐλπὶς καὶ ὁ ἔρως ἐπὶ παντί, ὁ μὲν ἡγούμενος, ἡ δ' ἐφεπομένη. καὶ ὁ μὲν τὴν ἐπιβουλὴν ἐκφροντίζων, ἡ δὲ τὴν εὐπορίαν τῆς τύχης ὑποτιθεῖσα πλεῖστα βλάπτουσι, καὶ ὄντα ἀφανῆ κρείσσω ἐστὶ τῶν ὁρωμένων δεινῶν. καὶ ἡ τύχη ἐπ' αὐτοῖς· οὐδὲν ἔλασσον ξυμβάλλεται ἐς τὸ ἐπαίρειν· ἀδοκήτως γὰρ ἔστιν ὅτε παρισταμένη καὶ ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων κινδυνεύειν τινὰ προάγει καὶ οὐχ ἧσσον τὰς πόλεις, ὅσῳ περὶ τῶν μεγίστων τε, ἐλευθερίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς, καὶ μετὰ πάντων ἔ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καστος ἀλογίστως ἐπὶ πλέον τι αὐτὸν ἐδόξασεν. ἁπλῶς τε ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἴεται, τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὁρμωμένης προθύμως τι πρᾶξαι, ἀποτροπὴν τινα ἔχειν ἢ νόμων ἰσχύι ἢ ἄλλῳ τῳ δεινῷ ».

46. « Οὔκουν χρὴ οὔτε τοῦ θανάτου τῇ ζημίᾳ ὡς ἐχεγγύῳ πιστεύσαντας χεῖρον βουλεύσασθαι, οὔτε ἀνέλπιστον καταστῆσαι τοῖς ἀποστᾶσιν ὡς οὐκ ἔσται μεταγνῶναι καὶ ὅτι ἐν βραχυτάτῳ τὴν ἁμαρτίαν καταλῦσαι. σκέψασθε γὰρ ὅτι νῦν μέν, ἤν τις καὶ ἀποστᾶσα πόλις γνῷ μὴ περιεσομένη, ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν δυνατὴ οὖσα ἔτι τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκείνως δέ τίνα οἴεσθε ἥντινα οὐκ ἄμεινον μὲν ἢ νῦν παρασκευάσεσθαι, πολιορκίᾳ δὲ παρατενεῖσθαι ἐς τοὔσχατον, εἰ τὸ αὐτὸ δύναται σχολῇ καὶ ταχὺ ξυμβῆναι; ἡμῖν τε πῶς οὐ βλάβη δαπανᾶν καθημένοις διὰ τὸ ἀξύμβατον, καὶ ἣν ἕλωμεν πόλιν, ἐφθαρμένην παραλαβεῖν καὶ τῆς προσόδου τὸ λοιπὸν ἀπ' αὐτῆς στέρεσθαι; ἰσχύομεν δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους τῷδε. ὥστε οὐ δικαστὰς ὄντας δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον τῶν ἐξαμαρτανόντων ἀκριβεῖς βλάπτεσθαι ἢ ὁρᾶν ὅπως ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον μετρίως κολάζοντες ταῖς πόλεσιν ἕξομεν ἐς χρημάτων λόγον ἰσχυούσαις χρῆσθαι, καὶ τὴν φυλακὴν μὴ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιοῦν ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας. οὗ νῦν τοὐναντίον δρῶντες, ἤν τινα ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον εἰκότως πρὸς αὐτονομίαν ἀποστάντα χειρωσώμεθα, χαλεπῶς οἰόμεθα χρῆναι τιμωρεῖσθαι. χρὴ δὲ τοὺς ἐλευθέρους οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ πρὶν ἀποστῆναι σφόδρα φυλάσσειν καὶ προκαταλαμβάνειν, ὅπως μηδ' ἐς ἐπίνοιαν τούτου ἴωσι, κρατήσαντάς τε ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν ».

47. « Ὑμεῖς δὲ σκέψασθε ὅσον ἂν καὶ τοῦτο ἁμαρτά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νοιτε Κλέωνι πειθόμενοι. νῦν μὲν γὰρ ὑμῖν ὁ δῆμος ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν εὔνους ἐστὶ καὶ ἢ οὐ ξυναφίσταται τοῖς ὀλίγοις ἤ, ἐὰν βιασθῇ, ὑπάρχει τοῖς ἀποστήσασι πολέμιος εὐθύς, καὶ τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως τὸ πλῆθος ξύμμαχον ἔχοντες ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε. εἰ δὲ διαφθερεῖτε τὸν δῆμον τῶν Μυτιληναίων, ὃς οὔτε μετέσχε τῆς ἀποστάσεως, ἐπειδή τε ὅπλων ἐκράτησεν, ἑκὼν παρέδωκε τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν ἀδικήσετε τοὺς εὐεργέτας κτείνοντες, ἔπειτα καταστήσετε τοῖς δυνατοῖς τῶν ἀνθρώπων ὃ βούλονται μάλιστα· ἀφιστάντες γὰρ τὰς πόλεις τὸν δῆμον εὐθὺς ξύμμαχον ἕξουσι προδειξάντων ὑμῶν τὴν αὐτὴν ζημίαν τοῖς τε ἀδικοῦσιν ὁμοίως κεῖσθαι καὶ τοῖς μή. δεῖ δέ, καὶ εἰ ἠδίκησαν, μὴ προσποιεῖσθαι, ὅπως, ὃ μόνον ἡμῖν ἔτι ξύμμαχόν ἐστι, μὴ πολέμιον γένηται. καὶ τοῦτο πολλῷ ξυμφορώτερον ἡγοῦμαι ἐς τὴν κάθεξιν τῆς ἀρχῆς, ἑκόντας ἡμᾶς ἀδικηθῆναι ἢ δικαίως οὕς μὴ δεῖ διαφθεῖραι· καὶ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ ξύμφορον τῆς τιμωρίας οὐχ εὑρίσκεται ἐν αὐτῷ δυνατὸν ὂν ἅμα γίγνεσθαι».

48. «Ὑμεῖς δὲ γνόντες ἀμείνω τάδε εἶναι καὶ μήτε οἴκτῳ πλέον νείμαντες μήτ' ἐπιεικείᾳ, οἷς οὐδὲ ἐγὼ ἐῶ προσάγεσθαι, ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν παραινουμένων πείθεσθέ μοι Μυτιληναίων οὕς μὲν Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς ἀδικοῦντας κρῖναι καθ' ἡσυχίαν, τοὺς δ' ἄλλους ἐᾶν οἰκεῖν. τάδε γὰρ ἔς τε τὸ μέλλον ἀγαθὰ καὶ τοῖς πολεμίοις ἤδη φοβερά· ὅστις γὰρ εὖ βουλεύεται πρὸς τοὺς ἐναντίους κρείσσων ἐστὶν ἢ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοίᾳ ἐπιών».

49. Τοιαῦτα δὲ Διόδοτος εἶπε. ῥηθεισῶν δὲ τῶν γνωμῶν τούτων μάλιστα ἀντιπάλων πρὸς ἀλλήλας οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὅμως τῆς δόξης καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι, ἐκράτησε δὲ ἡ τοῦ Διοδότου. καὶ τριήρη εὐθὺς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἄλλην ἀπέστελλον κατὰ σπουδήν, ὅπως μὴ φθασάσης τῆς προτέρας εὕρωσι διεφθαρμένην τὴν πόλιν. προεῖχε δὲ ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ μάλιστα. παρασκευασάντων δὲ τῶν Μυτιληναίων πρέσβεων τῇ νηὶ οἶνον καὶ ἄλφιτα καὶ μεγάλα ὑποσχομένων, εἰ φθάσειαν, ἐγένετο σπουδὴ τοῦ πλοῦ τοιαύτη, ὥστε ἥσθιόν τε ἅμα ἐλαύνοντες οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ἄλφιτα πεφυραμένα, καὶ οἱ μὲν ὕπνον ἡροῦντο κατὰ μέρος, οἱ δὲ ἤλαυνον. κατὰ τύχην δὲ πνεύματος οὐδενὸς ἐναντιωθέντος καὶ τῆς μὲν προτέρας νεὼς οὐ σπουδῇ πλεούσης ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον, ταύτης δὲ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπειγομένης, ἡ μὲν ἔφθασε τοσοῦτον ὅσον Πάχητα ἀνεγνωκέναι τὸ ψήφισμα καὶ μέλλειν δράσειν τὰ δεδογμένα, ἡ δ' ὑστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται καὶ διεκώλυσε μὴ διαφθεῖραι. παρὰ τοσοῦτον μὲν ἡ Μυτιλήνη ἦλθε κινδύνου.

50. Τοὺς δ' ἄλλους ἄνδρας, οὓς ὁ Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς αἰτιωτάτους ὄντας τῆς ἀποστάσεως, Κλέωνος γνώμῃ διεφθειραν οἱ Ἀθηναῖοι — ἦσαν δὲ ὀλίγῳ πλείους χιλίων —, καὶ Μυτιληναίων τείχη καθεῖλον καὶ ναῦς παρέλαβον. ὕστερον δὲ φόρον μὲν οὐκ ἔταξαν Λεσβίοις, κλήρους δὲ ποιήσαντες τῆς γῆς πλὴν τῆς Μηθυμναίων τρισχιλίους, τριακοσίους μὲν τοῖς θεοῖς ἱερούς ἐξεῖλον, ἐπὶ δὲ τοὺς ἄλλους σφῶν αὐτῶν κληρούχους τοὺς λαχόντας ἀπέπεμψαν· οἷς ἀργύριον Λέσβιοι ταξάμενοι τοῦ κλήρου ἑκάστου τοῦ ἐνιαυτοῦ δύο μνᾶς φέρειν αὐτοὶ εἰργάζοντο τὴν γῆν. παρέλαβον δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίσματα οἱ Ἀθηναῖοι, ὅσων Μυτιληναῖοι ἐκράτουν, καὶ ὑπήκουον ὕστερον Ἀθηναίων. τὰ μὲν κατὰ Λέσβον οὕτως ἐγένετο.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

(Β, 34 - 46)

34. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρώτων ἀποθανόντων τρόπῳ τοιῷδε. τὰ μὲν ὀστᾶ προτίθενται τῶν ἀπογενομένων πρότριτα σκηνὴν ποιήσαντες καὶ ἐπιφέρει τῷ αὐτοῦ ἕκαστος, ἤν τι βούληται. ἐπειδὰν δὲ ἡ ἐκφορὰ ᾖ, λάρνακας κυπαρισσίνας ἄγουσιν ἅμαξαι φυλῆς ἑκάστης μίαν· ἔνεστι δὲ τὰ ὀστᾶ, ἧς ἕκαστος ἦν φυλῆς. μία δὲ κλίνη κενὴ φέρεται ἐστρωμένη τῶν ἀφανῶν, οἵ ἂν μὴ εὑρεθῶσιν ἐς ἀναίρεσιν. ξυνεκφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, καὶ γυναῖκες πάρεισιν αἱ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον ὀλοφυρόμεναι. τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὅ ἐστιν ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστίου τῆς πόλεως καὶ αἰεὶ ἐν αὐτῷ θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων πλήν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι· ἐκείνων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν κρίναντες αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν. ἐπειδὰν δὲ κρύψωσι γῇ, ἀνὴρ ᾑρημένος ὑπὸ τῆς πόλεως, ὃς ἂν γνώμῃ τε δοκῇ μὴ ἀξύνετος εἶναι καὶ ἀξιώσει προήκῃ, λέγει ἐπ' αὐτοῖς ἔπαινον τὸν πρέποντα· μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται. ὧδε μὲν θάπτουσι· καὶ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ὁπότε ξυμβαίη αὐτοῖς, ἐχρῶντο τῷ νόμῳ. ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ᾑρέθη λέγειν. καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε, προελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα ὑψηλὸν πεποιημένον, ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ὁμίλου, ἔλεγε τοιάδε.

35. « Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε ἤδη εἰρηκότων ἐπαινοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν ἐπὶ τοῖς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐκ τῶν πολέμων θαπτομένοις ἀγορεύεσθαι αὐτόν. ἐμοὶ δὲ ἀρκοῦν ἂν ἐδόκει εἶναι ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμάς, οἷα καὶ νῦν περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ παρασκευασθέντα ὁρᾶτε, καὶ μὴ ἐν ἑνὶ ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετὰς κινδυνεύεσθαι εὖ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι πιστευθῆναι. χαλεπὸν γὰρ τὸ μετρίως εἰπεῖν ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βεβαιοῦται. ὅ τε γὰρ ξυνειδὼς καὶ εὔνους ἀκροατὴς τάχ' ἂν τι ἐνδεεστέρως πρὸς ἃ βούλεταί τε καὶ ἐπίσταται νομίσειε δηλοῦσθαι, ὅ τε ἄπειρος ἔστιν ἃ καὶ πλεονάζεσθαι, διὰ φθόνον, εἴ τι ὑπὲρ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἀκούοι· μέχρι γὰρ τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοί εἰσι περὶ ἑτέρων λεγόμενοι, ἐφ' ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἱκανὸς εἶναι δρᾶσαί τι ὧν ἤκουσε· τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες ἤδη καὶ ἀπιστοῦσιν. ἐπειδὴ δὲ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρὴ καὶ ἐμὲ ἑπόμενον τῷ νόμῳ πειρᾶσθαι ὑμῶν τῆς ἑκάστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυχεῖν ὡς ἐπὶ πλεῖστον».

36. «Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον· δίκαιον γὰρ αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἅμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδοσθαι. τὴν γὰρ χώραν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ οἰκοῦντες διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδοσαν. καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι ἐπαίνου καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν· κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐδέξαντο ὅσην ἔχομεν ἀρχὴν οὐκ ἀπόνως, ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον. τὰ δὲ πλείω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς οἵδε οἱ νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ ἐπηυξήσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην. ὧν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οἷς ἕκαστα ἐκτήθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἕλληνα πολέμιον ἐπιόντα προθύμως ἠμυνάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος, ἐάσω. ἀπὸ δὲ οἵας τε ἐπιτηδεύσεως ἤλθομεν ἐπ'

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτὰ καὶ μεθ' οἵας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἵων μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαινον, νομίζων ἐπί τε τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτὰ καὶ τὸν πάντα ὅμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων ξύμφορον εἶναι ἐπακοῦσαι αὐτῶν ».

37. « Χρώμεθα γὰρ πολιτείᾳ οὐ ζηλούσῃ τοὺς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ ὄντες τισὶν ἢ μιμούμενοι ἑτέρους. καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται. μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἐν τῳ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλέον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων δέ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται. ἐλευθέρως δὲ τά τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονήν τι δρᾷ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίους μέν, λυπηρὰς δὲ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι. ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε αἰεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες αἰσχύνην ὁμολογουμένην φέρουσι ».

38. « Καὶ μὴν καὶ τῶν πόνων πλείστας ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μέν γε καὶ θυσίαις διετησίοις νομίζοντες, ἰδίαις δὲ κατασκευαῖς εὐπρεπέσιν, ὧν καθ' ἡμέραν ἡ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει. ἐπεσέρχεται δὲ διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα, καὶ ξυμβαίνει ἡμῖν μηδὲν οἰκειοτέρᾳ τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ γιγνόμενα καρποῦσθαι ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

39. «Διαφέρομεν δὲ καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις τῶν ἐναντίων τοῖσδε. τήν τε γὰρ πόλιν κοινὴν παρέχομεν καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ξενηλασίαις ἀπείργομέν τινα ἢ μαθήματος ἢ θεάματος, ὃ μὴ κρυφθὲν ἄν τις τῶν πολεμίων ἰδὼν ὠφεληθείη, πιστεύοντες οὐ ταῖς παρασκευαῖς τὸ πλέον καὶ ἀπάταις ἢ τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ· καὶ ἐν ταῖς παιδείαις οἱ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθὺς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται, ἡμεῖς δὲ ἀνειμένως διαιτώμενοι οὐδὲν ἧσσον ἐπὶ τοὺς κινδύνους ἰσοπαλεῖς χωροῦμεν. τεκμήριον δέ· οὔτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑαυτούς, μεθ' ἁπάντων δὲ ἐς τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσι, τήν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένους μαχόμενοι τὰ πλείω κρατοῦμεν· ἁθρόᾳ τε τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδείς πω πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἅμα ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν· ἢν δέ που μορίῳ τινὶ προσμείξωσι, κρατήσαντές τέ τινας ἡμῶν πάντας αὐχοῦσιν ἀπεῶσθαι καὶ νικηθέντες ὑφ' ἁπάντων ἡσσῆσθαι. καίτοι εἰ ῥαθυμίᾳ μᾶλλον ἢ πόνων μελέτῃ καὶ μὴ μετὰ νόμων τὸ πλέον ἢ τρόπων ἀνδρείας ἐθέλομεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκάμνειν, καὶ ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν αἰεὶ μοχθούντων φαίνεσθαι, καὶ ἔν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις».

40. «Φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας· πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον καιρῷ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα, καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τινα αἰσχρόν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἴσχιον. ἔνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια καὶ ἑτέροις ἕτερα πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γνῶναι· μόνοι γὰρ τόν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ'

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀχρεῖον νομιζομεν, καὶ οἱ αὐτοὶ ἤτοι κρίνομέν γε ἢ ἐνθυμούμεθα ὀρθῶς τὰ πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἡγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ἃ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν. διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι· ὅ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τά τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γιγνώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων.καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἡναντιώμεθα τοῖς πολλοῖς· οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρῶντες κτώμεθα τοὺς φίλους. βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν ὥστε ὀφειλομένην δι' εὐνοίας ᾧ δέδωκε σῴζειν· ὁ δὲ ἀντοφείλων ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ' ἐς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων. καὶ μόνοι οὐ τοῦ ξυμφέροντος μᾶλλον λογισμῷ ἢ τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινα ὠφελοῦμεν ».

41. « Ξυνελών τε λέγω τήν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος παίδευσιν εἶναι καὶ καθ' ἕκαστον δοκεῖν ἄν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῶν ἐπὶ πλεῖστ' ἂν εἴδη καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστ' ἂν εὐτραπέλως τὸ σῶμα αὔταρκες παρέχεσθαι. καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων ἐκτησάμεθα, σημαίνει. μόνη γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐς πεῖραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὔτε τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἵων κακοπαθεῖ, οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν ὡς οὐχ ὑπὸ ἀξίων ἄρχεται. μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δή τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθήσόμεθα, οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὁμήρου ἐπαινέτου οὔτε ὅστις ἔπεσι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἡ ἀλήθεια βλάψει, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῇ ἡμετέρᾳ τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε κἀγαθῶν ἀίδια ξυγκατοικίσαντες. περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οἵδε τε γενναίως δικαιοῦντες μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτὴν μαχόμενοι ἐτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπομένων πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν ».

42. « Δι' ὃ δὴ καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδασκαλίαν τε ποιούμενος μὴ περὶ ἴσου ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα καὶ οἷς τῶνδε μηδὲν ὑπάρχει ὁμοίως, καὶ τὴν εὐλογίαν ἅμα ἐφ' οἷς νῦν λέγω φανερὰν σημείοις καθιστάς. καὶ εἴρηται αὐτῆς τὰ μέγιστα· ἃ γὰρ τὴν πόλιν ὕμνησα, αἱ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν, καὶ οὐκ ἄν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἰσόρροπος ὥσπερ τῶνδε ὁ λόγος τῶν ἔργων φανείη. δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν πρώτη τε μηνύουσα καὶ τελευταία βεβαιοῦσα ἡ νῦν τῶνδε καταστροφή. καὶ γὰρ τοῖς τἆλλα χείροσι δίκαιον τὴν ἐς τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι· ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν. τῶνδε δὲ οὔτε πλούτου τις τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη, οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὡς κἄν ἔτι διαφυγὼν πλουτήσειεν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποιήσατο· τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν αὐτῶν λαβόντες καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἐφίεσθαι, ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν ἐπιτρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἤδη ὁρωμένου σφίσιν αὐτοῖς ἀξιοῦντες πεποιθέναι· καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμύνεσθαι καὶ παθεῖν κάλλιον ἡγησάμενοι ἢ τὸ ἐνδόντες σῴζεσθαι, τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου ἔφυγον, τὸ δ' ἔργον τῷ σώματι ὑπέμειναν, καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ τύχης ἅμα ἀκμῇ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τοῦ δέους ἀπηλλάγησαν ».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

43 .« Καὶ οἵδε μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιοίδε ἐγένοντο· τοὺς δὲ λοιποὺς χρὴ ἀσφαλεστέραν μὲν εὔχεσθαι, ἀτολμοτέραν δὲ μηδὲν ἀξιοῦν τὴν ἐς τοὺς πολεμίους διάνοιαν ἔχειν, σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὠφελίαν, ἥν ἄν τις πρὸς οὐδὲν χεῖρον αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας μηκύνοι, λέγων ὅσα ἐν τῷ τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἔνεστιν, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους καὶ ἐραστὰς γιγνομένους αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξῃ εἶναι, ἐνθυμουμένους ὅτι τολμῶντες καὶ γιγνώσκοντες τὰ δέοντα καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχυνόμενοι ἄνδρες αὐτὰ ἐκτήσαντο, καὶ ὁπότε καὶ πείρᾳ του σφαλεῖεν, οὐκ οὖν καὶ τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρας ἀρετῆς ἀξιοῦντες στερίσκειν, κάλλιστον δὲ ἔρανον αὐτῇ προϊέμενοι. κοινῇ γὰρ τὰ σώματα διδόντες ἰδίᾳ τὸν ἀγήρων ἔπαινον ἐλάμβανον καὶ τὸν τάφον ἐπισημότατον, οὐκ ἐν ᾧ κεῖνται μᾶλλον, ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι αἰεὶ καὶ λόγου καὶ ἔργου καιρῷ ἀείμνηστος καταλείπεται. ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγραφος μνήμη παρ' ἑκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιαιτᾶται. οὕς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες καὶ τὸ εὔδαιμον τὸ ἐλεύθερον, τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὔψυχον κρίναντες, μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους. οὐ γὰρ οἱ κακοπραγοῦντες δικαιότερον ἀφειδοῖεν ἂν τοῦ βίου, οἷς ἐλπὶς οὐκ ἔστιν ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἷς ἡ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύεται καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἤν τι πταίσωσιν. ἀλγεινοτέρα γὰρ ἀνδρὶ γε φρόνημα ἔχοντι ἡ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις ἢ ὁ μετὰ ῥώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα γιγνόμενος ἀναίσθητος θάνατος ».

44. « Δι' ὅπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοκέας, ὅσοι πάρεστε, οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ παραμυθήσομαι. ἐν πολυτρόποις

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γὰρ ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες, τὸ δ' εὐτυχές, οἵ ἂν τῆς εὐπρεπεστάτης λάχωσιν, ὥσπερ οἵδε μὲν νῦν, τελευτῆς, ὑμεῖς δὲ λύπης, καὶ οἷς ἐνευδαιμονῆσαί τε ὁ βίος ὁμοίως καὶ ἐντελευτῆσαι ξυνεμετρήθη. χαλεπὸν μὲν οὖν οἶδα πείθειν ὅν, ὧν καὶ πολλάκις ἕξετε ὑπομνήματα ἐν ἄλλων εὐτυχίαις, αἷς ποτε καὶ αὐτοὶ ἠγάλλεσθε· καὶ λύπη οὐχ ὧν ἄν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὗ ἂν ἐθὰς γενόμενος ἀφαιρεθῇ. καρτερεῖν δὲ χρὴ καὶ ἄλλων παίδων ἐλπίδι, οἷς ἔτι ἡλικία τέκνωσιν ποιεῖσθαι· ἰδίᾳ τε γὰρ τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπιγιγνόμενοί τισιν ἔσονται, καὶ τῇ πόλει διχόθεν, ἔκ τε τοῦ μὴ ἐρημοῦσθαι καὶ ἀσφαλείᾳ, ξυνοίσει· οὐ γὰρ οἷόν τε ἴσον τι ἢ δίκαιον βουλεύεσθαι, οἵ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἐκ τοῦ ὁμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύωσιν. ὅσοι δ' αὖ παρηβήκατε, τόν τε πλέονα κέρδος, ὃν ηὐτυχεῖτε, βίον ἡγεῖσθε καὶ τόνδε βραχὺν ἔσεσθαι καὶ τῇ τῶνδε εὐκλείᾳ κουφίζεσθε. τὸ γὰρ φιλότιμον ἀγήρων μόνον, καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινὲς φασι, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι ».

45. « Παισὶ δ' αὖ ὅσοι τῶνδε πάρεστε ἢ ἀδελφοῖς ὁρῶ μέγαν τὸν ἀγῶνα — τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἴωθεν ἐπαινεῖν —, καὶ μόλις ἂν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς οὐχ ὁμοῖοι ἀλλ' ὀλίγῳ χείρους κριθεῖτε. φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον, τὸ δὲ μὴ ἐμποδὼν ἀνανταγωνίστῳ εὐνοίᾳ τετίμηται. εἰ δέ με δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς, ὅσαι νῦν ἐν χηρείᾳ ἔσονται, μνησθῆναι, βραχείᾳ παραινέσει ἅπαν σημανῶ. τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως μὴ χείροσι γενέσθαι ὑμῖν μεγάλη ἡ δόξα καὶ ἧς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρετῆς πέρι ἢ ψόγου ἐν τοῖς ἄρσεσι κλέος ᾖ ».

46. « Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ κατὰ τὸν νόμον ὅσα εἶχον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρόσφορα, καὶ ἔργῳ οἱ θαπτόμενοι τὰ μὲν ἤδη κεκόσμηνται, τὰ δὲ αὐτῶν τοὺς παῖδας τὸ ἀπὸ τοῦδε δημοσίᾳ ἡ πόλις μέχρι ἥβης θρέψει, ὠφέλιμον στέφανον τοῖσδέ τε καὶ τοῖς λειπομένοις τῶν τοιῶνδε ἀγώνων προτιθεῖσα· ἆθλα γὰρ οἷς κεῖται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὲ καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολιτεύουσι. νῦν δὲ ἀπολοφυράμενοι ὃν προσήκει ἑκάστῳ ἄπιτε ».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

I. ΠΛΑΤΑΪΚΑ

Εἰσβολὴ τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς.

(Β, 1 - 16)

1. **ἐνθένδε** = ἀπὸ ταύτης τῆς πολεμικῆς πράξεως, δηλ. τῆς εἰσβολῆς τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιὰς κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 431 π.Χ. **ἑκατέροις**· ἀντὶ ἑκατέρων, **ἐν ᾧ**· εἰς τὸ ἐνθέδε = ἀπὸ τῆς ὁποίας. **οὔτε ἐπεμείγνυντο ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ' ἀλλήλους** = οὔτε ἤρχοντο πλέον εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς ἀλλήλους ἄνευ κηρύκων. **καταστάντες τε**· δηλ. εἰς τὸν πόλεμον = καὶ ἀφοῦ ἔκαμαν ἀρχὴν τοῦ πολέμου. **ἑξῆς** = κατὰ σειράν. **κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα**· τὸ θέρος κατὰ Θουκυδίδην ἦτο ὀκτάμηνον διάστημα, ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου, ὁ δὲ χειμὼν τετράμηνον, ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου. Ἡ διαίρεσις αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν φύσιν τῶν ἱστορουμένων γεγονότων· διότι τὸ μὲν θέρος, δηλ. τὸ ἔαρ, θέρος καὶ φθινόπωρον, ἐγίνοντο αἱ κυρίως πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις, τὸν δὲ χειμῶνα αἱ πολεμικαὶ παρασκευαί.

2. **ἐνέμειναν** = διετηρήθησαν ἐν ἰσχύι. **αἱ τριακοντούτεις σπονδαί**· ἡ ἐν ἔτει 445 π.Χ. συναφθεῖσα εἰρήνη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἡ ὁποία ἐγένετο μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Περικλέους ὑποταγὴν τῆς ἀποστάσης Εὐβοίας. **πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει**· τῷ 431 π.Χ. μετὰ τὴν ἐν Ποτειδαίᾳ μάχην. **ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἄργει ἱερωμένης** (= ἱερείας οὔσης)· ἡ Χρυσὶς ἦτο ἱέρεια τῆς Ἥρας ἐν Ἄργει· ἠρίθμουν δὲ οἱ Ἀργεῖοι τοὺς χρόνους ἀπὸ τῶν ἱερειῶν. Ἐπειδὴ ἐπὶ Θουκυδίδου δὲν ὑπῆρχε χρονολογικὴ ἀφετηρία, ὁρίζει οὗτος τὴν ἔναρξιν τοῦ Πελ. πολέμου ἀναφέρων τὰς χρονολογίας τριῶν ἐπιφανεστέρων πόλεων, τοῦ Ἄργους, τῆς Σπάρτης καὶ τῶν Ἀθηνῶν. ἄρχοντος = ὅτε ἔμελλε νὰ εἶναι ἄρχων (ἐπώνυμος). **βοιωταρχοῦντες**· τὸ πολίτευμα τῶν Βοιωτῶν ἦτο ὀλιγαρχικόν, τὴν ἀνωτάτην δὲ ἐξουσίαν ἤσκουν 11 βοιωτάρχαι κατ' ἔτος ἐκλεγόμενοι, ὧν οἱ δύο ἐκ Θηβῶν. **ἐπηγάγοντο**.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δηλ. αὐτούς = προσεκάλεσαν αὐτούς. **ἰδίας ἕνεκα δυνάμεως** = ἵνα αὐτοὶ ἐνισχυθῶσι πολιτικῶς. **τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους** = τοὺς πολιτικούς των ἀντιπάλους. **προσποιῶ τί τινι** = προσθέτω τί τινι. **δυνατωτάτου** = ἔχοντος μεγίστην πολιτικὴν ἰσχύν. **διάφορος** = ἐχθρά. **μήπω φανεροῦ καθεστῶτος** = ἐνῷ ἀκόμη δὲν εἶχεν ἀρχίσει φανερά. **ἢ καὶ ῥᾷον** = διὰ τοῦτο καὶ εὐκολώτερον. **φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας** = ἐπειδὴ δὲν ἦτο τοποθετημένη πρὸ τῆς πόλεως (ἢ πρότερον) φρουρά. **τίθεμαι τὰ ὅπλα** = παρατάσσομαι. **ἔργου ἔχεσθαι** = νὰ ἐπιλαμβάνωνται τοῦ ἔργου (δηλ. τῆς συλλήψεως καὶ τοῦ φόνου τῶν δημοκρατικῶν). **γνώμην ἐποιοῦντο** = ἐδόκει αὐτοῖς. **ἐπιτηδείοις** = φιλικοῖς. **ἐς ξύμβασιν καὶ φιλίαν ἀγαγεῖν τὴν πόλιν** = νὰ προσκαλέσουν εἰς συμβιβασμὸν καὶ φιλικὴν συνεννόησιν τοὺς πολίτας. **καὶ ἀνεῖπεν** = καὶ ὄντως (= **καὶ**) ἐκήρυξε. **κατὰ τὰ πάτρια** = κατὰ τὰς συνθήκας τῶν προγόνων (καθ' ἃς ἡ Πλάταια ἀνῆκεν εἰς τὴν βοιωτικὴν συμμαχίαν).

3. **ἐξαπιναίως** = αἰφνιδιαστικῶς. **πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν** = ἦλθον εἰς συμβιβασμόν. **τοὺς λόγους**· δηλ. τὰς γενομένας διὰ τοῦ κήρυκος προτάσεις. **ἄλλως τε καὶ** = καὶ δι' ἄλλους λόγους καὶ διότι. **ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον** = δὲν ἐπείραζαν κανένα. **πράσσοντες δέ πως ταῦτα** = ἐνῷ δέ, τρόπον τινά, διεπραγματεύοντο ταῦτα. **τῷ πλήθει οὐ βουλομένῳ ἦν** = τὸ πλῆθος οὐκ ἐβούλετο. **ἐπιχειρητέα εἶναι** = ἐπιχειρητέον εἶναι. **ἐξαρτύω** = παρασκευάζω. **ᾗ** = ὅπως. **ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν** = ὅσον ἐπέτρεπον αἱ περιστάσεις. **φυλάξαντες ἔτι νύκτα** = ἀφοῦ ἐφύλαξαν (ἐπερίμενον), ὥστε νὰ εἶναι ἀκόμη νύξ. **περίοθρον** = ὄρθρος βαθύς. **ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὖσι** (τοῖς Θηβ.) **προσφέροιντο** (οἱ Πλατ.) **καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γίγνωνται** = ἵνα μὴ ἐπιτίθενται κατ' αὐτῶν (τῶν Θηβ.), ὅτε θὰ ἔχουν περισσότερον θάρρος διὰ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ (ἵνα μὴ οἱ Θηβ.) εὑρίσκωνται εἰς τὴν αὐτὴν (πλεονεκτικήν) θέσιν μὲ αὐτούς. **ἀλλά... φοβερώτεροι** (οἱ Θηβ.) = ἔχοντες περισσότερον φόβον. **ἧσσους ὦσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν** = (νὰ) εἶναι κατώτεροι αὐτῶν, ποὺ εἶχον γνῶσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς πόλεως, (ὁδῶν καὶ παρόδων). **κατὰ τάχος** = ταχέως.

4. **ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς** = συνεπυκνοῦντο. ᾗ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

προσπίπτοιεν = ὅπου κάθε φορὰν ἐπετίθεντο. (οἱ Πλ.) **ὀλολυγῇ χρῶμαι** = ἐκβάλλω θρηνώδη φωνήν. **ὑετὸς** = βροχή. **ἐν σκότῳ καὶ πηλῷ** = μέσα εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν λάσπην. **ᾗ** = δι' ὧν. **μηνός**· ἡ νύξ ἦτο ἀσέληνος, ἐπειδὴ ἦτο τὸ τέλος τοῦ (σεληνιακοῦ) μηνός. **τοῦ μὴ ἐκφεύγειν** = ὥστε νὰ μὴ διαφεύγῃ κανείς· **στυράκιον**· τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀκοντίου. **βάλανος**· σιδηρᾶ ῥάβδος, ἡ ὁποία, εἰσαγομένη εἰς τὴν ὀπὴν τοῦ μοχλοῦ καὶ τῆς πύλης, δὲν ἄφηνε τὸν μοχλὸν νὰ κινῆται. **ταύτῃ** = διὰ τούτου τοῦ μέρους. **αἴσθησις ταχεῖα ἐπεγένετο** (τοῖς Πλ.) = ταχέως ἀντελήφθησαν τοῦτο οἱ Πλαταιεῖς. **ἄλλῃ** = εἰς ἄλλο μέρος. **σποράδες** = σποραδικῶς. **ἄντικρυς** = εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος. **ἀπειλημμένους** = ἀποκεκλεισμένους. **ὥσπερ ἔχουσι** = ἄνευ ἀναβολῆς. **περιῆσαν** = ἔζων. **οὕτως ἐπεπράγεσαν**. = αὐτὸ τὸ τέλος εἶχον.

5. **εἴ τι ἄρα μὴ προχωροίη** = ἂν τυχὸν δὲν ἐπήγαινε καλὰ ἡ ἐπιχείρησις. **γενόμενον** = ἐπελθόν. **ἐρρύη μέγας** = ἐπλημμύρισεν, ὥστε ἔγινε μέγας. **ἔχομαι ζῶν** = αἰχμαλωτίζομαι. **κατασκευὴ** = ἅπασα ἡ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐγκατάστασις, ἐργαλεῖα κλπ. **οἷα... γενομένου** = ἐπειδὴ πράγματι τὸ κακὸν ἐπῆλθεν ἀπροσδοκήτως ἐν καιρῷ εἰρήνης. **ὑποτοπέω** = ὑποπτεύω. **ὅσιος** = ὁ συμφώνως πρὸς τὸν θεῖον νόμον. **τὰ ἔξω... μὴ ἀδικεῖν**. = μὴ βλάπτειν τὰ ἔξω, δηλ. τοὺς ἀνθρώπους, ἀγρούς, κατασκευήν.

9. **ἐπομόσαι φασὶ** = λέγουν ὅτι ἐπεβεβαίωσαν δι' ὅρκου τοὺς λόγους των. **οὔ φασιν** = ἀρνοῦνται. **ἤν τι ξυμβαίνωσι** = ἂν καταλήξουν εἰς συμφωνίαν τινά. **πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προδιδόντες** = μετὰ τοῦ ὁποίου διεξήγαγον τὰς διαπραγματεύσεις οἱ προδόται. **ὑπόσπονδος** = ὁ ἐξησφαλισμένος διὰ σπονδῶν. **καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα** = ἐκανόνιζον σύμφωνα πρὸς τὴν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν. **μηδὲν νεώτερον ποιεῖν** = μηδὲν νεωτερίζειν = νὰ μὴ κάμνουν κανὲν κακόν. **ἐπιστέλλω** = παραγγέλλω. **τοὺς ἀχρειοτάτους** = τοὺς καθ' ὁλοκληρίαν ἀχρήστους (ἀμάχους, δηλ. γέροντας, ἀσθενεῖς, ἀναπήρους).

Πλαταιῶν πολιορκία.

(Β, 71 - 78)

71. **τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους**· κατ' Ἰούνιον τοῦ τρίτου ἔτους τοῦ πολέμου, ἤτοι τῷ 429 π.Χ. **οὐκ ἐσέβαλον**· φοβούμενοι τὴν νό-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σον, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔτους ἐθέριζε τοὺς ἐντὸς τῶν τειχῶν Ἀθηναίους. **καθίσας τὸν στρατὸν** = στρατοπεδεύσας. **ὧν ἐστε** = ἐκ τῶν ὁποίων κατάγεσθε. **ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης** = νὰ ἀναλάβουν μετ' αὐτοῦ, νὰ συμμερισθῶσι, τὸν κίνδυνον τῆς μάχης. Διὰ τούτων ὑπαινίσσεται τοὺς Θηβαίους, οἱ ὁποῖοι μηδίζοντες τότε δὲν ἠθέλησαν νὰ συμμετάσχουν τῶν κατὰ τῶν Περσῶν ἀγώνων. **ἀπεδίδου** = ἔδιδε τὸ προνόμιον (νὰ εἶναι κύριοι τῆς χώρας των) ἢ ὡς τιμητικὴν ὀφειλήν. **ἀμύνω τινὶ** = βοηθῶ τινα. **τοὺς ὁρκίους γενομένους** = τοὺς ὁποίους ἐπεκαλέσθησαν τότε εἰς τοὺς ὅρκους. **ἡμετέρους ἐγχωρίους** οἱ ἐγχώριοι θεοὶ προστατεύσαντες τοὺς ὑπὲρ τῆς χώρας πολεμήσαντας ἔγιναν θεοὶ καὶ τῶν περὶ τὸν Παυσανίαν Λακεδαιμονίων, τῶν πατέρων δηλ. τῶν νῦν ἐπιδρομέων. **δικαιόω** = κρίνω δίκαιον.

72. **ὑπολαβὼν** = λαβὼν τὸν λόγον. **ξυνελευθεροῦτε·** προστ. = προσπαθεῖτε νὰ τοὺς ἐλευθερώσετε σὺν ἡμῖν. **αὐτῶν·** δηλ. τῶν ξυνομοσάντων καὶ ὑπ' Ἀθηναίοις νῦν ὄντων. **ἧς** = ταύτης δέ, δηλ. τῆς πρὸς ἀπελευθέρωσιν προσπαθείας. **μάλιστα** = πρὸ πάντων. **εἰ δὲ μή·** δηλ. βούλεσθε μετασχεῖν· **προκαλοῦμαί τι** = προτείνω τι. **τὰ ὑμέτερα αὐτῶν** = τὰ κτήματά σας. **μηδὲ μεθ' ἑτέρων** = μετὰ μηδετέρων. **ἐπὶ πολέμῳ** = πρὸς πολεμικοὺς σκοπούς. **οὐκ ἐπιτρέπωσι·** δηλ. νὰ τηρήσουν οὐδετερότητα. **ὡς ἔνορκοι ὄντες** = ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι περιλαμβάνονται εἰς τὰς ἐνόρκους συμφωνίας. **κατὰ τὸ δέχεσθαι** = ὡς πρὸς τὸ δέχεσθαι. **γῆς ὅρους ἀποδείξατε** = καθορίσατε τὰ σύνορα τῆς χώρας σας. **ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν** = ἀριθμηθῆναι. **μεταχωρήσατε** = ἀπέλθετε. **φορὰν φέροντες** = πληρώνοντες ποσόν τι (ἀπέναντι τῶν προσόδων, τὰς ὁποίας θὰ στερηθῆτε).

73. **ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι** = κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων ἦτο δυνατὸν νὰ μεταβοῦν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ ἐπιστρέψουν (οἱ Πλαταιεῖς πρέσβεις). **τέμνω τὴν γῆν** = καταστρέφω τὴν χώραν (κυρίως διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀγρῶν καὶ δενδροτομιῶν). **ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ** = πρότερον. **φασί... ἐν οὐδενὶ προέσθαι ὑμᾶς** = λέγουν ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ περιστάσει σᾶς ἐγκατέλειψαν. **περιορῶ** = ἀδιαφορῶ. **ἐπισκήπτω** = παραγγέλλω. **μηδὲν νεωτερίζειν** = νὰ μὴν κάμνετε καμμίαν μεταβολήν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

74. **βουλεύομαι** = ἀποφασίζω. **ἐντεῦθεν δὴ** = τότε.. **ἀνέχεσθαι**· ὁρῶντας. . . πάσχοντας. **ἐς ἐπιμαρτυρίαν καθίσταμαι** = ἐπικαλοῦμαι ὡς μάρτυρας. **ξυνίστορες** = μάρτυρες. **τὴν ἀρχήν**· ἐπιρ. = κατ' ἀρχάς. **ἐκλιπόντων τὸ ξυνώμοτον** = παραβάντων τὴν μεθ' ὅρκου γενομένην συμφωνίαν. **παρέσχετε εὐμενῆ ἐναγωνίσασθαι** = παρέχετε εὐμενῆ κατὰ τὸν ἐν αὐτῇ ἀγῶνα. **εἰκότα** = λογικά. **ξυγνώμονές ἐστε... νομίμως** = συγκατανεύετε, ὅπως, ὅσοι μὲν κάμνουν πρῶτοι ἀρχὴν νὰ ἀδικοῦν, τιμωροῦνται διὰ τὴν ἀδικίαν, ὅσοι δὲ νομίμως ἐπιδιώκουν τὴν τιμωρίαν, τὴν ἐπιβάλλουν.

75. **ἐπιθειάζω** = ἐπικαλοῦμαι τοὺς θεοὺς ὡς μάρτυρας. **καθίστη ἐς πόλεμον** = παρεσκεύαζε πρὸς πόλεμον. **περισταυρόω** = περιφράσσω διὰ πασσάλων. **ἔχουν** (τοῦ χόω - χώννυμι) = ἐσώρευον χῶμα. **παρῳκοδόμουν ἑκατέρωθεν** = ᾠκοδόμουν παραλλήλως ἑκατέρωθεν τοῦ ἐπισωρευομένου χώματος. **φορμηδὸν** = σταυρωτά. **ἐπὶ πολὺ** = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. **φορέω** = ἐπισωρεύω. **ἀνύτειν** = νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἀνύψωσιν. **διῃρημένοι κατ' ἀναπαύλας... αἱρεῖσθαι** = διῃρημένοι εἰς τμήματα οὕτως, ὥστε ἄλλοι μὲν νὰ μεταφέρουν ὑλικά, ἄλλοι δὲ νὰ τρώγουν καὶ νὰ κοιμῶνται· ἤ. . . ὥστε, ὅταν τὸ ἓν ἐργάζεται, τὸ ἄλλο νὰ ἔχῃ ἀνάπαυσιν (νὰ ξεκουράζεται). **ξεναγοί**· Λακεδαιμόνιοι ἀποστελλόμενοι ὡς ἀρχηγοὶ τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων, τὰ ὁποῖα εἶχον καὶ ἰδίους ἀρχηγούς. **τεῖχος** = προτείχισμα, ᾗ **προσεχοῦτο** = ἐκεῖ ὅπου συνεσωρεύετο τὸ χῶμα. **ξύνδεσμος** = μέσον συνδέσεως. **δέρρεις**· (ἡ δέρρις) = ἀκατέργαστα δέρματα. **διφθέραι** = κατειργασμένα δέρματα. **οἰστὸς** = βέλος. **οὐ σχολαίτερον** = μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα. **ἀντανῄει αὐτῷ** = ἐκ παραλλήλου πρὸς αὐτὸ ὑψοῦτο. **διελόντες... γῆν** = ἀφοῦ ἐχάλασαν μέρος τοῦ τείχους, ἐκεῖ ὅπου ἐγίνετο ἡ πρόσχωσις, ἔφερον μέσα (εἰς τὴν πόλιν) τὸ χῶμα.

76. **ταρσοὶ καλάμου** = κοφίνια καλαμένια. **ἐν ταρσοῖς... διῃρημένον** = γεμίζοντες μὲ πηλὸν καλάθια ἔρριπτον αὐτὰ μέσα εἰς τὸ σχηματιζόμενον ἄνοιγμα (χάσμα) ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ χώματος (ὑπὸ τῶν Πλ.). **διαχεόμενον** ὑποκ. τὸ **διῃρημένον** = διασκορπιζόμενον. **ἡ γῆ** = ὁ ἄλλος σωρὸς τοῦ χώματος. **φοροῦμαι** = μεταφέρομαι. **ταύτῃ** (οὕτω) **ἀποκλῃόμενοι**· δηλ τοῦ ἐσφορεῖν τὴν γῆν. **τοῦτο... ἐπέσχον** = ἔθεσαν τέρμα εἰς τὴν προσπάθειάν (των) αὐτήν. **ξυντεχμη-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ράμενοι = ὑπολογίσαντες ἀκριβῶς τὸ μέρος, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ἐγίνετο ἡ ἐπιχωμάτωσις. **ὑφεῖλκον** = εἷλκον κάτωθεν κρυφίως. **ὥστε ἐπιβάλλοντας... τοῦ χώματος** = ὥστε, ἐνῷ ἔρριπτον ἀπ' ἐπάνω χῶμα, ὀλιγώτερον τοῦ δέοντος κατώρθωνον, ἐπειδὴ κρυφίως τὸ χῶμα ἀπεσύρετο κάτωθεν. **ἰζάνω** = κατακαθίζω. **προσεπεξηῦρον** = πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπενόησαν κατὰ τῶν ἀντιπάλων. **τὸ κατὰ τὸ χῶμα** = τὸ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὴν γινομένην ἐπίχωσιν. **ἀπὸ τοῦ βραχέος**· δηλ. ἀπὸ τοῦ σημείου τοῦ τείχους, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχεν ὑψωθῆ. **ἐκ τοῦ ἐντὸς** = ἀπὸ τὸ μέσα μέρος. **μηνοειδὴς** = δρεπανοειδής. **ἐς τὴν πόλιν** = μὲ τὸ κυρτὸν αὐτοῦ βλέπον πρὸς τὴν πόλιν. **ὅπως... ἀντέχοι** = ἵνα χρησιμεύῃ ὡς ἀντιτείχισμα. **ἐν ἀμφιβόλῳ... γίγνεσθαι** = προσβάλλεσθαι πανταχόθεν. **ἐπὶ μέγα κατέσεισε** = ἐκλόνησε εἰς μεγάλην ἔκτασιν (ἢ μεγάλως). **μηχανάς**· ἡ κυριωτέρα πολιορκητικὴ μηχανὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦτο ὁ κριός. **ἀνακλάω** = σύρω πρὸς τὰ ἄνω. **κεραία**· ἡ προέχουσα δοκὸς γεράνου. **ἀπὸ τῆς τομῆς ἑκατέρωθεν** = ἀπὸ τῶν δύο ἄκρων (τῶν δοκῶν), **ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν** = ἐχουσῶν ἐπικλινῆ θέσιν, κεκαμμένων καὶ προεξεχουσῶν (ὅπως αἱ κεραῖαι τῶν ἀτμοπλοίων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρτῶνται αἱ λέμβοι). **ἀνελκύσαντες ἐγκαρσίας** = ἀνελκύσαντες, ὥστε νὰ εἶναι πλάγιαι. **ῥύμῃ** = μεθ' ὁρμῆς **ἀποκαυλίζω** = ἀποκόπτω τὸν καυλόν· ἐνταῦθα δὲ τὸ προέχον ἄκρον τῆς μηχανῆς (τοῦ κριοῦ) **ἐμβολὴ** = ἡ κεφαλὴ τοῦ κριοῦ.

77. **τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνετο** = πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐπιχωματώσεως κατεσκευάζετο τὸ μηνοειδὲς τεῖχος. **ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν** = μὲ τὰ διατιθέμενα φοβερὰ καὶ κοπιώδη μέσα. **πᾶσαν ἰδέαν ἐπενόουν** = τὸ πᾶν, κάθε μέσον, ἐσοφίζοντο. **σφίσιν** = ὑπ' αὐτῶν, **ὕλης φακέλους** = δεμάτια ξύλων. **παρέβαλλον** = ἔρριπτον ἄλλα ἐπ' ἄλλων **(= παρά)**· **ἐπιπαρανέω** = ἐπισωρεύω πρὸς τούτοις. **ἐπιπαρένησαν... ἐπισχεῖν** = ἔπειτα, ἐκτὸς τούτων, ἐπεσώρευσαν εἰς ὅσον περισσότερον μέρος καὶ ἐκ τῆς ἄλλης πόλεως ἠδύναντο νὰ φθάσουν ἐκ τοῦ ὕψους ἐκείνου τῆς προσχώσεως (ἐνν. ἐξακοντίζοντες). **ἤδη γάρ... ἀνῆκε** = διότι μέχρι τότε ξύλα ξηρὰ (κλάδοι, φύλλα) τριφθέντα ὑπὸ τῶν ἀνέμων μεταξύ των μόνα των ἀνέδωκαν πῦρ καὶ φλόγα. **ἐντὸς πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι** = ἐντὸς μεγάλης ἐκτάσεως τῆς πόλεως (ἀπὸ τὸ μέρος τῆς πυρκαϊᾶς) δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πλησιάσῃ κανείς. **ἐπίφορος** ὁ ἐπί τι φέρων, εὐνοϊκός.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

78. **διαμαρτάνω τινὸς** = ἀστοχῶ εἴς τι. **διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον** = διαιρέσαντες τὴν ὅλην ἔκτασιν (περιοχὴν) εἰς τμήματα. **πλινθεύομαι** = κατασκευάζω πλίνθους. **περὶ ἀρκτούρου ἐπιτολάς** = κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀρκτούρου· εἶναι δὲ ὁ **ἀρκτοῦρος** ἀστὴρ μέγιστος ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Βοώτου ἐμφανιζόμενος ἑσπερινὸς μὲν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος, πρωινὸς δὲ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου. Ἐνταῦθα νοεῖται ἡ κατὰ Σεπτέμβριον γινομένη ἐπιτολή. **κατεσκευάσθη** = διωργανώθη.

Πλαταιέων ἔξοδος.

(Γ, 20 - 24)

20. **χειμῶνος**· δηλ. τοῦ 428 π.Χ. **τῷ σίτῳ ἐπιλείποντι** = ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ σίτου. **τιμωρία** = βοήθεια. **ἐπιβουλεύουσιν ἐξελθεῖν** = ἀποφασίζουν νὰ ἐξέλθουν. **ἢν δύνωνται βιάσασθαι** = ἂν δύνανται νὰ τὸ ἐπιτύχουν διὰ τῆς βίας. **πεῖρα** = ἀπόπειρα, ἐπιχείρησις. **ἀποκνέω τὸν κίνδυνον** = ἐκ φόβου ἀπέχω τοῦ κινδύνου. **πως** = κάπως. **ξυνεμετρήσαντο ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων** = εὗρον τὸ ὅλον μέτρον (τῶν κλιμάκων) διὰ (καταμετρήσεως) τῶν σειρῶν τῶν πλίνθων. **ἐξαληλιμμένον** = καλῶς (= **ἐκ**) ἀσβεστωμένον. **λογισμὸς** = ὑπολογισμὸς (τῶν στρώσεων). **οὐ πολὺ ἀπέχοντος** = διότι καὶ ἡ ἀπόστασις (ἀπὸ τοῦ τείχους) δὲν ἦτο μεγάλη, **ἐβούλοντο**· δηλ. ἀναβαίνειν.

21. **πρός τε Πλαταιῶν... ἐπίοι** = καὶ πρὸς τὸ μέρος τῶν Πλαταιῶν καὶ ἂν ἴσως κανεὶς ἔξωθεν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν ἐπήρχετο. **διέχω** = ἀπέχω. **πόδας**· ὁ ποὺς ἰσοῦται πρὸς 0,30 τοῦ μέτρου περίπου. **μάλιστα** = περίπου, **διὰ δέκα ἐπάλξεων** = εἰς κάθε δέκα ἐπάλξεις· αἱ ἐπάλξεις ἦσαν προμαχῶνες ἐπὶ τῶν τειχῶν, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἀμυνόμενοι προσέβαλλον τοὺς ἐπερχομένους. **διήκω** = φθάνω. **παρὰ πύργον** = ἔξωθεν (πλησίον) τοῦ πύργου. **ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῆσαν** = ἀλλὰ διὰ μέσου αὐτῶν διήρχοντο (ὁσάκις δηλ. στρατιώτης ἤθελε νὰ μεταβῇ ἀπὸ ἐπάλξεώς τινος εἰς ἄλλην κειμένην πέραν τοῦ πύργου). **νοτερὸς** = βροχερός. **ὄντων δι' ὀλίγου** = εὑρισκομένων εἰς μικρὰ ἀπ' ἀλλήλων διαστήματα. **στεγανὸς** = ἐστεγασμένος.

22. **παρεσκεύαστο**· ἀπροσ. = παρασκευὴ ἐγεγόνει. **τηρήσαν-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τες = περιμείναντες. **χειμέριος** = χειμερινός. **περιέχω τινὰ** = περιβάλλω τινά. **ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν** = μέσα εἰς τὸ σκότος. **ψόφῳ δέ... τοῦ ἀνέμου** = ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνεμος ἔκαμνε πάταγον καλύπτοντα τὸν ἐκ τῆς προσεγγίσεως αὐτῶν κρότον. **διέχοντες** = ἀφήνοντες μεγάλα διαστήματα μεταξύ των. **εὐσταλεῖς τῇ ὁπλίσει** = ἐλαφρῶς ὡπλισμένοι. **τὸν ἀριστερόν... ὑποδεδεμένοι·** ὅταν κανεὶς ἔχῃ γυμνὸν ὑποδήματος τὸν ἕνα πόδα, πατεῖ στερεώτερα εἰς λασπῶδες ἔδαφος. **ἀσφαλείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλὸν** = διὰ νὰ βαδίζουν ἀσφαλεῖς εἰς λασπώδη τόπον. **μεταπύργιον** = τὸ μεταξὺ τῶν δύο πύργων διάστημα. **προσέθεσαν** = ἐτοποθέτησαν. **ὁπότε εἶεν...** = ὅταν θὰ ἐπλησίαζον. **καταβάλλω** = ῥίπτω κάτω. **ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων** = ἐνῷ προσεπάθει νὰ πιασθῇ... **ἐκ τοὔμπαλιν** = ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους. **ὅπως ἥκιστα τὸν νοῦν ἔχοιεν** = διὰ νὰ μὴ προσέχουν καθόλου. **κατὰ χώραν** = εἰς τὴν θέσιν των. **φρυκτοὶ πολέμιοι** = σήματα διὰ πυρῶν δηλοῦντα ἐμφάνισιν πολεμίων. **παρανῖσχον** (παρ.-ἀν-ίσχω) **φρυκτοὺς** = παραλλήλως πρὸς αὐτοὺς ὕψωναν φρυκτούς. **φρυκτωρία** = ἡ διὰ πυρῶν μακρόθεν συνεννόησις. **καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο** = καὶ πατήσουν εἰς ἀσφαλὲς ἔδαφος.

23. **ἐν τούτῳ** δηλ. τῷ χρόνῳ. **τὰς διόδους τῶν πύργων** = τὰς πρὸς τοὺς πύργους φερούσας ὁδούς. **οἱ μέν·** δηλ. οἱ ἀναβάντες ἐπὶ τῶν πύργων καὶ ἐν ταῖς διόδοις. **οἱ δέ·** δηλ. οἱ λοιποὶ Πλαταιεῖς. **ἀπώσαντες** = καταρρίψαντες (ἵνα μὴ δυσχεραίνεται ἡ ἀνάβασις). **ὁ διακομιζόμενος αἰεὶ** = ὁ ἑκάστοτε ὑπερβαίνων τὸ τεῖχος καὶ τὴν τάφρον. **αὐτοῖς ἐπεφέροντο** = ἐπήρχοντο κατ' αὐτῶν. **ἐς τὰ γυμνά·** εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ σώματος τὰ μὴ κεκαλυμμένα ὑπὸ τῆς ἀσπίδος, δηλ. τὰ δεξιά. **φθάνουσι... διαβάντες** = ἐπρόφθασαν καὶ διέβησαν. **κρύσταλλος... ὥστε ἐπελθεῖν** = κρύσταλλος ὄχι στερεός, ὥστε νὰ πατήσῃ τις ἐπάνω καὶ νὰ περάσῃ. **ἀλλ' οἷος ἀπηλιώτου ἢ βορέου ὑδατώδης μᾶλλον** = ἀλλὰ τοιοῦτος (κρύσταλλος), ὁποῖος συμβαίνει νὰ εἶναι, ὅταν πνέῃ ἀπηλιώτης ἢ βορρᾶς ὑδατώδης μᾶλλον (ἢ βέβαιος = στερεός)· **νὺξ ὑπονιφομένη** = νύξ, καθ' ἣν χιονίζει σιγὰ σιγὰ (ἀλλ' ἀδιακόπως). **διάφευξις** = φυγή.

24. **Ἀνδροκράτης·** ἥρως τιμώμενος ἐν Πλαταιαῖς, τοῦ ὁποίου τὸ μνημεῖον ἦτο ἔξω τῶν τειχῶν. **νομίζοντες... τραπέσθαι** = νομί-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ζοντες, ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποπτεύσουν (οἱ Πελ.) ποσῶς, ὅτι (οἱ Πλατ.) ἐτράπησαν (ἐπῆραν) ταύτην τὴν ὁδόν. **τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν διώκοντας** = ἀκολουθοῦντας ἐν τῇ διώξει τὴν πρὸς τὰς Ἀθήνας ἄγουσαν. **λαβόμενοι τῶν ὀρῶν** = ἀφοῦ ἐπῆραν τὰ βουνά· **ἀπετράποντο** = ἐγύρισαν ὀπίσω. **κατὰ χώραν ἐγένοντο** = ἐπανῆλθον εἰς τὰς θέσεις των. **ὡς οὐδεὶς περίεστι** = ὅτι δὲν ἐσώθη κανείς. **ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς** = ἐζήτουν νὰ κάμουν σπονδάς, διὰ νὰ σηκώσουν καὶ θάψουν τοὺς νεκρούς.

Πλαταιέων παράδοσις

(Γ, 52)

52. **εἰρημένον ἦν** = εἶχε δοθῆ ἐντολή. **εἰ... ξυγχωροῖεν** = ἐὰν ἐγίνετο ἀμοιβαία παραχώρησις. **ἀποδίδομαι** = δίδω ὀπίσω. **μὴ ἀναδοτος εἴη** = μὴ δοθῇ ὀπίσω. **παρὰ δίκην** = παρὰ τὸ δίκαιον. **ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ** = ἐν ἐσχάτῃ ἀδυναμίᾳ, τελείως ἐξηντλημένοι. **ἐπικαλοῦμαι** = προσκαλῶ. **ἀγαθὸν εἰργασμένοι εἰσί·** οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ τῆς ἐρωτήσεως ἔθεσαν πρὸ διλήμματος τοὺς Πλαταιεῖς, διότι, ἂν ἀπαντήσουν οὗτοι ὅτι τοὺς εὐηργέτησαν, θὰ τοὺς ἀντιταχθῇ ὅτι ψεύδονται, ἐφ' ὅσον ἐπολέμουν πρὸς τοὺς Λακεδ., ἂν δὲ εἴπουν ὄχι, τότε θὰ καταδικασθοῦν κατὰ τὴν ὁμολογίαν των. **προτάξαντες σφῶν αὐτῶν** = ἀφοῦ ὥρισαν τοὺς συνηγόρους των.

Δημηγορία Πλαταιέων

(Γ, 53 - 59)

53. **οὐ τοιάνδε... δίκην ὑφέξειν** = ὅτι δὲν θὰ ὑποστῶμεν τοιαύτην δίκην (οἵαν δηλ. ὑπέχομεν διὰ τοῦ ἐρωτήματος· πρβλ. Γ, 42,4). **οἰόμενοι... ἡγούμενοι·** αἱ μετοχαὶ αὗται περιέχουν τοὺς λόγους, διατὶ πιστεύσαντες... τὴν παράδοσιν ἐποιησάμεθα. **δεξάμενοι** = **εἰ δεξαίμεθα,** ἀπόδοσις δὲ τό : **τὸ ἴσον μάλιστ' ἂν φέρεσθαι** = θὰ ἠμπορούσαμεν πρὸ πάντων νὰ εὕρωμεν τὸ δίκαιόν μας. **ὥσπερ καὶ ἐσμέν·** δηλ. οὐκ ἐν ἄλλοις δικασταῖς. **ἐν δικασταῖς γενέσθαι** = νὰ παρουσιασθῶμεν ἐνώπιον δικαστῶν. **ἀμφοτέρων** δηλ. νομιμωτέρας δίκης καὶ δικαίων δικαστῶν **τὸν ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι** = ὅτι ὁ ἀγὼν εἶναι περὶ ζωῆς ἢ θανάτου. **κοινὸς** = δίκαιος, ἀμερόληπτος. **τεκμαιρόμενοι... οὐ προγεγενημένης** = συμπεραίνοντες

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐκ τοῦ ὅτι δὲν διετυπώθη πρότερον κατηγορία. **λόγον ᾐτησάμεθα·** δηλ. τὴν ἄδειαν νὰ ὁμιλήσωμεν (πρβλ. Γ, 52), **τό τε ἐπερώτημα βραχὺ** (= σύντομον) **ὂν·** αἰτ. ἀπόλυτος ἀναφ. εἰς τὸ τεκμαιρόμενοι. **ᾧ** (δηλ. ἐπερωτήματι) **ἀποκρίνασθαι... γίγνεται** = πρὸς τὸ ὁποῖον ἐπερώτημα ἡ ἀληθὴς ἀπόκρισις ἀποβαίνει ὀλεθρία (εἰς τὸν ἀποκρινόμενον)· **τὰ δὲ ψευδῆ·** δηλ. ἀποκρίνασθαι. **ἔλεγχον ἔχει** = ἀποδεικνύεται (ψευδής)· **πανταχόθεν ἄποροι καθεστῶτες** = ἐπειδὴ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως εὑρισκόμεθα εἰς ἀμηχανίαν. **ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος** = τὸ μὴ ῥηθῆναι λόγον = ἡ σιωπή. **τοῖς ὧδ' ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παράσχοι** = δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν πρὸς κατηγορίαν (= αἰτίαν) τῶν εὑρισκομένων εἰς τοιαύτην κατάστασιν (εἰς τὴν θέσιν μας). **πρὸς τοῖς ἄλλοις** = ἐκτὸς τῶν ἄλλων δυσχερειῶν. **ἡ πειθὼ** = τὸ πεῖσαι ὑμᾶς = ἡ δύναμις τοῦ πείθειν. **ἀγνῶτες ὄντες ἀλλήλων** (ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς) = ἐὰν ἦμεθα ἄγνωστοι μεταξύ μας. **ἐπεσενεγκάμενοι μαρτύρια** = ἐπεσενεγκόντες ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν = προσάγοντες εἰς τὸ δικαστήριόν σας (= εἰς) πρὸς ὑπεράσπισίν μας (= ἐπὶ) ἀποδείξεις. **ἄπειροι ἦτε** = δὲν ἐγνωρίζετε. **καὶ δέδιμεν οὐχὶ μή...** = **δέδιμεν μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἥσσους εἶναι τῶν ὑμετέρων** = καὶ φοβούμεθα οὐχὶ μήπως ἐκ τῶν προτέρων καταδικάσαντες τὰς ὑπηρεσίας ἡμῶν ὡς κατωτέρας τῶν ἰδικῶν σας. Ἐννοοῦνται αἱ ὑπηρεσίαι, ἃς οἱ Πλαταιεῖς παρέσχον ἐν τῷ Περσικῷ πολέμῳ. **ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε·** δηλ. τὸ ἥσσους εἶναι = θεωρῆτε αὐτὸ ὡς κατηγορίαν ἡμῶν. **ἄλλοις** (δηλ. τοῖς Θηβαίοις) **χάριν φέροντες** = χαριζόμενοι = πρὸς εὐχαρίστησιν ἄλλων. **ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα** = (μήπως) εἰσαγώμεθα εἰς κρίσιν προαποφασισμένην, εὑρισκώμεθα πρὸ εἰλημμένης ἀποφάσεως.

54. **παρεχόμενοι ἃ... διάφορα** = ἀναφέροντες τὰς δικαιολογίας (λόγους), τὰς ὁποίας ἔχομεν ὡς πρὸς τὰς διαφορὰς ἡμῶν μὲ τοὺς Θηβαίους. **εὖ δεδραμένα** = αἱ εὐεργεσίαι. **γὰρ** = δηλαδή. **πρὸς τὸ ἐρώτημα·** ἡ **πρὸς** σημ. ἀναφοράν. **φαμὲν γάρ... εἰ ὡς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας** = ἀποκρινόμεθα ὅτι, ἐὰν μὲν ἐρωτᾶτε ἡμᾶς ὡς ἐχθρούς σας, δὲν ἔχετε ὑμεῖς ἀδικηθῆ, ἐὰν δὲν εὐηργετήθητε ἀπὸ ἡμᾶς. **αὐτοὺς** = ὑμᾶς αὐτούς. **τὰ δὲ ἐν εἰρήνῃ·** εἰς τὸ ἀγαθοὶ = ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν διαγωγὴν ἡμῶν ἐν τῇ εἰρήνῃ· **ἀγαθοὶ γεγενήμεθα** = ἔχομεν δειχθῆ γενναῖοι, ἔντιμοι, ἄμεμ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πτοι. **νῦν** (= ἐν τῷ παρόντι πολέμῳ)· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ τότε (= ἐν τοῖς Μηδικοῖς)· **ξυνεπιθέμενοι** = μεθ' ὑμῶν ἐπιθέμενοι. **ἐς ἐλευθερίαν** = ἵνα διατηρήσωμεν τὴν ἐλευθερίαν. **μόνοι Βοιωτῶν**· δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ κατὰ γράμμα, διότι πλὴν αὐτῶν καὶ οἱ Θεσπιεῖς κατὰ τὸν Ἡρόδοτον καὶ οἱ Ἁλιάρτιοι κατὰ τὸν Παυσανίαν ἔλαβον μέρος. **μάχῃ** = κατὰ τὴν μάχην. **Παυσανίᾳ**· ὁ Π. ἦτο ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων ἐν Πλαταιαῖς. **παρὰ δύναμιν** = ὑπὲρ δύναμιν **ὅτε περ δὴ** = καθ' ἣν μάλιστα στιγμήν. **περιέστη τὴν Σπάρτην** = ἔστη περὶ τὴν Σπάρτην = κατέλαβε τὴν Σπ. **ἐς Ἰθώμην Εἰλώτων ἀποστάντων**· βραχυλογ. = ἀποστάντων καὶ ἀποχωρησάντων, **σεισμόν**· τὸν γενόμενον τῷ 464 π.Χ. Ὡς γνωστόν, οἱ Σπαρτιᾶται τόσον πολὺ ἐφοβήθησαν ἐκ τῆς ἀποστασίας τῶν Εἰλώτων, ὥστε ἔστειλαν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν Περικλείδαν ζητοῦντες βοήθειαν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν τὸν Κίμωνα. **οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν** = δὲν εἶναι δίκαιον νὰ λησμονῆτε.

55. **τοιοῦτοι ἠξιώσαμεν εἶναι** = ἐθεωρήσαμεν πρέπον νὰ εἴμεθα τοιοῦτοι. **ἐβιάσαντο** = μετεχειρίσθησαν βίαν καθ' ἡμῶν. Τὸ ἀναφερόμενον ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ῥήτορος εἶναι ἀληθές, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδ. VI, 108. **Πιεζόμενοι** δηλ. τότε οἱ Πλαταιεῖς ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐζήτησαν τὴν βοήθε.αν τῶν Λακεδαιμ., ἀλλ' οὗτοι παρέπεμψαν αὐτοὺς εἰς τοὺς Ἀθην. ὡς κατοικοῦντας πλησίον. **ἐκπρεπέστερον** = ἔξω τοῦ πρέποντος, ἀσύνηθες πάθημα. **ἐμελλήσατε**· δηλ. πείσεσθαι. **εἰ** = ὅτι. **οὐκ ἠδικοῦμεν** = δὲν ἤμεθα ἔνοχοι ἀδικίας. **ἀπωκνεῖτε** = ἐδιστάζετε. **καλὸν** = ἔντιμον. **ἄλλως τε καὶ** = καὶ πρὸ πάντων. πολιτείας (= ἰσοπολιτείας) **μετέλαβε**· ἐνταῦθα λέγει ὁ Θουκυδίδης ὅτι οἱ Ἀθην. εἶχον δώσει προηγουμένως εἰς τοὺς Πλαταιεῖς ἰσοπολιτείαν, ἥτις συνίστατο εἰς τὸ ὅτι πᾶς πολίτης, ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην πόλιν μετοικῶν, ἐγίνετο μόνιμος πολίτης ταύτης, εἰς ἣν μετῴκει. **παραγγελλόμενα**· δηλ. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. **ἃ δὲ ἑκάτεροι... τῆς συμμάχοις** = ὅσα δὲ ἑκάτεροι (ὑμεῖς καὶ οἱ Ἀθην.) ὡς ἡγεμόνες τῶν συμμάχων παραγγέλλετε εἰς αὐτούς. **οἱ ἑπόμενοι**· δηλ. ἑκατέροις. **ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα** = ἐπὶ τὰ ἄδικα.

56. **τὸ τελευταῖον**· ἐνν. ὃ ἠδίκησαν = τὴν τελευταίαν ἀδικίαν **ἐν σπονδαῖς**· ἐνν. τὰς τριακοντούτεις σπονδάς. **ἱερομηνίᾳ** (ἱερὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μήνη = σελήνη) ἑορτάσιμος ἡμέρα. Εἶχον δὲ οἱ Πλαταιεῖς ἱερομηνίαν, διότι οἱ Θηβ. τοὺς ἐπετέθησαν κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνός. **ὀρθῶς ἐτιμωρησάμεθα·** ἐν τούτοις οἱ Πλ. εἶχον κάμει συμφωνίαν πρὸς τοὺς εἰσελθόντας Θηβαίους (πρβλ. Γ, 66,2 καὶ Β, 2, 1). **κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα** = κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γενικῶς σύνήθειαν. **ὅσιον** = δίκαιον. **εἰ γάρ... λήψεσθε** = διότι, ἐὰν κρίνετε τὸ δίκαιον ἀποβλέποντες εἰς τὸ προσωρινὸν συμφέρον ὑμῶν καὶ τὴν ἔχθραν ἐκείνων (τῶν Θηβ.) **φανεῖσθε** = δείξετε ὑμᾶς αὐτούς. **τότε·** δηλ. ἐν τοῖς Μηδικοῖς. **εἰ ἄρα ἡμάρτηταί τι** = ἂν ἴσως ἔχῃ γίνει σφάλμα. **ἀντιθεῖναι** = ἀντιπαραβαλεῖν. **μείζω πρὸς ἐλάσσω** = μεγαλυτέραν (τὴν προθυμίαν) ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ μικρότερον σφάλμα. **ἐπηνοῦντό τε μᾶλλον... πράσσοντες** = οἱ μὴ ἐπιδιώκοντες (ὡς οἱ Θηβ.) ὑπὲρ ἑαυτῶν ἄνευ κινδύνων τὰ συμφέροντά των σχετικῶς μὲ τὴν ἔφοδον τῶν βαρβάρων (πρὸ τοῦ ἐπερχομένου ἐχθροῦ). **τολμᾶν τὰ βέλτιστα** = μετὰ τόλμης πράττειν τὰ βέλτιστα (ὡς ἔπραξαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐρημώσαντες τὴν πόλιν των). Παρατηρητέα ἡ ἀντιστοιχία : ἐθέλοντες τολμᾶν — πράσσοντες, μετὰ κινδύνων — ἀσφαλείᾳ, βέλτιστα — ξύμφορα **ὧν** = ἐκ τούτων (τῶν μετὰ κινδύνων περὶ τῶν βελτίστων ἀγωνισαμένων). Διότι οἱ Πλ. κατὰ τὰ Μηδικὰ προτιμήσαντες τὰ βέλτιστα κατέλιπον τὴν πόλιν των νὰ τὴν πυρπολήσουν οἱ Πέρσαι. (πρβλ. Γ, 57, 3). **ἐς τὰ πρῶτα** = τὰ μέγιστα. **ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς·** εἰς τὸ διαφθαρῶμεν = διὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνεργείας (διότι δηλ. ἐπροτιμήσαμεν τὸ ὀρθὸν τοῦ συμφέροντος). **δικαίως** = κατὰ τὸ δίκαιον. **κερδαλέως** = κατὰ τὸ συμφέρον μας. **καίτοι χρή... καθιστῆται** = ἀλλ' ὅμως κρίνοντες περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων πρέπει νὰ φαίνεσθε, ὅτι ἔχετε σταθερὰν γνώμην καὶ νὰ μὴ νομίσετε, ὅτι (τὸ πραγματικὸν) συμφέρον ὑμῶν εἶναι ἄλλο τι παρά, ὅταν καὶ τὸ προσωρινὸν συμφέρον ὑμῶν ῥυθμίζεται ὠφελίμως, ἐνῷ τηρεῖτε πάντοτε πιστῶς πρὸς τοὺς ἀνδρείους συμμάχους τὴν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν ἀνδρείαν των· ἤτοι ὁ συμβιβασμὸς τῆς ἑκάστοτε ὠφελείας ὑμῶν μὲ τὴν σταθερὰν εὐγνωμοσύνην τῶν γενναίων συμμάχων, (τοῦτο εἶναι τὸ πραγματικὸν συμφέρον). Οἱ λόγοι οὗτοι ἀποτελοῦν εἶδος μομφῆς κατὰ τῶν Λακ., οἱ ὁποῖοι μετέβαλον γνώμην.

57. **προσ** (= προσέτι) **σκοποῦμαι** = σκέπτομαι. **ἀνδραγαθία** = γενναιοφροσύνη· ἐνταῦθα = χρηστότης, τιμιότης. **εἰ γνώσεσθε μὴ τὰ**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰκότα = ἐὰν θὰ ἀποφασίσετε ὄχι δίκαια. **γάρ**· αἰτιολογεῖ τὰ ἑπόμενα « ὁρᾶτε ὅπως ». **οὐκ ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην** = δὲν θὰ ἀποφασίσετε ἐν κρυπτῷ. **ἐπαινούμενοι... μεμπτῶν** = διότι καὶ οἱ κρίνοντες ἐπαινοῦνται καὶ οἱ κρινόμενοι δὲν εἶναι ἀξιόμεμπτοι· ἤτοι θὰ δικάσετε ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι κατέχομεν ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὸν ἑλλην. κόσμον διὰ τὰς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὑπηρεσίας ἡμῶν. **οὐκ ἀποδέξωνται** = μέμψονται = δὲν θὰ ἐπικροτήσουν. **αὐτούς** = ὑμᾶς αὐτοὺς (τοὺς Λακ.) **ἀμείνους**· δηλ. ἡμῶν τῶν Πλαταιέων. Τοῦτο ἐλέχθη μετά τινος κολακείας. **ἐπιγνῶναι** = γνῶναι καθ' ἡμῶν (= ἐπί). **οὐδέ**· δηλ. ἀποδέξωνται. **ἱεροῖς κοινοῖς**· ἐννοοῦνται οἱ ναοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Δελφοῖς, ἔνθα συνήθως ἀνέθετον οἱ νικηταὶ ἀπὸ τοὺς ἡττηθέντας ἀναθήματα. **τρίποδα**· τὸν ἀφιερωθέντα εἰς τοὺς Δελφοὺς μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην ὑπὸ τοῦ Παυσανίου. **πανοικεσίᾳ** = οἰκογενειακῶς. **ἐς τοῦτο ξυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν** = εἰς τοιοῦτον σημεῖον δυστυχίας ἔχομεν φθάσει. **οἵτινες** = ὥστε ἡμεῖς... **ἀπωλλύμεθα**· ἐννοεῖ τὸν ἐμπρησμὸν τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Ξέρξου μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην (Ἡροδ. IX, 50). **ἐν ὑμῖν... ἡσσώμεθα** = ἐνώπιον ὑμῶν (ὡς δικαστῶν) εἴμεθα κατώτεροι. **ἀγὼν** = κίνδυνος. **τότε**· δηλ. πρὶν ἀποφασίσουν νὰ παραδώσουν τὴν πόλιν εἰς τοὺς Λακεδαιμ. (πρβλ. Γ, 52, 3 καὶ 56, 3). **θανάτου κρίνεσθαι** = δικάζεσθαι περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. **περιεώσμεθα... ἀτιμώρητοι** = μετὰ πολλὰς προσβολὰς τῆς τύχης (= περὶ) κατηντήσαμεν τέλος ἐξ ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἡμεῖς οἱ Πλ. ἔρημοι καὶ ἀβοήθητοι (ἀπροστάτευτοι). **τότε**· δηλ. ἐν τοῖ Μηδικοῖς. **βέβαιοι** = σταθεροί.

58. **καίτοι... ἀξιοῦμεν** = καὶ ὅμως (ἂν καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν ἐπὶ τὴν ὑμετέραν προστασίαν εἶναι ἀσθενὴς) ἱκετεύομεν. **ξυμμαχικῶν γενομένων** = οἵτινες ἔγιναν ἔφοροι (προστάται) τῆς ἡμετέρας συμμαχίας· δηλ. κατὰ τὰ Μηδικά, ὅτε ὁ Παυσανίας ἐπικαλεσθεὶς εἰς βοήθειαν τοὺς ἔχοντας τὴν Πλαταϊκὴν γῆν θεοὺς ἐνίκησε τοὺς Μήδους. **καὶ ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας** = καὶ τῆς ἀνδρείας, τὴν ὁποίαν ἐδείξαμεν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. **τὴν δωρεάν... πρέπει** = (ἱκετεύομεν) νὰ ἀπαιτήσητε πρὸς ἀνταμοιβὴν ἡμῶν (ἀντὶ τῆς ἀρετῆς ἡμῶν) παρ' αὐτῶν (τῶν Θηβ.) νὰ μὴ φονεύετε ἐκείνους, τοὺς ὁποίους δὲν ἁρμόζει εἰς ὑμᾶς (νὰ φονεύετε). **σώφρονά τε ἀντὶ αἰσχρᾶς κομίσασθαι** (= κομίσαι ὑμῖν αὐτοῖς) **χάριν** = καὶ νὰ λάβετε παρ' ἡμῶν ἔντιμον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εὐγνωμοσύνην ἀντί τῆς αἰσχρᾶς (ἀτίμου) τῆς παρὰ τῶν Θηβαίων. **κακία** = δυσφημία, κακὸν ὄνομα. **ἀντιλαβεῖν** = ἀντὶ τῆς ἡδονῆς λαβεῖν. **δύσκλεια** = κακὸν ὄνομα. **οὐκ ἐχθροὺς ἡμᾶς τιμωρήσεσθε** = ἡμεῖς, οὕς τιμωρήσεσθε, οὐκ ἐσμεν ἐχθροί. **τῶν σωμάτων ἄδειαν ποιεῖν** = παρέχειν ἡμῖν ἀσφάλειαν. **προνοοῦντες** = ἄν, πρὶν ἀποφασίσετε, λάβετε ὑπ' ὄψιν. **χεῖρας προϊσχομένους** (τοῦ προΐσχω = παρέχω) = τὰς ἑαυτῶν χεῖρας προβάλλοντας, ἱκετεύοντας. **ὁ νόμος τοῖς Ἕλλησι** = ἡ συνήθεια ἡ καθιερωμένη μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. **διὰ παντὸς** = καθ' ὅλον τὸν πρότερον χρόνον. **θήκη** = τάφος. **ἐσθήμασι·** ἐνδύματα προσεφέροντο εἰς τοὺς νεκρούς, ἀκόμη δὲ καὶ ὅ,τι ἄλλο ἦτο προσφιλὲς εἰς αὐτοὺς ζῶντας. **ὡραῖα** = ὥριμοι καρποί, τῆς ἐποχῆς. **ἀπαρχαί·** ἦσαν ἡ προσφορὰ καὶ θυσία τῶν πρώτων καρπῶν. **ἐπιφέρω** = προσφέρω. **ὅμαιχμος** = συμπολεμιστής. **ὀρθῶς** = δικαίως· **τοιούτους** δηλ. φιλίους. **τί ἄλλο** δηλ. ποιήσετε. **αὐθένταις** = τοῖς φονεῦσι. Οὕτω λέγονται οἱ Θηβαῖοι ὡς φονεῖς τῶν πατέρων αὐτῶν, διότι εἶχον ταχθῆ μετὰ τῶν Περσῶν καὶ συνεπολέμουν μετ' αὐτῶν. **ἀτίμους γερῶν** = ἐστερημένους τιμῶν. Οἱ Θηβαῖοι, ἐγκαθιστάμενοι ἐν Πλαταιαῖς ὡς φονεῖς τῶν πατέρων, δὲν δύνανται νὰ λατρεύουν αὐτούς. **ὧν νῦν ἴσχουσιν** = ἃ νῦν ἴσχουσιν (ἔχουσιν). **ἐρημοῦτε·** εἰς θέσιν μέλλοντος — ἐρημώσετε. **εἱσαμένων** ἱδρυσάντων. Τὸ **εἱσάμενοι** = ἀόρ. τοῦ ἵζω. Εἶναι καθιερωμένος ὅρος ἐπὶ τῶν ἱδρυτῶν τῶν ἱερῶν καὶ ναῶν· ἐφρόντισεν δὲ ὁ Θουκ. νὰ ἐπεξηγήσῃ τὴν λέξιν διὰ τῶν **κτισάντων,** διότι ἐπὶ τῶν χρόνων του ἦτο ἀρχαϊκή.

59. **οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης τάδε** = δὲν συμβιβάζονται πρὸς τὴν φήμην σας αὐτά. **φείσασθαι** (ληπτέον ἀπολύτως) **δέ... λαβόντας** = νὰ μᾶς λυπηθῆτε διὰ νὰ καμφθῆτε κρίνοντες τὸ πρᾶγμα μὲ λελογισμένην συμπάθειαν (δηλ. προερχομένην ἐκ τῆς συνειδήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας). **ὡς ἀστάθμητον... ξυμπέσοι** = πόσον ὀλίγον δύναται κανεὶς νὰ ὑπολογίσῃ κατὰ τίνος ποτὲ καὶ χωρὶς νὰ πταίῃ (καὶ ἂν δὲν τὸ ἀξίζῃ) θὰ ἐπιπέσῃ ἡ συμφορὰ (ἢ πόσον ἀπροσδιόριστον εἶναι ποῖον θὰ εὕρῃ, ὁ ὁποῖος δυνατὸν νὰ μὴ τὸ ἤξιζε, καὶ πότε θὰ τὸν εὕρῃ ἡ συμφορά). **ἡμεῖς τε...** ἀντιτίθεται πρὸς τὸ **ὑμετέρας δόξης·** ὡς δηλ. κινδυνεύει ἡ δόξα ὑμῶν, οὕτως ὑπολείπεται ὑμῖν μόνον ἡ ἱκεσία. **ὡς ἡ χρεία προάγει** = καθὼς ἡ ἀνάγκη ἀπαιτεῖ. **ἐπιβοώμενοι θεοὺς τοὺς ὁμοβωμίους** = ἐπικαλούμενοι τοὺς εἰς τοὺς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτοὺς βωμοὺς τιμωμένους θεούς· δηλ. ἐν Ὀλυμπίᾳ. Δελφοῖς. **πεῖσαι τάδε·** ἐκ τοῦ ἐπιβοώμενοι· δηλ. φείσασθαι καὶ ἐπικλασθῆναι· **προσφερόμενοι** = προβάλλοντες πρὸς ὑπεράσπισιν ἡμῶν. **ἱκέται γιγνόμεθα ὑμῶν τῶν πατρῴων τάφων·** τὸ ὑμῶν ἐκ τοῦ τάφων, τοῦτο δὲ ἐκ τοῦ ἱκέται = σᾶς καθικετεύομεν καταφεύγοντες εἰς τὴν προστασίαν τῶν τάφων, ἔνθα κεῖνται οἱ πατέρες ὑμῶν. **ἐπικαλούμεθα... Θηβαίοις** = ἐπικαλούμεθα τοὺς ἀποθανόντας νὰ μὴ περιέλθωμεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Θηβαίων. **μετ' αὐτῶν·** δηλ. τῶν κεκμηκότων. **ὧδε ἔχουσι** = εἰς εὑρισκομένους εἰς τοιαύτην θέσιν. **μετ' αὐτοῦ·** δηλ. τοῦ τελευτᾶν· **πρό γε τούτου** δηλ. τοῦ παραδοθῆναι. **τῷ αἰσχίστῳ·** διότι ὁ λιμὸς ἐπιφέρει ἄδοξον θάνατον, καθ ὅσον ἀποθνήσκει τις χωρὶς νὰ πράξῃ τι γενναῖον. **ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας** = εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν (εἰς ἣν δηλ. ἤμεθα πρὸ τῆς παραδόσεως) ἀφοῦ ἐπαναφέρετε. **τὸν ξυντυχόντα... ἑλέσθαι** = ἐξορκίζομεν νὰ μὴ παραδοθῶμεν ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν, εἰς ἃς παρεδώσαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς μετὰ προηγουμένην διαβεβαίωσιν πίστεως (= ὑμῖν πιστεύσαντες).

60. **πρὸς τὸν λόγον** = ἀπέναντι τῆς πειστικότητος τοῦ λόγου. **προσελθόντες·** δηλ. ἐνώπιον τῶν πέντε δικαστῶν. **ἐνδῶσί τι** = δείξουν κάποιαν ὑποχώρησιν. **ἐκείνοις·** δηλ. τοῖς Πλαταιεῦσι· **παρὰ γνώμην** = παρ' ἐλπίδα. **τῆς ἀποκρίσεως** = παρ' ὅσον ἀπῄτει ἡ ἀπόκρισις.

Δημηγορία Θηβαίων

(Γ, 61 - 67)

61. **τοὺς μὲν λόγους** = τούτους τοὺς μακροτέρους λόγους. **οὗτοι·** δηλ. οἱ Πλαταιεῖς. **ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι** = στρέψαντες καθ' ἡμῶν τὸν λόγον. **καὶ μὴ περὶ αὐτῶν ἔξω τῶν προκειμένων καὶ ἅμα οὐδὲ (περὶ αὐτῶν) ᾐτιαμένων (ὑπό τινος) πολλὴν τὴν ἀπολογίαν ἐποιήσαντο καὶ ἔπαινον (πραγμάτων), ὧν οὐδεὶς ἐμέμψατο** = καὶ δὲν ἔκαμνον ἔξω τῆς ὑποθέσεως μακρὰν τὴν περὶ αὐτῶν ἀπολογίαν καὶ μάλιστα χωρὶς κανεὶς νὰ τοὺς κατηγορήσῃ καὶ ἔπαινον διὰ πράγματα, διὰ τὰ ὁποῖα κανεὶς δὲν τοὺς ἔψεξε. **πρὸς μὲν τά·** δηλ. πρὸς τὰς καθ' ἡμῶν κατηγορίας· **τῶν δέ·** δηλ. τῆς περὶ ἑαυτῶν ἀπολογίας καὶ τοῦ ἐπαίνου. **ἡ ἡμετέρα κακία** = ἡ κακία, ἣν νομίζουσιν, ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν. Τοῦτο ἐλέχθη μετά τινος εἰρωνείας. **δόξα** = φήμη. **διάφορος** = ἐχθρός. **ξυμμείκτους... ἔσχομεν** = ἐκδιώξαντες ἀν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θρώπους μιγάδας· ἦσαν δὲ οὗτοι Θρᾷκες, Πελασγοί, Ὕαντες. **οὐκ ἠξίουν οὗτοι** = δὲν κατεδέχοντο οὗτοι. **προσηναγκάζοντο**· ἐνν. ἐμμένειν τοῖς πατρίοις ἔθεσι· κυρίως πρὸς τὸ μὴ παραβαίνειν τὰ πάτρια.

62. **τῇ αὐτῇ ἰδέᾳ**· εἰς τὸ ἀττικίσαι = μὲ τὴν αὐτὴν πρόθεσιν. **ἐν οἵῳ εἴδει**· δηλ. πολιτείας = (ἐν ὁποίῳ) ὁποῖον πολίτευμα ἔχοντες. **κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον** = καθ' ἣν ὅλοι οἱ εὐγενεῖς εἶναι ὁμότιμοι. **ὅπερ ἐστὶ νόμοις καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον** = τὸ ὁποῖον εἶναι ὅλως ἀντίθετον πρὸς τοὺς νόμους καὶ πρὸς τὸ ἰδεῶδες καλῶς συντεταγμένης πολιτείας. **ἰδίας δυνάμεις... σχήσειν** = ἐλπίσαντες ὅτι θὰ καταστοῦν ἰσχυρότεροι. **τὰ τοῦ Μήδου** = οἱ Μῆδοι. **κατέχοντες ἰσχύι** = κρατοῦντες διὰ τῆς βίας. **ἐπηγάγοντο αὐτὸν** = προσεκάλεσαν τοὺς Μήδους πρὸς τὸ συμφέρον των. **αὐτοκράτωρ** = κυρία ἑαυτῆς. **μὴ μετὰ νόμων** = εὑρισκομένη εἰς ἔκνομον κατάστασιν. **τοὺς νόμους ἔλαβε** = ἀνέκτησεν (ἡ πόλις) τὸ νόμιμόν της πολίτευμα. **καὶ κατὰ στάσιν ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλὰ** = καὶ ἐνῷ κατεῖχον ἕνεκα τῶν ἐμφυλίων ἐρίδων τὸ περισσότερον μέρος αὐτῆς. **ἐν Κορωνείᾳ** πρὸς δυσμὰς τῆς Κωπαΐδος. Ἐνταῦθα ἡττήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ 446 π.Χ. ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν, Εὐβοέων κλπ.

63. **ἀξιώτεροι** δηλ. ἡμῶν. **ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ** = διὰ νὰ ἠμπορῆτε νὰ μᾶς ἀποκρούσετε. **οὐκοῦν χρῆν... πρὸς ἡμᾶς** = λοιπὸν ἔπρεπε νὰ προσκαλῆτε αὐτοὺς ὑμεῖς μόνον ἐναντίον μας. **ὑπάρχον γε ὑμῖν**· ἐνν. μὴ ξυνεπιέναι = ἂν καὶ ἦτο εἰς τὸ χέρι σας. **εἴ τι προσήγεσθε** = ἂν τυχὸν ἠναγκάζεσθε. **ἐπὶ τῷ Μήδῳ** = κατὰ τοῦ Μήδου. **προβάλλεσθε** = πρὸς προστασίαν σας προβάλλετε. **παρέχειν**· ἐνν. ὑμῖν = ἐπιτρέπειν. **τοὺς μὲν** δηλ. Ἀθηναίους. **τοὺς δέ**· δηλ. Λακεδαιμονίους. **οὐκ ἴσην χάριν ἀνταπέδοτε** = δὲν ἀνταπεδώκατε ἴσην εὐεργεσίαν (ἀλλὰ μείζονα)· ἐκεῖνοι δηλ. σᾶς ἐβοήθησαν ἀδικουμένους, ὡς λέγετε, σεῖς δὲ τοὺς ἐβοηθήσατε ἀδικοῦντας. **καίτοι τὰς ὁμοίας... ἀποδιδομένας** = καὶ ὅμως τὸ νὰ μὴ ἀποδίδῃ τις τὰς ὁμοίας ὑποχρεώσεις εἶναι μᾶλλον ἐπονείδιστον παρὰ (τὸ νὰ μὴ ἀποδίδῃ) τὰς δικαίως ὀφειλομένας, πρὸς ἀδικίαν ὅμως (πρὸς τὸ ἑτέρους ἀδικῆσαι) ἀποδιδομένας.

64. **τε** = καὶ οὕτω. **μόνοι**· ἐνν. Βοιωτῶν. **τοῖς μέν**· δηλ. Ἀθηναίοις· **τοῖς δέ**· δηλ. Θηβαίοις (ἡμῖν) **ἀξιοῦτε ἀφ' ὧν** (ἀπὸ τούτων ἃ) **ἐγένεσθε ἀγαθοί... ὠφελεῖσθαι** = ἔχετε τὴν ἀξίωσιν νὰ ὠφε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λῆσθε διὰ πράξεις, τὰς ὁποίας ἐκάματε, διὰ νὰ ὠφελήσετε καὶ εὐχαριστήσετε ἄλλους. **ἀλλ' οὐκ εἰκός·** ἐνν., ἐστιν ὠφελεῖσθαι. **ξυναγωνίζεσθε·** προστ. = διαμένετε συναγωνισταὶ καὶ σύμμαχοι. **τὴν τότε ξυνωμοσίαν·** τὴν γενομένην κατὰ τὸν γνωστὸν χρόνον ἔνορκον συμμαχίαν. Πότε ἐγένετο αὕτη ; **ξυγκατεδουλοῦσθε** = σὺν τοῖς Ἀθηναίοις κατεδουλοῦσθε. Οἱ Ἀθηναῖοι βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν συμμάχων των Πλαταιέων κατέλαβον τὴν Αἴγιναν. **διεκωλύετε·** δηλ. ἑτέρους καταδουλοῦσθαι αὐτούς, **ἔχοντές τε τοὺς νόμους** = αὐτόνομοί τε ὄντες = μὴ ὑπακούοντες εἰς δυνάστας (ὅπως ἡμεῖς πρβλ. Γ, 62). **τὴν τελευταίαν πρόσκλησιν ἡμῶν ἐς ἡσυχίαν** = ὅτε ἡμεῖς προσεκαλέσαμεν ὑμᾶς εἰς εἰρηνικὴν οὐδετερότητα (πρβλ. Β, 72, 1). **κακῷ** = δουλώσει (τῶν Ἑλλήνων). **ἀνδραγαθίαν προύθεσθε** = ἐδείξατε γενναιότητα. **οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε** = ἀπεδείξατε τώρα ὅτι δὲν ἀνῆκον (δὲν ἦσαν ἴδια) εἰς ὑμᾶς. **ἃ δὲ ἡ φύσις ... ἐς τὸ ἀληθές** = ὅσα δὲ ἡ φύσις ὑμῶν πάντοτε ἐπεθύμει, ἐξελεγχθέντα ἀπεδείχθησαν ἀληθῆ, ἦλθον εἰς τὸ φανερόν. **τοιαῦτα ἀποφαίνομεν** = τοιαύτας ἀποδείξεις προσάγομεν.

65. **ἃ δὲ τελευταῖα** = ὡς πρὸς τὰ τελευταῖα δὲ ἀδικήματα. **ἡμεῖς αὐτοὶ** = μόνοι, ἀπρόσκλητοι. **τῆς ἔξω συμμαχίας·** δηλ. πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. **οἱ γὰρ ἄγοντες... τῶν ἑπομένων·** παρῳδεῖ τὰ ἐν κεφ. 55, 4 λεχθέντα ὑπὸ την Πλαταιέων: « οὐχ οἱ ἑπόμενοι αἴτιοι ἀλλ' οἱ ἄγοντες ». **πλείω παραβαλλόμενοι** = διακυβεύοντες περισσότερα συμφέροντα (ὡς πρῶτοι χρήμασι καὶ γένει). **τοὺς ὑμῶν χείρους... γενέσθαι** = οἱ ἐξ ὑμῶν χειρότεροι νὰ μὴ γίνουν ἀκόμη χειρότεροι. **τούς τε ἀμείνους... ἔχειν** = καὶ οἱ καλύτεροι νὰ τιμῶνται ἀναλόγως τῆς ἀξίας των. **σωφρονισταί ὄντες τῆς γνώμης** = περιστέλλοντες τὴν ὁρμὴν τῆς ψυχῆς ὑμῶν. **τῶν σωμάτων ἀλλοτριοῦντες** = τῶν πολιτῶν στεροῦντες. **ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες** = συμφιλιώνοντες ὑμᾶς πρὸς τοὺς ὁμοφύλους σας (τοὺς Βοιωτούς).

66. **πολιτεύω** = εἶμαι πολίτης. **χωρήσαντες** ἐνν. **πρὸς ἡμᾶς. εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμεν... πρᾶξαι** = καὶ ἂν τυχὸν ἐφαινόμεθα ὅτι ἐπράξαμέν τι ὁπωσοῦν ἀπρεπὲς (ἄδικον). **οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ἐσελθόντες** = εἰσελθόντες ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ λαοῦ. **ἐν χερσὶν** = ἐν τῇ συμπλοκῇ. **κατὰ νόμον τινὰ** = συμφώνως πρός τινα νόμον (συνήθειαν). **χεῖρας προΐσχομαι** = ἐκτείνω χεῖρας ἱκετίδας,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἱκετεύω. **παρανόμως** = παρὰ τὴν συνήθειαν (τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐφόνευον τοὺς ἱκέτας, πρ.βλ. 67, 6). **πῶς οὐ δεινά εἴργασθε** = πῶς δὲν διεπράξατε ἀπάνθρωπον πρᾶξιν. **τρεῖς ἀδικίας**· δηλ. ὄντα. **ἐν ὀλίγῳ**= ἐν βραχεῖ χρόνῳ. **λυθεῖσα ὁμολογία** = ἡ παράβασις τῆς συνθήκης. **ἡ ψευσθεῖσα ὑπόσχεσις** = ἡ ἀθέτησις τῆς ὑποσχέσεως. **ἀντιδοῦναι δίκην** = ἀντὶ τούτων δοῦναι δίκην = κολασθῆναι. **οὔκ**· ἐνν. **τοῦτο γενήσεται** (μὴ ἀντιδοῦναι δίκην). **ἤν τὰ ὀρθὰ γιγνώσκωσι** = ἂν κρίνωσι δικαίως (οἱ Λακεδ.).

67. **ἐπεξήλθομεν** = ἐξεθέσαμεν λεπτομερῶς. **ἵνα ὑμεῖς μέν... καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς δὲ... τετιμωρημένοι** = ἵνα ὑμεῖς μὲν γνωρίζετε ὅτι δικαίως θὰ καταδικάσετε αὐτούς, ἡμεῖς δὲ ὅτι δικαιοτέραν ἐκδίκησιν ἔχομεν λάβει δι' ὑμῶν. Οἱ Θηβαῖοι ἕνεκα τῆς ζωηρᾶς των ἐπιθυμίας φαντάζονται ὡς τετελεσμένην τὴν τιμωρίαν. **εἴ τις ἄρα καὶ ἐγένετο** = ἂν τυχόν τις καὶ ἔγινε (εἶναι ἡ πραγματική). **ἐπικλασθῆτε**· πρβλ. 59, **1. ζημίας**· ἐνν., αἰτίους εἶναι. **οὐκ ἐκ προσηκόντων** = ὄχι ὡς ἁρμόζει εἰς αὐτούς (διὰ τὰς προτέρας ἀρετάς). **ὀλοφυρμῷ**· δηλ. αὐτῶν. **οἴκτῳ**· δηλ. ὑμῶν αὐτῶν. **ἐπιβοώμενοι** πρβλ. 58,3. **σφετέραν ἐρημίαν** = τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπομόνωσιν. **τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεφθαρμένην** = τοὺς νέους ἡμῶν (τὸ ἄνθος τῶν πολιτῶν μας), οἱ ὁποῖοι ἐφονεύθησαν ὑπὸ τούτων. **ἄγοντες** = πειρώμενοι ἄγειν. **ἐν Κορωνείᾳ**· πρβλ. 62,3. Ἐνταῦθα οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες ἠναγκάσθησαν νὰ ἀφήσωσιν ἐλευθέρους τοὺς Βοιωτούς. **τὰ ἐνάντια** = τοὐναντίον. **ἐπίχαρτοι εἶναι** = (εἶναι ἄξιοι), ὥστε νὰ χαίρῃ κανεὶς διὰ τὰ κακά, τὰ ὁποῖα πάσχουν. **δι' ἑαυτοὺς** = ἐξ αἰτίας των. **πλέον ἢ** = μᾶλλον ἤ, **μίσει ἢ δίκῃ** = (ὠθούμενοι) ἀπὸ τὸ μῖσος ἢ ἀπὸ τὸ δίκαιον. **καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἴσην τιμωρίαν** = καὶ διότι δὲν τιμωροῦνται καὶ τώρα μὲ ἀνάλογον πρὸς τὸ ἀδίκημά των τιμωρίαν **ἀμύνατε τῷ νόμῳ** = προστατεύσατε τὸν νόμον. **ὧν** = δι' ὅσα. **καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑμῖν** =καὶ μὴ διὰ τῶν λόγων τούτων ἀπωσθῶμεν προσβεβλημένοι ἐνώπιον ὑμῶν. Διὰ τούτων παρῳδεῖ τοὺς λόγους τῶν Πλατ. ἐν .57, 4. **οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες ἀλλ' ἔργων** = ὅτι δὲν θὰ δικάσετε λόγους ἀλλ' ἔργα. Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς ῥητορικοὺς ἀγῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους ἠσχολοῦντο τότε οἱ Ἀθηναῖοι. **βραχεῖα**· ἐνν. οὖσα. **ἁμαρτανομένων δὲ (τῶν ἔργων)... γίγνονται**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

= ὅταν δὲ τὰ ἔργα περιέχωσιν ἁμαρτήματα, λόγοι μὲ ὡραίας λέξεις καλλωπισθέντες γίνονται προκαλύμματα αὐτῶν, **ἢν κεφαλαιώσαντες διαγνώμας ποιήσησθε** = ἂν διατυπώσαντες περιληπτικὰς ἀποφάσεις διακοινώσητε αὐτάς. Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τὸ βραχὺ ἐπερώτημα τῶν Λακ. δικαστῶν 52, 4 « εἴ τι Λακ. ἀγαθὸν εἴργασθε ». **πρὸς τοὺς ξύμπαντας** δηλ. ὄχι μόνον πρὸς ἐνόχους. **ἧσσόν τις ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις λόγους καλοὺς ζητήσει** = ὁ καθένας ὀλιγώτερον θὰ καταφεύγῃ εἰς ὡραίους λόγους διὰ νὰ καλύπτῃ ἀδίκους πράξεις.

Πλαταιέων καταδίκη

(Γ, 68)

68. **νομίζοντες... ὀρθῶς ἕξειν** = φρονοῦντες (καὶ μετὰ τὰ λεχθέντα ὑπὸ τῶν Πλαταιέων) ὅτι ὀρθὸν εἶναι νὰ ἐπιμείνουν εἰς τὸ ἐρώτημα. **προείχοντο** = προέτειναν. **κοινούς·** δηλ. εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ἑπομένως οὐδετέρους. **κατ' ἐκείνας·** δηλ. τὰς σπονδὰς τοῦ Παυσανίου. **τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσει** = διὰ τὴν δικαίαν ἀπαίτησιν αὐτῶν (τῶν Λακ.) **ἔκσπονδοι** = ἀπηλλαγμένοι τῶν δεσμῶν τῆς συνθήκης. Ἦσαν δὲ ἀπηλλαγμένοι οἱ Λακ., διότι οἱ Πλατ. ἀπέρριψαν τὰς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιδάμου γενομένας εἰς αὐτοὺς προτάσεις περὶ οὐδετερότητος (πρβλ. Β, 72 : « καὶ ἔστε μηδὲ μεθ' ἑτέρων). **ἕνα ἕκαστον παραγαγόντες** = ὁδηγοῦντες ἐνώπιον τῶν δικαστῶν ἕνα ἕνα χωριστά. **ὁπότε μή φαῖεν** = ἐὰν δὲν ἔδιδον καταφατικὴν ἀπάντησιν. **ἐξαίρετον ἐποιήσαντο** = ἐξῄρεσαν. **κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι** = ἐξορίστοις ἕνεκα πολιτικῆς στάσεως, **τὰ σφέτερα φρονοῦντες** = λακωνίζοντες. **καθελόντες ἐς ἔδαφος** = κατεδαφίσαντες. **ἐκ τῶν θεμελίων** = ἐκ τοῦ ὑλικοῦ τῶν θεμελίων· διότι τὰ ἰδιωτικὰ οἰκήματα ἦσαν κατεσκευασμένα ἐκ πλίνθων πλὴν τῶν θεμελίων, τὸ δὲ καταγώγιον ἅπαν ἦτο ἐκ λίθων. **καταγώγιον·** οἴκημα διὰ τοὺς ξένους, οἱ ὁποῖοι ἐπεσκέπτοντο τὸν ναὸν τῆς Ἥρας. **θυρώματα** = κουφώματα. **τοῖς ἄλλοις** = μὲ τὰ ἄλλα ὑλικά. **δημοσιώσαντες** = κηρύξαντες δημοσίαν. **ἀπεμίσθωσαν** = ἔδωκαν ἐπὶ ἐνοικίῳ. **ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο** = ἀπετράποντο, ἐφάνησαν δυσμενεῖς. **σχεδόν δέ τι... ἕνεκα** = καὶ σχεδὸν καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν οἱ Λακ. ἐφάνησαν τόσον δυσμενεῖς πρὸς τοὺς Πλαταιεῖς ἕνεκα τῶν Θηβαίων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

II. ΛΕΣΒΙΑΚΑ

Μυτιληναίων ἀποστασία

(Γ, 1 - 18)

1. **θέρους**· ἐνν. τὸ θέρος τοῦ 428, τετάρτου ἔτους τοῦ πολέμου. **ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι** = ὅτε ὁ σῖτος ἦτο ὥριμος πρὸς θερισμόν, ἤτοι περὶ τὸ τέλος τοῦ σημερινοῦ Μαΐου. Διατὶ ἔκαμνον τὸν Μάϊον τὰς εἰσβολάς ; **ἐγκαθεζόμενοι** = ἐν αὐτῇ (μονίμως) στρατοπεδεύσαντες. **εἰώθεσαν** ἐνν. γίγνεσθαι. **ὅπῃ παρείκοι** = ὅπου τοὺς ἤρχετο βολικά. **προεξιόντες τῶν ὅπλων** = ἐξερχόμενοι τοῦ στρατοπέδου καὶ προχωροῦντες ἀπ' αὐτοῦ. **οὗ εἶχον τὰ σιτία** = ἐφ' ὅσον χρόνον εἶχον τροφάς. **διελύθησαν κατὰ πόλεις** = διαλυθέντες ἦλθον ἕκαστοι εἰς τὰς πόλεις των.

2. **Μήθυμνα** πόλις τῆς Λέσβου ἀφωσιωμένη εἰς τοὺς Ἀθηναίους. **τῶν λιμένων τὴν χῶσιν... ἔδει ἀφικέσθαι** = ἐπερίμεναν νὰ τελειώσῃ τὸ κλείσιμον τῶν στομίων τῶν λιμένων καὶ νὰ φθάσουν ὅσα ἐχρειάζοντο ἐκ τοῦ Πόντου. **διάφορος** = ἐχθρός. **πρόξενοι**· οὕτω ἐκαλοῦντο οἱ ἀναλαμβάνοντες τὰς ὑποθέσεις ξένης πόλεως, τῆς ὁποίας οἱ πολῖται, ἐρχόμενοι εἰς τὴν ἰδικήν των χώραν, ἀπέλαυον τῆς προστασίας καὶ τῆς συνδρομῆς των πρὸς διεκπεραίωσιν τῶν ὑποθέσεών των· κάτι ἀνάλογον πρὸς τοὺς σημερινοὺς πρεσβευτάς. **ξυνοικίζουσι τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μυτιλήνην βίᾳ** = ἐξαναγκάζουν τοὺς Λεσβ. (τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ τοῖς χωρίοις) νὰ κατοικήσουν εἰς τὴν Μυτιλήνην. **καὶ τὴν παρασκευήν... ἐπείγονται** = ἐπισπεύδουν τὴν προετοιμασίαν των. **ξυγγενῶν**· ἦσαν ὅλοι Αἰολεῖς. **ἤδη** = ἐν τάχει, εὐθύς.

3. **ἄρτι καθισταμένου** = ὁ ὁποῖος μόλις εἶχεν ἀρχίσει. **μέγα ἔργον** = ἐπικίνδυνον πρᾶγμα. **Λέσβον προσπολεμώσασθαι** = νὰ καταστήσουν τὴν Λέσβον πολεμίαν πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι πολεμίοις. **ἀκέ-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ραιος = ἀβλαβής, **μεῖζον μέρος... εἶναι** = ἀποδίδοντες μεγαλυτέραν σημασίαν εἰς τὴν ἑαυτῶν ἐπιθυμίαν νὰ μὴ εἶναι ἀληθῆ (ἢ εἰς τὰς καταγγελίας). **τὴν ξυνοίκισιν διαλύειν** = νὰ θέσουν τέρμα εἰς τὴν συνοίκισιν (νὰ ἀποστείλουν εἰς τὰ ἴδια τοὺς μετακομισθέντας εἰς τὴν πόλιν). **Μαλόεις·** ἐπιθ. τοῦ Ἀπόλλωνος (ἴσως ἐκ τοῦ μᾶλον = μῆλον = πρόβατον), διότι ἦτο ἀγροτικὸς θεός. **ἄφνω** = αἰφνιδίως. **ἢν μὲν ξυμβῇ ἡ πεῖρα·** ἐνν. εὖ ἔχει = ἂν μὲν ἐπιτύχῃ ἡ ἀπόπειρα, ἔχει καλῶς. **κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν** = συμφώνως πρὸς τὰς ἐκ τῆς συμμαχίας ὑποχρεώσεις. **ἐς φυλακὴν ἐποιήσαντο** = ἔθεσαν ὑπὸ ἐπιτήρησιν. **Γεραιστός·** ἀκρωτήριον, λιμὴν καὶ πόλις τῆς Εὐβοίας. **ὁλκάδος ἀναγομένης ἐπιτυχὼν** = εὑρὼν φορτηγὸν πλοῖον ἕτοιμον πρὸς ἀναχώρησιν. **πλῷ χρησάμενος** = πλεύσας μὲ εὐνοϊκὸν ἄνεμον. **τά τε ἄλλα τῶν τειχῶν . . . ἐφύλασσον** = ὅλα τὰ ἄλλα τὰ σχετικὰ μὲ τὰ τείχη καὶ τοὺς λιμένας ἐφύλασσον, ἀφοῦ τὰ ἡμιτελῆ ἔφραξαν.

4. **τὰ ἐπεσταλμένα** = τὰ προσταχθέντα. **λόγους ἤδη προσέφερον** = τώρα πλέον (ἐν τῇ ἀνάγκῃ) ἐπρότειναν διαπραγματεύσεις. **παραυτίκα** = πρὸς τὸ παρόν. **ὁμολογία τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι** = νὰ ἀπομακρύνουν ἀφ' ἑαυτῶν μὲ ἐπιεικεῖς τινας ὅρους. **ἀνακωχή·** ὅπως καὶ σήμερον. **οἱ διαβάλλοντες** = οἱ καταδόται. **ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων** = διότι δῆθεν αὐτοὶ δὲν θὰ διαταράξουν τὰς συμμαχικὰς σχέσεις. **οὐ γὰρ ἐπίστευον... προχωρήσειν** = διότι δὲν ἤλπιζον, ὅτι θὰ ἐπιτύχουν αὐτά, ποὺ ἐπερίμεναν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους. **ταλαιπώρως** = μὲ κόπον. **διὰ τοῦ πελάγους.** δηλ. μὴ προσορμιζόμενοι εἰς νήσους, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον παρεῖχεν ἀσφάλειαν καὶ εὐκολίαν εἰς τὰ πλοῖα. **αὐτοῖς ἔπρασσον** = διεπραγματεύοντο μετ' αὐτῶν.

5. **Ἴμβριοι καὶ Λήμνιοι·** διότι οὗτοι, κληροῦχοι τῶν Ἀθηναίων ὄντες, ἦσαν πιστοὶ εἰς αὐτούς. **ὀλίγοι τινές·** ἴσως οἱ Τενέδιοι, διότι ὑπώπτευον τοὺς Μυτιληναίους. **ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον·** δηλ. τὸ ἐν Μαλέᾳ. **οὔτε ἐπηυλίσαντο** = οὔτε διενυκτέρευσαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. **ἐκ Πελοποννήσου... κινδυνεύειν** = διότι ἤθελον νὰ διεξάγουν τὸν ἀγῶνα μαζὶ μὲ τὴν Πελοποννησιακὴν βοήθειαν καὶ μὲ ἄλλην δύναμιν, ἐὰν ἀπὸ κανὲν μέρος προσήρχετο. **φθάσαι τὸν ἐπίπλουν** = νὰ φθάσουν πρὸ τῶν ἐπερχομένων πλοίων.

6. **ἐπιρρωσθέντες** = λαβόντες θάρρος. **οὐδὲν ἰσχυρὸν** = οὐδε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μίαν σοβαρὰν ἀντίστασιν. **περιορμισάμενοι**=ἀποκλείσαντες διὰ πλοίων. **τοὺς ἐφόρμους ἐποιοῦντο** = ἐφώρμουν, ἤτοι ἔχοντες τὰ πλοῖα ἠγκυροβολημένα πλησίον τῶν λιμένων ἀπέκλειον αὐτούς· **τῆς θαλάσσης... εἶργον τοὺς Μυτιληναίους** = ἀπέκλειον τῆς θαλάσσης τοὺς Μυτ. ὥστε νὰ μὴ χρησιμοποιοῦν αὐτήν. **ναύσταθμον πλοίων**· πλεονασμὸς= ναύσταθμος. **ἀγορὰ** = τόπος ἀγορᾶς. **τὰ περὶ Μυτ... οὕτως ἐπολεμεῖτο** = ὁ περὶ τὴν Μυτ. πόλεμος τοιουτοτρόπως διεξήγετο.

8. **ἐπὶ τῆς πρώτης νεώς**· ἰδὲ Γ, 4. **Ὀλυμπίαζε παρεῖναι**· ἐκεῖ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων θὰ παρευρίσκοντο ὅλοι οἱ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμ. καὶ θὰ συνεζήτουν μετ' αὐτῶν οἱ Σπαρτιᾶται. **Δωριεὺς Ῥόδιος**· υἱὸς τοῦ περιφήμου Ὀλυμπιονίκου Διαγόρου. **ἦν δὲ Ὀλυμπιάς**. ἦτο ἡ 88η Ὀλυμπιάς, ἤτοι 428 π.Χ. **κατέστησαν ἐς λόγους** = συνῆλθον εἰς σύσκεψιν.

15. **τοῖς δύο μέρεσι**· τὸ ἄλλο τρίτον ἔμενεν, ἵνα φυλάττῃ ἑκάστην πόλιν. **ὁλκούς**· ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων τὰ πλοῖα εἵλκοντο ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Ἡ ὑπερνεώλκησις πλοίων διὰ τῶν ἰσθμῶν ἦτο συνήθης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. **ὑπεροίσοντες**· δηλ. τὰς ναῦς = ἵνα μεταφέρουν τὰ πλοῖα (ἀπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ εἰς τὸν Σαρωνικόν). **ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν** = ἠσχολοῦντο μὲ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν. **ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν** = ἐν ἀπροθυμίᾳ εἰς τὴν ἐκστρατείαν.

16. **αὐτούς**· τοὺς Λακ. **διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν** = διότι ἐθεώρουν αὐτοὺς ἀσθενεῖς, ἀνισχύρους. **ἀναγαγόντες** = ἀναγαγόμενοι = ἀποπλεύσαντες. **ᾗ δοκοίη αὐτοῖς** = εἰς ὅποιον μέρος ἐνόμιζον αὐτοὶ κατάλληλον. **πολὺν τὸν παράλογον** = ἐντελῶς ἀπροσδόκητα. Διότι οἱ Ἀθην. παρὰ τὰς πληροφορίας τῶν Μυτιλ. ἐν 13, 4 ἐνίσχυσαν τοὺς στόλους των εἰς τὰ διάφορα μέρη. **ἄπορα νομίζοντες**= νομίζοντες ἀκατόρθωτα. **περιοικίδα**· = τὴν χώραν τῶν περιοίκων ἐν τῇ Λακωνίᾳ καὶ Μεσσηνίᾳ. **ἐπ' οἴκου** = οἴκαδε. **ὅ τι πέμψουσι**= ἵνα τοῦτο πέμψωσι.

18. **ὡς προδιδομένην** = νομίζοντες ὅτι διεξήγοντο συνεννοήσεις ἐν τῇ πόλει (Μηθύμνῃ) περὶ παραδόσεως αὐτῆς. **ἐπίκουροι**· δηλ. οἱ μισθοφόροι (πρβλ. Γ, 2, 2). **οὐ προυχώρει, ᾗ προσεδέχοντο** = δὲν ἐπήγαιναν καλὰ τὰ πράγματα, ὅπως ἐπερίμενον. **Ἄντισσα, Πύρρα,**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἔρεσος· ἰδὲ χάρτην τῆς Λέσβου εἰς τὸ τέλος. **καταστησάμενοι βεβαιότερα** = καταστήσαντες πρὸς τὸ συμφέρον των ἀσφαλέστερα. **κρατύναντες** = ἐνισχύσαντες. **ἐκβοήθεια** = ἔξοδος ἐναντίον (τῶν ἐχθρῶν). **πληγέντες** = κατὰ κράτος ἡττηθέντες. **οἱ δὲ αὐτερέται πλεύσαντες** = οἱ ἴδιοι (δηλ. οἱ ὁπλῖται) πλεύσαντες καὶ ὡς κωπηλάται. **ἔστιν οὗ** = εἴς τινα μέρη. **καρτερὰ** = ὀχυρὰ σημεῖα.

Λακεδαιμονίων βοήθεια πρὸς Μυτιληναίους.
Μυτιληναίων παράδοσις.
(Γ, 25 - 33)

25. **κατὰ χαράδραν** = διὰ χαράδρας. **ᾗ ὑπερβατὸν ἦν** = ὅπου ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπερβαθῇ (πατηθῇ) τὸ τεῖχος. **προέδροις** = τοῖς ἄρχουσι τῶν Μυτιληναίων. **ἧσσον εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ξυμβαίνειν** = ἦσαν ὀλιγώτερον διατεθειμένοι νὰ συνθηκολογῶσι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.

26. **ἄρχοντα προστάξαντες** = διορίσαντες ἄρχοντα. **ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι** = περιπίπτοντες εἰς σύγχυσιν λόγῳ τῆς συνδυασμένης ἐπιθέσεως. **ὅπως ἧσσον ἐπιβοηθήσωσι** = ἵνα μὲ μικροτέραν ἰσχὺν (δύναμιν) σπεύδουν πρὸς καταδίωξιν (τῶν 40 πλοίων). **Κλεομένης**· υἱὸς τοῦ Παυσανίου τοῦ νικητοῦ τῶν Περσῶν ἐν Πλαταιαῖς. **ὑπὲρ Παυσανίου** = ὡς ἐπίτροπος τοῦ (βασιλέως) Παυσανίου. Οὗτος ὡς νέος ἐπετροπεύετο ὑπὸ τοῦ θείου του Κλεομένους. **δὴ** = ὡς γνωστόν. **μετὰ τὴν δευτέραν**· καθ' ἣν μόνον ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἔμειναν ἐν τῇ Ἀττικῇ λόγῳ τῆς ἐνσκηψάσης νόσου. **ἐπιμένοντες** = ἀναμένοντες. **ἔργον** = κατόρθωμα. **ὡς ἤδη πεπεραιωμένων** = μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι εἶχον πλέον φθάσει, **ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες** = διέτρεξαν λεηλατοῦντες τὸ περισσότερον μέρος τῆς χώρας. **οὐδὲν ἀπέβαινε** = τίποτε δὲν ἐπραγματοποιεῖτο (ὡς πρὸς τὰς ἐκ Λέσβου εἰδήσεις). **ὁ σῖτος** = τὰ τρόφιμα.

27. **ἐνεχρόνιζον** = ἐβράδυνον. **καὶ αὐτός**· δηλ. ὡς καὶ οἱ Μυτιληναῖοι δὲν ἐπερίμεναν τὰς ναῦς πλέον. **ὁπλίζει**. ἐνν. δίδει τὸν βαρὺν ὁπλισμόν, ὃν ἔφερον μόνον οἱ ἀριστοκρατικοί, ἐνῷ αἱ κατώτεραι τάξεις ὑπηρέτουν ὡς ψιλοί. **ψιλὸν ὄντα** = ἐλαφρῶς ὡπλισμένον. **κατὰ ξυλλόγους γιγνόμενοι** = συναθροιζόμενοι καθ' ὁμάδας. **δυνατοὺς** = ὀλιγαρχικούς. **ξυγχωρήσαντες** = **ξυμβάντες** = συνθηκολογήσαντες.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

28. **οἱ ἐν τοῖς πράγμασι** = οἱ ἰθύνοντες, οἱ ὀλιγαρχικοί. **εἰ ἀπομονωθήσονται τῆς ξυμβάσεως** = ἂν ἀποκλεισθοῦν ἀπὸ τὴν συνθήκην (δηλ. ἐὰν γίνῃ αὕτη ὑπὸ μόνου τοῦ δήμου ἄνευ τῶν δυνατῶν). **κοινῇ** = ἀπὸ κοινοῦ δηλ. μετὰ τῶν δημοκρατικῶν. **στρατόπεδον** = στρατός. **ὥστε** = ἐπὶ τῷ ὅρῳ. **αὐτούς**· δηλ. τοὺς Μυτιληναίους. **ἐν ὅσῳ δ' ἂν ἔλθωσι πάλιν** = μέχρι δὲ τῆς ἐπανόδου. **αὕτη ἐγένετο** = ἦτο αὐτή. **οἱ πράξαντες** = οἱ διαπραγματευθέντες. **μάλιστα**· εἰς τὸ πράξαντες. **οὐκ ἠνέσχοντο** = δὲν ἔμειναν ἥσυχοι. **ὅμως**· δηλ. ἂν καὶ ἦσαν ἀσφαλεῖς κατὰ τὴν σύμβασιν. **καθίζουσι** ἀμτβ. = καταφεύγουν ὡς ἱκέται. **ἀναστήσας... ὥστε μὴ ἀδικῆσαι** = (πείσας) αὐτοὺς νὰ σηκωθοῦν ἀπὸ τοὺς βωμοὺς μὲ τὴν ὑπόσχεσιν (ὅρον) ὅτι δὲν θὰ τοὺς βλάψῃ. Ἀνόσιον ἐθεωρεῖτο ἡ ἀπομάκρυνσις ἱκέτου ἀπὸ τοὺς βωμούς. **κατατίθεται** = θέτει πρὸς ἀσφάλειαν. **τοῖς Ἀθηναίοις δόξῃ τι** = λάβουν ἀπόφασίν τινα οἱ Ἀθηναῖοι. **καθίστατο** = ἐτακτοποίει.

29. **σχολαῖοι** = βραδέως. **τοὺς ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους**· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐν Λέσβῳ προσκαθημένους. **πρὶν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον** = ἕως οὗ τέλος προσωρμίσθησαν εἰς τὴν Δῆλον. **Ἐρυθραία**· χερσόνησος τῆς Ἰωνίας ἀπέναντι τῆς Χίου. **μάλιστα** = ἀκριβῶς. **τῇ Μυτιλήνῃ ἑαλωκυίᾳ** = ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Μυτιλήνης, **ἐκ τῶν παρόντων** = ἐπὶ τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως.

30. **πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι** = πρὶν μᾶς πάρουν εἴδησιν. **ὥσπερ ἔχομεν** = ἀμέσως. **ἀνδρῶν νεωστί... εὑρήσομεν** = θὰ εὕρωμεν μεγάλην ἔλλειψιν προφυλακτικῶν μέτρων ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι πρὸ ὀλίγου ἔχουν καταλάβει πάλιν. **κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ** = καὶ πολὺ μᾶλλον κατὰ θάλασσαν. **ᾗ** = ὅπου. **ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι... ἂν πολέμιον** = ἐλπίζουν ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐπιτεθῇ ἐναντίον των ἐχθρός τις. **καὶ ἡμῶν ἡ ἀλκὴ οὖσα** = καὶ ἡμεῖς (κατὰ θάλασσαν) κυρίως συμβαίνει νὰ εἴμεθα ἰσχυροί. **προσπίπτω** = ἐπιτίθεμαι. **τῶν ἔνδον**· δηλ τῶν ὀλιγαρχικῶν. **καταληφθῆναι ἂν τὰ πράγματα** = ὅτι δυνάμεθα νὰ γίνωμεν κύριοι τῆς καταστάσεως. **μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον** = ἂς μὴ διστάσωμεν νὰ ἀναλάβωμεν τὸν κίνδυνον. **τὸ καινὸν τοῦ πολέμου** = τὰ ἀπρόοπτα τοῦ πολέμου. **ὃ** (κοινὸν) **εἴ τις... ὀρθοῖτο** = ἀπὸ τὸ ὁποῖον (δηλ. τὸ **ἄφνω καὶ νυκτὸς ἀπροσδοκήτους προσπεσεῖν**) ἐάν τις στρατηγὸς ἤθελε προφυλάσσεται, ὁσάκις τὸ παρατηρεῖ εἰς τὸν ἑαυτόν του (= τὸ) θεωρεῖ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐνδεχόμενον διὰ τὸν ἑαυτόν του) καὶ ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ὁσάκις παρατηρεῖ, ὅτι συμβαίνει (τὸ τοιοῦτο, δηλ. **τὸ προσπεσεῖν αὐτοῖς ἄφνω**) εἰς τοὺς ἐχθρούς, πάρα πολλὰ δύναται νὰ ἐπιτύχῃ (νὰ κατορθώσῃ).

31. **οὐδενὶ ἀκουσίως ἀφῖχθαι** = ὅτι ἔχομεν ἔλθει ἀρεστοὶ εἰς ὅλους. **τὴν πρόσοδον ταύτην**· τὸν συμμαχικὸν φόρον τὸν ἀπὸ τῶν ἰωνικῶν καὶ αἰολικῶν πόλεων προερχόμενον. Ὁ φόρος οὗτος ἐπὶ Ἀριστείδου ἀνήρχετο εἰς 460 τάλαντα καὶ βραδύτερον εἰς 600 καὶ πλέον. **ἵνα, ἣν ἐφορμῶσι... γίγνηται** = ἵνα, ἐὰν (οἱ Ἀθηναῖοι) ἀναγκάζωνται νὰ ἀποκλείσωσιν αὐτοὺς (τοὺς Πελοποννησίους), δαπανῶσι χρήματα (οἱ Ἀθην.). **Πισσούθνην**· σατράπην τῆς Λυδίας. **ἐνεδέχετο** = ἀπεδέχετο, **τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν** = ἀπέκλινε μᾶλλον πρὸς τὴν γνώμην. **τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει** = εἶχεν ἔλθει ὕστερον ἀπὸ τὴν ἅλωσιν τῆς Μυτιλήνης. **προσμείγνυμι** = προσεγγίζω.

32. **ἄρας** (τὰς ναῦς) = ἀποπλεύσας. **παρέπλει**· δηλ. παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Ἰωνίας. **προσσχὼν** (προσίσχω) = προσεγγίσας. **Τήϊων**· κατοίκων τῆς ἐπὶ τῆς Ἐρυθραίας ἰωνικῆς πόλεως. **Τέω. Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων**· Σάμιοι ὀλιγαρχικοί, οἱ ὁποῖοι ἐκβληθέντες τῆς πόλεως ἵδρυσαν πλησίον τῆς Σάμου πόλιν, τὰ Ἄναια. **εἰ** = **ὅτι** = διότι. **οὔτε χεῖρας ἀνταιρομένους** = οἱ ὁποῖοι δὲν ἐσήκωσαν χέρι (ἐναντίον του). **ἐς φιλίαν προσάξεσθαι** = ὅτι θὰ κάμῃ φίλους. **ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην... παραβαλεῖν** = δὲν ἤλπιζόν ποτε, ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι θὰ διεπεραιοῦντο εἰς τὴν Ἰωνίαν, ἐνῷ οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν κύριοι τῆς θαλάσσης.

33. **Σαλαμινία καὶ Πάραλος**· δύο πλοῖα τῶν Ἀθηναίων ταχέα χρησιμεύοντα εἰς διαφόρους σπουδαίας δημοσίας ὑπηρεσίας. **Κλάρος**· πόλις τῆς Ἰωνίας πλησίον τῆς Κολοφῶνος. **ὁρμῶν** (ὁρμέω) = ἀραγμένος. **ὡς γῇ ἑκούσιος οὐ σχήσων ἄλλῃ** = μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ προσεγγίσῃ ἑκουσίως εἰς ἄλλην γῆν. **εἰ καὶ ὡς μὴ διενοοῦντο μένειν** = μολονότι καὶ ὑπ' αὐτὰς ἀκόμη τὰς συνθήκας (μολονότι δηλ. ἡ ἀτείχιστος Ἰωνία ἠδύνατο νὰ προκαλέσῃ αὐτοὺς εἰς τοῦτο) δὲν εἶχον κατὰ νοῦν νὰ μένουν. **ὥς**· ἐπίρρ. τροπικὸν = οὕτως. **αὐτάγγελοι** = αὐτόπται ἀνήγγειλαν. **ὡς οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο ἐπανεχώρει** = ἐπειδὴ ὁ (ὑπὸ τὸν Ἀλκίδαν) στόλος δὲν ἐφαίνετο πλέον εἰς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀπόστασιν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἠδύνατο νὰ τὸν προφθάσῃ, ἐπέστρεφεν ὀπίσω (ὁ Πάχης). **οὐ μετεώροις περιέτυχε** (ταῖς ναυσὶ τοῦ 'Αλκίδου) = δὲν συνήντησεν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος. **ἐφόρμησις** = ὁ διὰ πλοίων ἀποκλεισμός. **κέρδος ἐνόμισε... ἐφόρμησιν παρασχεῖν** = κέρδος ἐνόμισεν, ὅτι εἰς οὐδὲν μέρος ἀποκλεισθεῖσαι (αἱ νῆες τοῦ 'Αλκίδου) δὲν εὑρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ στρατοπεδεύσουν (προσορμισθοῦν) καὶ νὰ δώσουν ἀφορμὴν εἰς αὐτοὺς (τοὺς 'Αθην.) νὰ τὰς φυλάττουν καὶ νὰ τὰς πολιορκοῦν.

'Αθηναίων ἀποφάσεις περὶ Μυτιληναίων.

(Γ, 35 - 50)

35. **παρίσταμαί τι** = ἵστημί τι παρ' ἐμαυτῷ = ὑποτάσσω. **οὓς κατέθετο·** ἰδὲ Γ, 28. **καθίστατο τὰ περὶ Μυτιλήνην** = ἐτάκτοποίει τὰ (πολεμικὰ) πράγματα τῆς Μυτιλήνης. **ὑπομένων** = μένων εἰς τὴν θέσιν του. **ᾗ ἐδόκει αὐτῷ** ἐνν. καθίστασθαι.

36. **ἔστιν... ἃ ἀπάξειν Πελοποννησίους** = ἂν καὶ ὑπέσχετο, ὅτι θὰ κάμῃ καὶ ἄλλα τινὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῶν ὅτι θὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς Πελ. ἀπὸ τῶν Πλαταιῶν· πρβλ. Γ 68. **γνώμας ἐποιοῦντο** = ἐσκέπτοντο. **ὑπὸ ὀργῆς** = ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὀργῆς, **ὅσοι ἡβῶσι** = ὅσοι διανύουν τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, δηλ. 18 ἐτῶν καὶ ἄνω. **ἐπικαλοῦντες** = κατηγοροῦντες. **ἀρχόμενοι** = πιεζόμενοι. **προσξυνεβάλετο... παρακινδυνεῦσαι** = συνετέλεσε προσέτι ὄχι ὀλίγον εἰς τὴν ἐπαύξησιν τῆς ὁρμῆς = τοῦ ἐρεθισμοῦ) τὸ ὅτι ἐτόλμησαν νὰ ἐκτεθοῦν εἰς κινδύνους τὰ πλοῖα τῶν Πελ. πλεύσαντα εἰς τὴν 'Ιωνίαν πρὸς βοήθειαν αὐτῶν. 'Υποκείμ. τοῦ ῥήμ. εἶναι τὸ **αἱ Πελοπ· νῆες... παρακινδυνεῦσαι.** τὸ δὲ **ἐλάχιστον τῆς ὁρμῆς** (= οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν ὁρμῆς) ἀντικείμενον. **οὐκ ἀπὸ βραχείας διανοίας** = ὄχι κατόπιν ἐπιπολαίας σκέψεως, κατόπιν ὡρίμου σκέψεως. **διαχρῶμαί τινα** = φονεύω τινά. **μετάγοια ἦν... ἢ τοὺς αἰτίους** = μετενόουν καὶ ἀνελογίζοντο ἠρέμως, ὅτι ἡ ἀπόφασίς των ἦτο σκληρὰ καὶ φοβερὰ (πρωτάκουστος), δηλ. νὰ καταστρέψουν ὁλόκληρον πόλιν μᾶλλον καὶ ὄχι τοὺς πρωταιτίους (μόνον), **τοὺς ἐν τέλει·** δηλ. τοὺς πρυτάνεις ἢ στρατηγούς, οἵτινες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ συγκαλοῦν τὴν ἐκκλησίαν. **αὖθις γνώμας προθεῖναι** = νὰ προτείνουν ἀναψηλάφησιν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως. **καὶ ἐκείνοις ἔνδηλον ἦν** = καὶ ἐκεῖνοι ἔβλεπον. **βουλόμενον τὸ πλέον... βουλεύσασθαι** = ὅτι οἱ περισσότεροι πο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λῖται ἐπεθύμουν νὰ δώσωσί τινες εἰς αὐτοὺς (τοὺς πολίτας) ἀφορμὴν νέας συσκέψεως. **ἀφ' ἑκάστων** = ἀπὸ διαφόρους. **πιθανώτατος** = πειστικώτατος.

Δημηγορία τοῦ Κλέωνος.
(Γ, 37 - 40)

37. **ἤδη... καὶ ἄλλοτε** = σήμερον καὶ ἐν τῷ παρελθόντι. **ἀδύνατος** = ἀνίκανος. **διὰ τὸ καθ' ἡμέραν...πρὸς ἀλλήλους** = ἐπειδὴ οἱ πολῖται εἰς τὰς καθημερινὰς σχέσεις δὲν φοβεῖσθε οὔτε ἐπιβουλεύεσθε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. **τὸ αὐτό·** δηλ. ἀδεὲς καὶ ἀνεπιβούλευτον. **καὶ ὅ τι ἂν... ἁμάρτητε** = καὶ εἰς ὅποιον σφάλμα ὑποπέσετε. **οὐχ ἡγεῖσθε** = δὲν στοχάζεσθε, ἐννοεῖτε. **ἐπικινδύνως ἐς ἡμᾶς μαλακίζεσθαι** = ὅτι ἡ μαλακία σας (= ἠπιότης, ἐπιείκεια) αὐτὴ δημιουργεῖ κίνδυνον εἰς σᾶς. **οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν** = ὄχι ἵνα σᾶς χρεωστοῦν χάριν (εὐγνωμονοῦν) οἱ σύμμαχοι, **ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν** = ὅτι ἡ ἀρχή, τὴν ὁποίαν ἔχετε, εἶναι τυραννική. **οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζησθε... περιγένησθε** = ἀκροῶνται ὑμῶν (ὑπακούουν εἰς ὑμᾶς) ὄχι ἕνεκα τῶν εὐεργεσιῶν, τὰς ὁποίας κάμνετε εἰς αὐτοὺς μὲ βλάβην σας, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ὑπεροχῆς, τὴν ὁποίαν ἠθέλετε ἀποκτήσει διὰ τῆς ἰσχύος σας μᾶλλον παρὰ διὰ τῆς καλῆς πρὸς ὑμᾶς διαθέσεως ἐκείνων (διὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐνοίας ἐκείνων). Ἡ ἔννοια : οἱ σύμμαχοι ὑπακούουν εἰς σᾶς ἐκ φόβου μᾶλλον διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς δυνάμεώς σας παρὰ ἐξ εὐνοίας πρὸς ὑμᾶς. **εἰ βέβαιον... δόξῃ πέρι** = ἂν δὲν θὰ μείνῃ τίποτε σταθερὸν ὡς πρὸς ὅσα τυχὸν ἀποφασίσωμεν· **χείροσι νόμοις... ἀκύροις** = προτιμοτέρα (ἰσχυροτέρα) εἶναι ἡ πολις ἡ ἔχουσα χειροτέρους νόμους, ἀλλ' ἀμεταβλήτους, ἀπὸ τὴν ἔχουσαν καλοὺς μέν, ἀλλ' ἀνεφαρμόστους. Ἐνταῦθα δὲν πρόκειται βέβαια περὶ ἀναιρέσεως νόμου, ἀλλὰ περὶ καθαιρέσεως ψηφίσματος μόνον· ὁ Κλέων ὅμως ἐπίτηδες συγχέει αὐτά, ἵνα διεγείρῃ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ δήμου. **σωφροσύνη** = ἁπλότης, μετριοφροσύνη· ἀντιτίθεται πρὸς τὸ **ἀκολασία** = ἀπεριόριστος ἐλευθερία. **δεξιότης** = σοφία, πολυμάθεια. **οἵ τε φαυλότεροι... οἰκοῦσι τὰς πόλεις** = οἱ ἀμαθέστεροι (= οἱ ἁπλούστεροι) τῶν ἀνθρώπων συγκρινόμενοι (= πρὸς) πρὸς τοὺς πολυμαθεστέρους καλύτερον, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, κυβερνοῦν τὰς πόλεις, **τῶν τε αἰεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι** = καὶ νὰ φαίνωνται ἀνώτεροι (νὰ ὑπερισχύουν) τῶν ἑκάστοτε λεγομένων πρὸς τὸ κοινὸν ἀγαθὸν (νὰ ἐπικρατῇ πάντοτε ἡ ἀτομική των γνώμη), **ὡς ἐν ἄλλοις...**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὴν γνώμην = ὡσὰν νὰ μὴ ἠδύναντο τάχα νὰ δείξωσι τὴν σοφίαν των (εὐφυΐαν) εἰς ἄλλας σπουδαιοτέρας περιστάσεις. **ἐκ τοῦ τοιούτου** = τοιαῦτα πράττοντες. **τὰ πολλὰ** = ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. **σφάλλουσι** = γίνονται αἴτιοι νὰ δυστυχοῦν (νὰ κάμνουν σφάλματα) αἱ πόλεις. **τῇ ἐξ ἑαυτῶν ξυνέσει** = εἰς τὴν σοφίαν των. **ἀξιοῦσι** = παραδέχονται. **ἀδυνατώτεροι μέμψασθαι** = ὀλιγώτερον ἱκανοὶ (ἢ οἱ ξυνετώτεροι) νὰ ἐπικρίνωσι τὸν λόγον (τοῦ καλῶς εἰπόντος). **ἀπὸ τοῦ ἴσου** = ἀμερόληπτοι. **ἀγωνισταὶ** = ἀνταγωνισταί. **ὀρθοῦνται τὰ πλείω** = ἐπιτυγχάνουν (εὐδοκιμοῦν) εἰς τὰ περισσότερα. **δεινότητι**· ἐνν. ῥητορικῇ **ξυνέσεως ἀγῶνι** = ἀπὸ ἅμιλλαν περὶ τοῦ ποῖος νὰ φανῇ σοφώτερος. **παρὰ δόξαν** = παρὰ τὰς πεποιθήσεις μας.

38. **ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ** = τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχω (ἢν δηλ. καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ). **προτιθέναι λόγον** (γνώμας, διαγνώμην) λέγεται περὶ τῶν ἀρχόντων (πρυτάνεων καὶ προέδρων) τῶν συγκαλούντων τὰς ἐκκλησίας καὶ παρεχόντων τὴν ἄδειαν εἰς τοὺς πολίτας νὰ ὁμιλοῦν περὶ τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως. **χρόνου διατριβὴν ἐμποιησάντων** = οἱ ὁποῖοι ἔγιναν πρόξενοι χρονοτριβῆς. **ὅ ἔστι πρὸς τῶν ἠδικηκότων μᾶλλον** = πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συμφέρει (ὠφελεῖ) μᾶλλον ἐκείνους, ποὺ ἔχουν διαπράξει ἀδίκημα. **ἀμβλυτέρᾳ τῇ ὀργῇ**· δηλ. ἢ ἂν ἐξεδικεῖτο ἀμέσως = μὲ ὀλιγωτέραν ὀργήν. **ἀμύνεσθαι τῷ παθεῖν... ἂν λαμβάνοι**· ἡ ἄμυνα (ἐκδίκησις), ὅταν ἀκολουθῇ ἀμέσως μετὰ τὸ πάθημα (τὴν προσβολήν), ἐπειδὴ εἶναι ἰσοδύναμος κατὰ μεγίστην προσέγγισιν, ἠμπορεῖ νὰ λαμβάνῃ ὀπίσω τὴν (προσήκουσαν) τιμωρίαν. **ἀξιώσων ἀποφαίνειν... καθισταμένας** = ὁ ὁποῖος θὰ τολμήσῃ νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ ἀποστασία τῶν Μυτιληναίων (ἀδικία) εἶναι ὠφέλιμος εἰς ἡμᾶς, αἱ δὲ συμφοραὶ ἡμῶν καθίστανται βλαβεραὶ εἰς τοὺς συμμάχους. Ὁ Κλέων ἐνταῦθα θέλει νὰ δείξῃ τὴν ἀντίφασιν, εἰς τὴν ὁποίαν νομίζει ὅτι θὰ περιπέσῃ ὁ ἀντίθετος ῥήτωρ. Ἐκ τοῦ ἀδυνάτου δὲ νὰ ἀποδείξῃ τις τὸ ἀνωτέρω, ὅτι ἡ ἀποστασία τῶν Μυτιλ. εἶναι ὠφέλιμος, αἱ δὲ συμφοραὶ τῶν Ἀ. εἶναι βλαβεραὶ εἰς τοὺς συμμάχους, προκύπτει ἡ ἀνάγκη τῆς αὐστηροτάτης τιμωρίας τῶν Μυτιληναίων. **τῷ λέγειν πιστεύσας... ἀγωνίσαιτ' ἂν** = πεποιθὼς εἰς τὴν ῥητορικήν του δεινότητα ἠμπορεῖ νὰ προσπαθήσῃ ν' ἀποδείξῃ, ὅτι τὸ ὑπὸ πάντων ἐν γένει ἀποφασισθὲν δὲν ἔχει ἀποφασισθῆ. **κέρδει ἐπαιρόμενος** = ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ κέρδους κινούμενος (δωρο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δοκήσας). **τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας** = μετὰ κόπου παρασκευάσας εὐπρεπῆ (ὡραῖον) λόγον (μὲ ὅλα τὰ ῥητορικὰ κοσμήματα). **παράγειν πειράσεται** = θὰ προσπαθήσῃ νὰ σᾶς ἐξαπατᾷ. **ἆθλα** = ὠφέλεια, τιμή. **αὐτὴ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει** = αὐτὴ δὲ ἀναλαμβάνει τὸ βάρος τῶν κινδύνων. **κακῶς ἀγωνοθετοῦντες** = κακῶς διευθύνοντες καὶ κρίνοντες τοὺς ἀγῶνας. **θεαταὶ λόγων·** ὅπως εἰς τὰ θεάματα, ἐνδιαφέρεσθε διὰ τὴν τέχνην τῶν ῥητόρων καὶ ὄχι διὰ τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως, περὶ τῶν ὁποίων πρόκειται· **ἀκροαταὶ τῶν ἔργων·** κρίνετε τὰ πράγματα ὄχι ὅπως πραγματικὰ ἔχουν, ἀλλ' ὅπως τὰ παριστάνουν οἱ ῥήτορες. **σκοποῦντες ὡς δυνατὰ γίγνεσθαι** = κρίνοντες ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουν. **εὖ** = πιθανῶς, εὐγλώττως. **τὰ δὲ πεπραγμένα·** ἐνν. σκοποῦντες= κρίνοντες τὰ πράγματα. **καλῶς** = μὲ ὡραίους λόγους. **οὐ τὸ δρασθέν... ἀκουσθὲν** = πιστεύσαντες ὄχι εἰς τὸ πραχθὲν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σας, ἀλλ' εἰς τὸ ἀκουσθὲν = ὄχι εἰς ὅσα λαμβάνουν χώραν ἐνώπιόν σας, ἀλλ' εἰς ὅσα ἀκούετε λεγόμενα ὑπὸ τῶν ῥητόρων. **ἐπιτιμάω** = ἐλέγχω, κατακρίνω. **μετὰ καινότητος λόγου... ἄριστοι** = εἰς τὸ νὰ ἀπατᾶσθε ὑπὸ λόγου νέου (ἀσυνήθους) εἶσθε ἐπιτηδειότατοι. **μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ** = ὑπὸ λόγου δὲ ἐκ πείρας ἀποδειχθέντος ὀρθοῦ (ἀληθοῦς). **δοῦλοι ὄντες τῶν αἰεὶ ἀτόπων** = ἀκολουθοῦντες δουλικῶς τὰ ἑκάστοτε ἀσυνήθη (παράδοξα). **ὑπερόπται τῶν εἰωθότων** = καταφρονηταὶ τῶν συνηθισμένων. **μὴ ὕστεροι... τῇ γνώμῃ** = νὰ μὴ φαίνησθε ὅτι ἀργότερα παρηκολουθήσατε αὐτοὺς μὲ τὴν διάνοιάν σας (ἢ ὅτι καθυστερεῖτε εἰς τὴν κατανόησιν τῆς προταθείσης γνώμης). **ὀξέως δέ τι... πρόθυμοι** = ἐὰν κανεὶς λέγῃ κάτι εὐφυῶς, εἶσθε πρόθυμοι νὰ ἐπιδοκιμάσετε τὰ λεγόμενα, πρὶν τελειώσῃ καὶ νὰ προεικάσετε αὐτά. **ζητοῦντες... ζῶμεν** = ἐπιζητοῦντες ἄλλον τινὰ κόσμον, ἵνα εἴπω οὕτω, παρὰ τὸν πραγματικόν. **ἁπλῶς** = ἐν συντομίᾳ. **ἀκοῆς ἡδονῇ ἡσσώμενοι** = ἡττώμενοι ὑπὸ τῆς τέρψεως τῆς ἀκοῆς. **σοφιστῶν θεαταῖς... βουλευομένοις** = ὁμοιάζοντες μὲ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι κάθηνται ὡς θεαταὶ (σοφιστῶν διδασκάλων ῥητορικῶν λόγων) μᾶλλον, παρὰ μὲ ἀνθρώπους σκεπτομένους περὶ τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως.

39. **μάλιστα δὴ μίαν πόλιν** = περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην πολιν. **καὶ αὐτοὶ... οὐκ ἄφρακτοι ἦσαν** = οὐ μόνον ἐπροστατεύοντο ὑφ' ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι δὲν ἦσαν ἀπροφύλακτοι ὡς πρὸς τὴν πα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρασκευὴν τριήρων ἀπέναντι αὐτῶν. **ἐς τὰ πρῶτα** = τὰ μέγιστα, **ἐπανέστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν**· τὸ μὲν ἐπανίστασθαι (= ἀνίστασθαι ἐπί τινα) δηλοῖ τὴν ἐπιθετικὴν ἐπανάστασιν, τὸ δὲ ἀφίστασθαι τὴν ἀμυντικήν, τὴν γενομένην μετὰ πολλὴν καταπίεσιν. Ὁμοίως ἐπανάστασις καὶ ἀπόστασις. **στάντες** = συμμαχήσαντες. **ἐχειρώθησαν**· ἐννοεῖ τοὺς Αἰγινήτας, Ποτειδαιάτας, Ναξίους, **παρέσχεν ὄκνον** = ἔκαμε νὰ διστάσουν. **δεινὰ** = εἰς τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου. **ἐλάσσω δὲ τῆς βουλήσεως** = κατώτερα τῆς θελήσεώς των· διότι ἐπεθύμουν τὴν ἐντελῆ καταστροφήν, εἰ δυνατόν, τῆς δυνάμεως ἡμῶν. **ἀξιώσαντες... προθεῖναι** = ἀφοῦ ἅπαξ ἀπεφάσισαν νὰ προτιμήσουν τὴν βίαν ἀντὶ τοῦ δικαίου. **εἴωθε τῶν πόλεων... ἐς ὕβριν τρέπειν** = ἡ ἀπροσδόκητος (ἀνέλπιστος) εὐτυχία συνήθως παρεκτρέπει εἰς ἀλαζονείαν (καθιστᾷ ὑπεροπτικὰς) ἐκείνας τὰς πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας ἤθελεν ἔλθει (ἡ εὐτυχία αὕτη) εἰς ἀνώτατον βαθμὸν καὶ εἰς βραχύτατον χρόνον. **τὰ πολλὰ... ἢ παρὰ δόξαν** = ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ σύμφωνοι πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον, τὴν τακτικὴν φορὰν τῶν πραγμάτων, ἐπισυμβαίνουσαι εἰς τοὺς ἀνθρώπους εὐτυχίαι εἶναι ἀσφαλέστεραι παρὰ αἱ ἀπροσδόκητοι. **χρῆν δὲ... τετιμῆσθαι** = ἔπρεπε δὲ οἱ Μυτιλ. καὶ πρὸ πολλοῦ νὰ μὴ ἀπολαύωσι ποσῶς ἐξαιρετικῆς τιμῆς παρ' ἡμῶν. **οὐκ ἂν ἐς τόδε ἐξύβρισαν** = δὲν θὰ ἔφθανον εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς ὑπεροψίας (δὲν θὰ ἐφέροντο τόσον ὑπεροπτικῶς). **καὶ ἄλλως**· δηλ. ἐκτὸς τῆς προκειμένης περιστάσεως, ἐν γένει. **θεραπεῦον** = τοὺς θεραπεύοντας. **τὸ μὴ ὑπεῖκον** = τοὺς μὴ ὑποχωροῦντας. **ἀπολύω** = ἀθῳῶ. **νῦν πάλιν... εἶναι** = τώρα πάλιν νὰ ἀποκατασταθῶσιν (εἰς τὴν πόλιν). **τῶν ὀλίγων** = τῶν ὀλιγαρχικῶν. **κίνδυνος** = ἀγών. Οἱ Μυτιλ. ἐπρόκειτο νὰ ἀγωνισθοῦν ἢ μετὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἢ μετὰ τῶν Ἀθ. κατὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν. Οὗτοι ἐπροτίμησαν τὸ πρῶτον. **ἀνήκεστος** = ἀθεράπευτος. **ἡμῖν ἀποκεκινδυνεύσεται... ψυχαὶ** = ἡ περιουσία ἡμῶν καὶ ἡ ζωὴ εὐθὺς θὰ περιέλθουν εἰς ἔσχατον κίνδυνον. **τῆς ἔπειτα προσόδου... στερήσεσθε** = θὰ στερηθῆτε τοῦ λοιποῦ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι προσόδου, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας εἴμεθα ἰσχυροί.

40. **οὔκουν δεῖ... ὠνητὴν** = δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ δώσωμεν ἐλπίδα (νὰ τοὺς κάνωμεν νὰ ἐλπίζουν) ὅτι δύνανται εἴτε εἰς λόγον πειστικὸν νὰ στηρίζωνται εἴτε διὰ χρημάτων νὰ ἐξαγοράσουν ἡμᾶς. Ἐνταῦθα ὑπαινίσσεται τοὺς ἀντιπάλους ῥήτορας. **ξυγγνώμην... λή-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ψονται = ὡς ἀφορμὴν συγγνώμης (ὡς ἐλαφρυντικὸν) θὰ ἔχωσι (κρινόμενοι) τοῦτο, ὅτι ἥμαρτον ἀνθρωπίνως (= ὅτι ὡς ἄνθρωποι ἔπταισαν). **ξύγγνωμον** = ἄξιον συγγνώμης. **τότε**· δηλ. ἐν τῇ χθεσινῇ ἐκκλησίᾳ (διεμαχόμην). **διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα** = διατείνομαι ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεταβάλετε τὰ προαποφασισθέντα (ἰσχυρῶς ἀνθίσταμαι κατὰ πάσης μεταβολῆς τῆς γνώμης σας). **ἡδονῇ λόγων** = ἡ ἐκ τῶν λόγων τέρψις. **οὔτ' ἀντοικτιοῦντας** (ἀντοικτίζω) = οἵτινες δὲν θὰ ἀνταποδώσουν τὸν οἶκτον. **ἐξ ἀνάγκης τε**· διότι ἦσαν ὑπήκοοι. **ἕξουσιν ἀγῶνα** = θὰ ἔχωσιν εὐκαιρίαν (εἰς ἄλλην περίστασιν) νὰ δείξωσι τὴν ἱκανότητά των (τὴν ῥητορικήν των δεινότητα). **βραχέα ἡσθεῖσα** = ἐπ' ὀλίγον εὐχαριστηθεῖσα. **ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν... εὖ ἀντιλήψονται** = ἐκ τοῦ καλοῦ λόγου κέρδος καλὸν θὰ λάβουν ὡς ἀμοιβήν. Καὶ ἐνταῦθα διαβάλλει τοὺς ἀντιπάλους ῥήτορας ὡς δωροδοκοῦντας. **ἡ ἐπιείκεια... ὑπολειπομένους** = ἡ ἐπιείκεια δίδεται μᾶλλον εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μέλλουν νὰ εἶναι καὶ εἰς τὸν ὑπόλοιπον χρόνον πιστοί, παρὰ εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μένουν πάντοτε (καὶ μετὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἐπιείκειαν ἡμῶν) ἀμετάβλητοι· δηλ. ὁμοίως ἐχθροὶ (ὅπως καὶ πρότερον) **οὐ χαριεῖσθε** = δὲν θὰ τύχετε τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτῶν. **ὑμᾶς αὐτούς... δικαιώσεσθε** (= καταγνώσεσθε) = θὰ καταδικάσετε τὸν ἑαυτόν σας δικαίως (ὅτι τυραννικῶς ἄρχετε). **οὐ χρεὼν ἂν ἄρχοιτε** = ὑμεῖς δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ἄρχετε κατὰ τὸ προσῆκον (πρέπον), δηλ. ἄρχετε αὐτῶν, ἐνῷ δὲν πρέπει. **ξυμφόρως** δηλ ὑμῖν αὐτοῖς = πρὸς τὸ συμφέρον σας. **οὐ προσῆκον**· αἰτιατ. ἀπόλ. = ἐνῷ δὲν ἔπρεπεν. **ἀνδραγαθίζομαι** = ἐπιδεικνύω ἀνδραγαθίαν, γενναιοφροσύνην, **ἐκ τοῦ ἀκινδύνου** = ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς. **τῇ αὐτῇ ζημίᾳ**· ἐνν. ᾗ ἂν ἐτιμωρήσαντο καὶ αὐτοὶ ὑμᾶς περιγενόμενοι ὑμῶν = μὲ τὴν ἰδίαν τιμωρίαν, τὴν ὁποίαν θὰ σᾶς ἐπέβαλλον αὐτοί, ἂν σᾶς ἐνίκων. **ἀναλγητότεροι** = ἀναισθητότεροι. **διαφεύγοντες**· δηλ. τὸν κίνδυνον. **προὐπάρξαντας** = ἀφοῦ πρῶτοι ἔκαμαν ἀρχὴν τῆς ἀδικίας. **οἱ μὴ ξὺν προφάσει... ὑπολειπομένου ἐχθροῦ** = οἱ ἄνευ ἀφορμῆς κακοποιοῦντές τινα καταδιώκουσι μέχρις ἐσχάτων καὶ προσπαθοῦν νὰ καταστρέψουν αὐτὸν ἐντελῶς, διότι φοβοῦνται τὸν ἐκ τοῦ ὑπολειπομένου (ἐὰν διασωθῇ) ἐχθροῦ κίνδυνον. **ὁ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ... τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ** = ὅποιος, χωρὶς νὰ δώσῃ ἀφορμήν, πάθῃ κάτι, αὐτὸς εἶναι σκληρότερος, ἐὰν διασωθῇ, ἀπὸ ὅ,τι θὰ ἦτο, ἐὰν εὑρίσκετο ἐν ἴσῃ μοίρᾳ (δηλ. ἂν ἔβλα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πτεν ἐπίσης τὸν ἀντίπαλον, ὅπως καὶ αὐτὸς ἔβλαψεν αὐτόν). **γενόμενοι ὅτι... πάσχειν** = ἐλθόντες μὲ τὸν νοῦν σας ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερα εἰς τὴν στιγμὴν τῶν παθημάτων. **νῦν ἀνταπόδοτε... ἀμνηνοῦντες** = νῦν ἀνταποδώσατε τὰ ἴσα (ὅ,τι ἠθέλετε πάθει), χωρὶς νὰ δείξετε ἀδυναμίαν ἀπὸ τὴν παροῦσαν αὐτῶν τύχην καὶ χωρὶς νὰ λησμονήσετε τὸν ἐπαπειλήσαντα ὑμᾶς ποτε (πρὸ μικροῦ) κίνδυνον. **τῶν πολεμίων**· δηλ. τῶν κυρίως ἐχθρῶν, τῶν Πελοποννησίων.

Δημηγορία Διοδότου
(Γ, 42 - 48)

42. **οὔτε τοὺς προθέντας... αἰτιῶμαι** = οὔτε τοὺς προτείναντας τὴν ἀναψηλάφησιν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως κατηγορῶ. **τοὺς μεμφομένους** = ἐκείνους, οἱ μεμφόμενοι παραινοῦσι (ἀξιοῦσι). **μεγίστων**· δηλ. συμφερόντων. **εὐβουλία** = ὀρθὴ σκέψις. **φιλεῖ γίγνεσθαι μετ' ἀνοίας** = ἡ ὀργὴ συνηθίζει νὰ ἐμφανίζεται μὲ ἀπερισκεψίαν. **τὸ δέ**· δηλ. τάχος **μετὰ βραχύτητος γνώμης** = μετὰ περιωρισμένου νοῦ. Ἡ διάρκεια δηλ. τῆς ὀρθῆς σκέψεως εἶναι βραχεῖα, ὅταν ἐπείγεταί τις. **τοὺς λόγους**· τοῦτο λέγεται σχετικῶς πρὸς τὰ ἐν 38,4 « θεαταί... λόγων ». **διαμάχεται μή... γίγνεσθαι** = διισχυρίζεται ὅτι οἱ λόγοι δὲν γίνονται διδάσκαλοι τῶν πραγμάτων (ὅτι δὲν ἐκφράζονται τὰ πράγματα διὰ λόγων). **ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει** = ἔχει κάποιο ἰδιαίτερον (προσωπικὸν) συμφέρον. **εἰ βουλόμενος... ἀκουσομένους.** Ἡ σύνταξις καὶ ἀνάλυσις ἔχει οὕτω : εἰ ἡγεῖται ὅτι, εἰ μὲν βούλοιτο πεῖσαι αἰσχρόν τι, οὐκ ἂν δύναιτο εὖ εἰπεῖν περὶ τοῦ μὴ καλοῦ (= τοῦ αἰσχροῦ), εἰ δ' εὖ διαβάλοι, ὅτι ἐκπλήξειεν ἂν τοὺς ἀντεροῦντας καὶ ἀκουσομένους. **εὖ διαβαλών**· ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ τοῦ Κλέωνος « ἀπὸ τῶν λόγῳ καλῶς ἐπιτιμησάντων ». Ἐνταῦθα θέλει ὁ ῥήτωρ νὰ δείξῃ, ὅτι ἡ διὰ τοῦ **εὖ διαβαλεῖν** ἔκπληξις, δι' ἧς οὗτοι ἀπατῶνται, εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ **πεῖσαι αἰσχρόν τι** Ὑπαινίσσεται δὲ ὅτι ὁ Κλέων δὲν ἔχει τὴν ἱκανότητα τοῦ **εὖ πεῖσαι**, ἀλλὰ τοῦ **εὖ διαβαλεῖν**, ὅπερ εἶναι τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλον τρόπον κατορθούμενον, δι' οὗ ὁ λέγων ἐξυπηρετεῖ τὸ συμφέρον του. **χαλεπώτατοι δέ... ἐπίδειξίν τινα** = ἐπικινδυνότατοι δὲ εἶναι καὶ οἱ κατηγοροῦντες τοὺς ἀντιπάλους των ῥήτορας, πρὶν ὁμιλήσουν (οὗτοι), ὅτι χάριν χρημάτων θὰ εἴπουν ἐπιδεικτικόν τινα λόγον. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Κλέωνος ἐν 38,2 « κέρδει ἐπαιρόμενος ». **ἀπεχώρει**· δηλ. τῆς ἐκκλησίας ἢ τοῦ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βήματος. **ξυνετώτερος ἢ ἀδικώτερος** = ἀσύνετος μᾶλλον ἢ ἄδικος. **ἀδικίας ἐπιφερομένης** = ὅταν προσάπτεται ἀδικία (δωροδοκία). **μὴ τυχὼν** = ἂν δὲν ἐπιτύχῃ (τὸν σκοπόν του) **ἄδικος**· δηλ. εἰς τὴν πόλιν ὡς λαβὼν δῶρα. **ἐν τῷ τοιῷδε** = ἐν τοιαύτῃ περιστάσει. **φόβῳ**· δηλ. μὴ κατηγορηθοῦν ὡς δωροδοκοῦντες. **πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο... πολιτῶν** = πάρα πολλὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ (ἡ πόλις), ἐὰν εἶχεν ἀνικάνους εἰς τὸ λέγειν τοὺς τοιούτους πολίτας (τοὺς φιλοκατηγόρους). **ἀπὸ τοῦ ἴσου** = ἐπὶ ἴσοις ὅροις, ἴσος πρὸς τοὺς ἀντιπάλους (μὴ ὄντας δηλ. ὑπόπτους δωροδοκίας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον τοὺς θέτει εἰς κατωτέραν μοῖραν). **τῷ πλεῖστα εὖ βουλεύοντι** = εἰς τὸν δίδοντα πλείστας ὀρθὰς συμβουλάς. **προστιθέναι τιμήν**· ἐκ τοῦ **χρὴ** = νὰ μὴ δίδῃ νέαν (ἐξαιρετικὴν) τιμὴν πρὸς τῇ ὑπαρχούσῃ. **τὸν μὴ τυχόντα γνώμης** = τὸν μὴ ἄριστα συμβουλεύσαντα. **οὐχ ὅπως** = οὐ μόνον μὴ ζημιοῦν. **ὁ κατορθῶν** = ὁ ἐπιτυγχάνων εἰς τὰς προτάσεις του. **μειζόνων** = μεγαλυτέρων τιμῶν. **ὀρέγοιτο** (καὶ ἐνταῦθα τὸ **ἥκιστα ἂν) τῷ αὐτῷ** = τῷ παρὰ γνώμην καὶ πρὸς χάριν τι λέγειν.

43. **τἀναντία**· δηλ. ἐλασσοῦμεν τὸν εὖ βουλεύοντα καὶ ζημιοῦμεν τὸν τῆς γνώμης μὴ τυχόντα. **φθονήσαντες... κερδῶν** = φθονήσαντες αὐτὸν διὰ τὴν ἀβέβαιον (ἀναπόδεικτον) ὑποψίαν διὰ τὰ ὑποτιθέμενα κέρδη. **καθέστηκε... τῶν κακῶν** = κατήντησαν δὲ τὰ ἀγαθὰ ἀπ' εὐθείας (ἄνευ ῥητορικοῦ κόσμου) λεγόμενα νὰ εἶναι ἐξ ἴσου ὕποπτα πρὸς τὰ κακά. **τὰ δεινότατα** = τὰ κάκιστα, τὰ φαυλότατα. **ψευσάμενον** = διὰ ῥητορικῆς ἀποπλανήσεως. **διὰ τὰς περινοίας** = διὰ τὴν ὑπερβολικὴν ὀξύνοιαν. Ἡ ἔννοια εἶναι : διότι δὲν ἀρκεῖσθε εἰς τὴν ἁπλῆν παραδοχὴν τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἐξετάζετε αὐτὰ καὶ τὰ ἐξονυχίζετε κατὰ ποικίλους τρόπους. **ἀνθυποπτεύεται** = ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ (εἰς ἀνταμοιβὴν) καθίσταται ὕποπτος. **ἀφανῶς πῃ** = δι' ἀφανοῦς τινος τρόπου. **πρὸς τὰ μέγιστα** = προκειμένου περὶ μεγίστων συμφερόντων. **χρὴ ἀξιοῦν... σκοπούντων** = πρέπει νὰ ἔχετε τὴν ἀξίωσιν, ὅπως ἡμεῖς οἱ ῥήτορες ὁμιλῶμεν βλέποντες ὀλίγον « πιὸ μακριὰ » ἀπὸ ὑμᾶς, οἱ ὁποῖοι κρίνετε μετὰ βραχεῖαν σκέψιν. **ἐν τῷ τοιῷδε** = εἰς τοιαύτην κρίσιμον περίστασιν. **ὑπεύθυνον**· ὑπεύθυνος ἦτο πᾶς ὁ προτείνων γνώμην τινά, διότι ἠδύνατο νὰ κατηγορηθῇ διὰ τῆς **γραφῆς παρανόμων**, ἐνῷ ὁ ἀκούων, ὁ δῆμος, ἦτο ἀνεύθυνος. **ὁ ἐπισπόμενος** = ὁ ἀκολουθήσας τὴν γνώμην του (ὁ πεισθείς). **πρὸς ὀργὴν ἥντινα... ζημιοῦτε** = ἐὰν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ποτε περιπέσητε εἰς κανὲν σφάλμα, παρασυρθέντες ἀπὸ τὴν ἔξαψιν τὴν ὁποίαν τύχῃ νὰ ἔχετε, τιμωρεῖτε τὴν μίαν γνώμην τοῦ πείσαντος. Τὸ **ἥντινα τύχητε** εἰς τὸ **ζημιοῦτε.** Τὸ πλῆρες δὲ εἶναι : πρὸς ὀργὴν (πρός), ἥντινα τύχητε (ζημιοῦντες) = εἰς πρώτην τυχαίαν ἔξαψίν σας.

44. **παριέναι** καὶ **πάροδον ποιεῖσθαι**· λέγεται ἐπὶ τῶν ῥητόρων, οἱ ὁποῖοι ἀναβαίνουν εἰς τὸ βῆμα, διὰ νὰ ὁμιλήσουν. **ἀντερῶν**· δηλ. τῷ Κλέωνι. **ὁ ἀγὼν** = ἡ συζήτησις (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ). **καὶ τοῦτο**· ἐτέθη ἐν ἀρχῇ χάριν ἐμφάσεως = καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἰσχυρίζεται κυρίως ὁ Κλέων (εἰς τὸ ὁποῖον πρὸ πάντων ἐπιμένει ὁ Κλέων). **ἐᾶν**· ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ : οὐ κελεύσω. **ἐς τὸ λοιπὸν** = εἰς τὸ μέλλον. **τἀναντία γιγνώσκω** = ἔχω ἀντίθετον γνώμην, **τῷ εὐπρεπεῖ λόγῳ** = διὰ τὸν εὐλογοφανῆ λόγον. **δικαιότερος γάρ... τάχ' ἂν ἐπισπάσαιτο** = ἐπειδὴ ὁ λόγος αὐτοῦ εἶναι συμφωνότερος πρὸς τὸ αὐστηρὸν δίκαιον (περιέχει περισσότερα ἐπιχειρήματα), ἐὰν τὸ κρίνετε σύμφωνα μὲ τὴν ὀργήν σας κατὰ τῶν Μυτιληναίων, ἴσως ἤθελε σᾶς παρασύρει (δελεάσει). **ὥστε τῶν δικαίων δεῖ** = ὥστε νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην νὰ ἀποδείξωμεν τὰ δικαιώματά μας. **ὅπως χρησίμως ἕξουσι** = τίνι τρόπῳ θὰ εἶναι χρήσιμοι εἰς ἡμᾶς.

45. **οὖν** = βεβαίως. **πρόκειν�δται** = ἔχουν θεσπισθῆ. **τῷδε**· δηλ. τῇ ἀποστασίᾳ τῶν Μυτ. **τῇ ἐλπίδι... ἐπαιρόμενοι** = οὐδεὶς μέχρι σήμερον κρίνας περὶ ἑαυτοῦ (ἔχων τὴν γνώμην) ὅτι δὲν θὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὸ κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπιχείρημά του, ἐξετέθη εἰς τὸν κίνδυνον τῆς ἐπιχειρήσεως. **ἥσσω τῇ δοκήσει** = κατωτέραν κατὰ τὴν ἰδέαν της (ἀνεπαρκῆ κατὰ τὴν γνώμην της). **τούτῳ**· δηλ. τῷ ἀφίστασθαι. **πεφύκασι** = εἶναι ἐκ φύσεως πλασμένοι. **ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ** = ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ των. **διεξεληλύθασι γε... προστιθέντες** = ἔχουν δοκιμάσει κατὰ σειρὰν ὅλας τὰς ποινὰς οἱ ἄνθρωποι, ἐπαυξάνοντες αὐτὰς κατὰ μικρόν. **εἴ πως...** ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐνν. πειρώμενοι. **παραβαινομένων δὲ τῷ χρόνῳ** = ἐπειδὴ δὲ μὲ τὸν καιρὸν γίνονται παραβάσεις. **ἐς τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι** = καταλήγουν (κατέληξαν) αἱ περισσότεραι εἰς τὸν θάνατον. **καὶ τοῦτο**· δηλ. ἡ θανατικὴ ποινή, οἱ νόμοι οἱ ἐπιβάλλοντες θανατικὴν ποινὴν (παραβαίνονται). **δέος** = φόβητρον. **οὐδὲν ἐπίσχει** = δὲν κωλύει καθόλου. **ἡ πενία ἀνάγκῃ... ἡ δὲ ἐξουσία... καὶ φρονήματι** = ἐνῷ ἡ μὲν πενία

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἕνεκα τῆς ἀνάγκης (τῆς στερήσεως τῶν πρὸς τὸ ζῆν) γεννᾷ (δίδει) τὴν τόλμην, ἡ δὲ αὐθαίρετος εὐπορία (ὁ πλοῦτος) · **ἐξουσία** · κυρίως = τὸ ἐξεῖναι ποιεῖν, ὃ ἄν τις βούληται) ἕνεκα τῆς ὑπεροψίας καὶ αὐτοπεποιθήσεως γεννᾷ τὴν πλεονεξίαν. **αἱ δὲ ἄλλαι ξυντυχίαι... ἐς τοὺς κινδύνους** = αἱ δὲ ἄλλαι περιπτώσεις τοῦ βίου ἕνεκα ἐμπαθοῦς τινος ὁρμῆς γεννῶσιν ἄλλο τι, καθ' ὃν λόγον (ὅπως) ἑκάστη τις κυριεύεται ὑπὸ ἀκαταγωνίστου τινὸς δυνάμεως (ἀμύνης, τιμῆς, ἔρωτος), ἐξωθοῦσα (ἡμᾶς) εἰς τοὺς κινδύνους. Κατ' ἔννοιαν : ἄλλοι μὲν παρακινοῦνται εἰς τὸ ἔγκλημα ἀπὸ τὴν πενίαν, ἡ ὁποία τοὺς ἀναγκάζει νὰ εἶναι τολμηροί, ἄλλοι ἀπὸ τὸν πλοῦτον, ὁ ὁποῖος ἕνεκα τῆς ὑπεροψίας καὶ αὐτοπεποιθήσεως γεννᾷ τὴν πλεονεξίαν, ἄλλοι δὲ ἀναλόγως τῶν ἀκαταμαχήτων παθῶν, τὰ ὁποῖα κυριεύουν αὐτοὺς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν. **ἐν παντὶ** = εἰς πᾶσαν περίστασιν. **ὁ μὲν (ἔρως) τὴν ἐπιβουλὴν ἐκφροντίζων, ἡ δὲ (ἐλπὶς)... βλάπτουσι** = ὁ μὲν ἔρως μετὰ κόπου καὶ φροντίδος ἐπινοῶν τὸ σχέδιον, ἡ δὲ ἐλπὶς τὴν εὐπορίαν (τὴν συνδρομὴν τῆς τύχης, τὴν εὐμένειαν) προϋποθέτουσα, πλεῖστα βλάπτουσι. **καὶ ἡ τύχη... ἐπαίρειν** = καὶ ἀληθῶς (= καὶ) ἡ τύχη ἐκτὸς αὐτῶν (τῆς ἐλπίδος καὶ τοῦ ἔρωτος) οὐδόλως ὀλιγώτερον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ παρασύρῃ αὐτοὺς εἰς ἐπιχειρήσεις. **ἀδοκήτως γάρ... προάγει** = διότι ἀπροσδοκήτως ἐνίοτε παρουσιαζομένη παρακινεῖ τινα νὰ ἐκτίθεται εἰς κινδύνους καὶ μὲ μικρότερα μέσα (= ἐξ ἐλάσσονος παρασκευῆς) [ἀπὸ ὅσα ἔχουν οἱ ἀντίπαλοι]. **καὶ οὐχ ἧσσον** = καὶ μάλιστα. **ὅσῳ** = καθ' ὅσον, διότι. **ἄλλων ἀρχῆς** = εἰς τὸ νὰ ἄρχῃ ἄλλων. **ἐπὶ πλέον τι αὐτὸν ἐδόξασε** = φαντάζεται τὸν ἑαυτόν του κάμποσο (= τι) ἰσχυρότερον παρ' ὅσον πραγματικῶς εἶναι. **ἀλογίστως** = ἀπερισκέπτως. **πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἴεται** = πολὺ ἀφελὴς εἶναι, ὅστις (= εἴ τις) νομίζει. **τῆς ἀνθρωπίνης... πρᾶξαι** = ἐνῷ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις αἰσθάνεται ὁρμὴν (ὠθεῖται ἔνδοθεν) νὰ πράξῃ τι προθύμως. **ἀποτροπὴν ἔχειν** = νὰ ἀποτραπῇ (διὰ τῆς δυνάμεως τῶν νόμων ἢ δι' ἄλλου τινὸς φοβεροῦ πράγματος). Τὴν πρὸς τὰς στάσεις ὁρμὴν ὁ Διόδοτος ἀνάγει εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀκαταγώνιστοι.

46. **καταλύω** = ἐξαλείφω, παύω. **ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν** = δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς συμβιβασμόν. **τὴν δαπάνην** = τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου, τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν. **καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν** = καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ πληρώνῃ φόρον. **ἐκείνως δὲ** = κατ' ἐκεῖνον ὅμως

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸν τρόπον (τὸν ὑπὸ τοῦ Κλέωνος ὑποδεικνυόμενον)· ἀντιτίθεται πρὸς τὸ νῦν μέν. **τίνα οἴεσθε... ἐς τοὔσχατον** = ποία πόλις νομίζετε ὅτι δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ παρατείνῃ διὰ τῆς πολιορκίας τὸν χρόνον μέχρι τῆς ἐσχάτης ἐξαντλήσεως (μέχρις ἐσχάτων). **εἰ τὸ αὐτό...ξυμβῆναι** = ἐὰν ἡ βραδεῖα ἢ ταχεῖα συνεννόησις εἶναι τὸ ἴδιον πρᾶγμα. **καθημένοις** = πολιορκοῦσι. **διὰ τὸ ἀξύμβατον** = διότι οὐδένα συμβιβασμὸν δεχόμεθα. **τῷδε** δηλ. τῇ προσόδῳ. **μετρίως** = μὲ μετριοπάθειαν **ὅπως ἕξομεν... χρῆσθαι... καὶ μὴ ἀξιοῦν** = πῶς θὰ δυνάμεθα νὰ μεταχειριζώμεθα (ἔχωμεν) τὰς πόλεις ἀκμαζούσας λόγῳ χρημάτων. **τὴν φυλακήν... τῆς ἐπιμελείας** = νὰ φυλάσσωμεν τὰς πόλεις (ὁρμώμενοι) ὄχι ἀπὸ τῆς αὐστηρότητος τῶν νόμων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐπιβλέψεως τῶν πράξεων ἡμῶν (τῆς διαγωγῆς ἡμῶν, τῆς καλῆς δηλ. διοικήσεως). **ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον** = φαινομενικῶς ἐλεύθερον καὶ ἀρχόμενον ἀκουσίως κατὰ τὰς συνθήκας. **εἰκότως** = εὐλόγως. (ἐπειδὴ ἄρχεται βίᾳ). **μηδ' ἐς ἐπίνοιαν τούτου ἴωσι** = ὅπως ὄχι μόνον μὴ ἀποστῶσιν, ἀλλὰ μηδὲ νὰ διανοηθῶσι τὴν ἀποστασίαν (κοινῶς : μήτε νὰ τὸ βάλουν κἂν στὸ νοῦ τους). **ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον... ἐπιφέρειν** = εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγωτέρους νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν ἐνοχὴν (νὰ θεωρήσωμεν ἐνόχους).

47. **ὁ δῆμος** = ἡ δημοκρατικὴ μερίς. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ τοῦ Κλέωνος ἐν 3 ,5 « τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσετε ». **ἀντικαθισταμένης** = ἀντιπάλου. **καταστήσετε** = θὰ παράσχητε (εἰς τοὺς ὀλιγαρχικούς). **προδειξάντων... κεῖσθαι** = ἀφοῦ προηγουμένως ἐδείξατε, ὅτι ἡ αὐτὴ τιμωρία περιμένει (τοὺς ἀδικοῦντας καὶ τοὺς μή)· **μὴ προσποιεῖσθαι**· δηλ. μὴ (ἀδικῆσαι αὐτούς)· **προσποιεῖσθαι** = νὰ ὑποκρινώμεθα τὸ ὄχι, δηλ. ὅτι δὲν ἠδίκησαν. **καὶ τοῦτο**· δηλ. ἑκόντας ἀδικηθῆναι ἢ διαφθεῖραι. **κάθεξις** = κατοχή, διατήρησις **καὶ τὸ Κλέωνος... ἐν αὐτῷ** (ἐν τῷ διαφθεῖραι αὐτούς) **ἅμα γίγνεσθαι** = καὶ ἡ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ Κλέωνος συνένωσις τοῦ δικαίου καὶ τοῦ συμφέροντος ἐν τῇ τιμωρίᾳ (τῶν Μυτιλ.) ἀποδεικνύεται, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ συγχρόνως ἐν τῇ καταστροφῇ τῶν Μυτ. Ἄλλως : δίκαιον καὶ συμφέρον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνυπάρχουν ἐν τῇ τιμωρίᾳ τῶν Μυτ. Διὰ τούτων ἀπαντᾷ εἰς τὰ ἐν κεφ. 40,4 «πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τά τε δίκαια ».

48. **γνόντες** μετ' ἀπαρμφ. = κρίναντες. **ἀμείνω**· ἐνν. τῶν βου-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λευμάτων τοῦ Κλέωνος. **οἴκτῳ πλέον νείμαντες** = ἀποδώσαντες περισσοτέραν σημασίαν εἰς τὸν οἶκτον. **οἷς οὐδ' ἐγὼ ἐῶ προσάγεσθαι** = ἀπὸ τὰ ὁποῖα οὐδὲ ἐγὼ ἀξιῶ (θέλω) νὰ παρασύρεσθε (καὶ ὄχι μόνον ὁ Κλέων), **ἀπ' αὐτῶν** = ἐξ αὐτῶν (τὰ ὁποῖα ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου παραινοῦνται ὑπ' ἐμοῦ) ὁρμώμενοι (= ἀπό). **ὅστις εὖ βουλεύεται... ἀνοίᾳ ἐπιὼν** = ὅστις σκέπτεται ὀρθῶς ἀπέναντι τῶν ἀντιπάλων του εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν ἐπερχόμενον μετὰ βιαίων μέτρων ἐναντίον αὐτῶν, ἀλλὰ ἀπερισκέπτως.

49. **μάλιστα ἀντιπάλων** = ἐξ ἴσου πειστικῶν. **ἦλθον ἐς ἀγῶνα ὅμως τῆς δόξης** = ἐφιλονίκησαν παρὰ πᾶσαν τὴν διὰ τὸ προηγούμενον ψήφισμα μετάνοιάν των (= ὅμως) τίνα τῶν δύο γνωμῶν νὰ προτιμήσωσι (περὶ τῆς ἀποφάσεως, τὴν ὁποίαν ὤφειλον νὰ λάβουν). **ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι** = ἦλθον σχεδὸν ἴσοι κατὰ τὴν ψηφοφορίαν. **κατὰ σπουδὴν** = ἐν σπουδῇ. **μάλιστα** = ἀκριβῶς. **ἄλφιτα** = ἄρτον ἀπὸ ἄλευρα κριθῆς. **ἐλαύνω** = κωπηλατῶ. **ἄλφιτα... πεφυρμένα** = ἄρτους ζυμωμένους μὲ οἶνον καὶ ἔλαιον. **ὕπνον ᾑροῦντο** = ἔπαιρνον ὕπνον. **κατὰ μέρος** = διαδοχικῶς. **πνεῦμα** = ἄνεμος. **ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον** = πρὸς πρᾶξιν ἀσυνήθη, ἀποτρόπαιον. **ἡ μὲν ἔφθασε τοσοῦτον ὅσον...** (= ὥστε) **...ψήφισμα** = ἡ μὲν ἐπρόλαβε καὶ ἦλθεν τόσον πρωτύτερα, ὅσον ἤρκει, διὰ νὰ ἔχῃ ἀναγνώσει (μόνον) ὁ Πάχης τὸ ψήφισμα. **ὑστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται** = φθάνει κατόπιν αὐτῆς. **παρὰ τοσοῦτον ἦλθεν ἡ Μυτ. κινδύνου** = τόσον πλησίον τοῦ κινδύνου ἦλθεν ἡ Μυτιλ. (τόσον πολὺ ἐκινδύνευσε).

50. **γνώμῃ** = προτάσει. **κλήρους ποιήσαντες** = διαιρέσαντες τὴν γῆν εἰς τμήματα. Αἱ κληρουχίαι εἶχον διττὸν λόγον, ἀφ' ἑνὸς τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ὑπηκόων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ἀκτημόνων. **τοῖς θεοῖς ἐξεῖλον ἱεροὺς** = ἐξεχώρισαν διὰ τοὺς θεούς, ὥστε νὰ εἶναι ἱεροί. **τοὺς λαχόντας** = τοὺς ἐκλεγέντας διὰ κλήρου· **ταξάμενοι... φέρειν** = ἀναλαβόντες τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώσουν· οἱ λαβόντες δηλ. τοὺς κλήρους ἐμίσθωσαν αὐτοὺς εἰς τοὺς πρότερον κυρίους των ἀντὶ δύο μνῶν ἐτησίως. **ὑπήκοον** = ἦσαν ὑπήκοοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

III. ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

(Β, 34 - 40).

34. **χειμῶνι**· τοῦ 431 π.Χ. **νόμος** = ἔθιμον. **πρῶτον**· οὗτοι εἶναι οἱ πεσόντες κατὰ τὰς ἐν κεφ. 1 καὶ 22 ἀναφερομένας μάχας, κατὰ θάλασσαν καὶ ἐν Ποτειδαίᾳ. **ὀστᾶ**· οἱ νεκροὶ ἐν πάσῃ μάχῃ ἐκαίοντο ἐπὶ τόπου, τὰ δὲ ὀστᾶ αὐτῶν ἀνεκομίζοντο εἰς τὴν πατρίδα χάριν ἐπισήμου ταφῆς. **προτίθενται** = ἐκθέτουν (ἴσως ἐν τῇ ἀγορᾷ)· **ἀπογενόμενοι** = οἱ ἀποθανόντες. **πρότριτα**· ἐπίρρ. = ἐπὶ τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας. **σκηνὴ** = παράπηγμα. **ἐπιφέρω** = φέρω καὶ θέτω ἐπάνω· τὰ ἐπιφερόμενα ἦσαν ἄνθη, στέφανοι, ἀρώματα καὶ σκεύη ποικίλα. **λάρναξ** = τεφροδόχος κάλπη. **κυπαρισσίνας**· διὰ τὸ ξύλον τὸ στερεὸν καὶ εὔοσμον. **κλίνη** = φέρετρον. **φέρεται**· δηλ. διὰ τῶν χειρῶν. **ἐστρωμένη** = σκεπασμένη διὰ νεκρικῆς σινδόνος. **ἀφανεῖς**· ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων τὰ πτώματα δὲν ἀνευρέθησαν. **ἀναίρεσις** = τὸ σήκωμα· ἰδίως ἐπὶ τῶν νεκρῶν καὶ ὀστῶν πρὸς ταφήν, ἀνακομιδή. **ξυνεκφέρει** = συμπαρακολουθεῖ. **ὁ προσήκων** = συγγενής. **πάρεισι**· αἱ γυναῖκες δὲν συνοδεύουν τὴν ἐκφοράν, ἀλλὰ μόνον παρευρίσκονται εἰς τὸν τάφον, καὶ ἐκ τούτων μόνον αἱ συγγενεῖς. **τιθέασι**· δηλ. τὰς λάρνακας. **σῆμα** = νεκροταφεῖον. **προαστίου** = τοῦ ἔξω Κεραμεικοῦ παρὰ τὴν Ἁγ. Τριάδα. **αἰεὶ**· ἀφ' ὅτου δηλ. καθιερώθη τὸ ἔθιμον τοῦτο, πάντως πρὸ τῶν Περσικῶν. **αὐτοῦ**· ἐν Μαραθῶνι, ὅπου σῴζεται μέχρι σήμερον. **γνώμη** = νοῦς. **προήκω** = ὑπερέχω. **ἀξίωσις** = ὑπόληψις. **ἐπ' αὐτοῖς** = πρὸς τιμὴν αὐτῶν, **ὁπότε ξυμβαίῃ αὐτοῖς**· δηλ. χρῆσθαι τῷ νόμῳ = ὁσάκις ἐδίδετο εἰς αὐτοὺς τοιαύτη εὐκαιρία. **οὖν** = τέλος πάντων. **καιρὸς ἐλάμβανε** = ἔφθασεν ἡ κατάλληλος στιγμή. **ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ὁμίλου** = εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον μέρος τοῦ συνηθροισμένου πλήθους, διὰ νὰ τοὺς ἀκούουν οἱ περισσότεροι.

35. **τὸν προσθέντα**· καὶ ὁ Περικλῆς πιθανῶς ἠγνόει αὐτόν· ἄλ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λοι ὑπέθετον τὸν Σόλωνα, ἄλλοι τὸν Θεμιστοκλέα, ἄλλοι τὸν Ἀριστείδην. **οἷα·** δηλ. ἡ μεγαλοπρεπὴς προπομπή, οἱ θρῆνοι τῶν γυναικῶν καὶ ἡ σεμνὴ ταφή. **τάφος** =ταφή. **καὶ μή... κινδυνεύεσθαι... πιστευθῆναι** = καὶ νὰ μὴ διατρέχουν κίνδυνον αἱ ἀρεταὶ (αἱ διακεκριμέναι ὑπηρεσίαι) πολλῶν εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς ἀνδρὸς (νὰ δοθῇ δηλ. πίστις εἰς αὐτὸν εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς ὁμιλήσῃ). **μετρίως** = προσηκόντως, ἐπιτυχῶς. **ἐν ᾧ** = ἐν ζητήματι, ἐν τῷ ὁποίῳ. **ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας** = ἡ ἰδέα περὶ τοῦ ὅτι ὁ ῥήτωρ λέγει τὴν ἀλήθειαν. **βεβαιοῦται** = ἐξασφαλίζεται (ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἀκροατῶν). **ξυνειδὼς** = ὁ γνωρίζων, αὐτόπτης μάρτυς (τῶν πράξεων τῶν ἐπαινουμένων). **ἐνδεεστέρως** = ἐλλιπέστερον. **ἄπειρος·** δηλ. τῆς δράσεως τῶν πεσόντων. **πλεονάζεσθαι** = λέγεσθαι ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον (ὅτι ἐξογκώνονται). **ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ φύσιν** = ὑπερβαῖνον τὰς δυνάμεις του. **μέχρι τοῦδε... εἰσί... ὧν ἤκουσε** = ἐφ' ὅσον ἕκαστος φαντάζεται ὅτι καὶ ὁ ἴδιος εἶναι ἱκανὸς νὰ πράξῃ τι ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἤκουσε, **τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν** (ὧν ἤκουσε) = εἰς πᾶν δὲ ὅ,τι ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις του. **τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν** = ὑπὸ τῶν παλαιῶν (ἐκ πείρας) εὑρέθη ὀρθὸν ὅτι ταῦτα οὕτω γινόμενα ἔχουν καλῶς. **χρὴ καὶ ἐμέ... δόξης τυχεῖν** = πρέπει καὶ ἐγὼ νὰ προσπαθῶ ν' ἀνταποκριθῶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ προσδοκίαν ἑκάστου. **ὡς ἐπὶ πλεῖστον** = ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον.

36. **ἐν τῷ τοιῷδε** = ἐν ἐπικηδείῳ τελετῇ, οἵα ἡ προκειμένη. **ἡ τιμὴ τῆς μνήμης** = ἡ κατὰ προτίμησιν μνημόνευσις, ἡ τιμὴ νὰ μνημονεύωνται πρῶτοι. **διαδοχῇ** = διὰ κληρονομικῆς διαδοχῆς (τῶν μεταγενεστέρων). **ἐκεῖνοι** δηλ. οἱ μέχρι τῶν Περσικῶν **πατέρες·** δηλ. οἱ ἀπὸ τῶν Περσικῶν μέχρι τῆς ἐν Κορωνείᾳ μάχης (446 π.Χ.), ὡς ὁ Ἀριστείδης, Κίμων, Ξάνθιππος. **ὅσην ἔχομεν ἀρχὴν** (= ἐπικράτειαν) αὕτη ὡρίσθη διὰ τῶν τριακονταετῶν σπονδῶν τῷ 445 π.Χ. **τὰ πλείω·** δηλ. τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ κράτους ὀργάνωσιν, παγίωσιν τῆς ἡγεμονίας, ἐπαύξησιν τῶν φόρων κλπ. **καθεστηκυῖα ἡλικία** = ἡ ἡλικία, καθ' ἣν ἐπέρχεται στάσις τῆς ἀναπτύξεως τῶν σωματικῶν δυνάμεων (ἡ ὥριμος ἀνδρικὴ ἡλικία). **μάλιστα** = περίπου. **πᾶσι·** ἐνν. χρήματα, πεζικὴν καὶ ναυτικὴν δύναμιν, φρούρια. **ἐπ' αὐτά·** δηλ. εἰς τὴν παροῦσαν ἰσχύν. **ἐπιτήδευσις** = διαγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ, ἀρχαί. **πολιτεία** = ὁ δημόσιος βίος, πολιτική.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τρόποι = τρόποι σκέψεως καὶ ἐνεργείας, χαρακτήρ. **ἐπὶ τῷ παρόντι** = εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις. **ὁ πᾶς ὅμιλος** = ὅλον τὸ συγκεντρωμένον πλῆθος. **ἐπακοῦσαι** = μετὰ προσοχῆς (= ἐπὶ) ἀκοῦσαι.

37. **οὐ ζηλούσῃ** = ἡ ὁποία δὲν ζηλεύει (ὅπως δηλ. ἡ τῶν Λακεδαιμονίων, ἡ ὁποία ἀντέγραψε τοὺς νόμους τῆς Κρήτης). **τισὶν** = εἰς πάντα ἄλλον. **διὰ τὸ μή... οἰκεῖν** = διότι εἶναι συντεταγμένον (τὸ πολίτευμα), οὕτως, ὥστε νὰ στηρίζηται ὄχι ἐπὶ τῶν ὀλίγων, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ λαοῦ. **μέτεστι... πᾶσι τὸ ἴσον** = πάντες κατὰ τοὺς νόμους ἔχουν ἴσα δικαιώματα ὡς πρὸς τὰς ἰδιωτικάς των ὑποθέσεις. **κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν** = ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐκτίμησιν (κατάλληλον ἐκλογὴν) τῶν προσώπων, τῶν ἐκλεγομένων διὰ τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν πραγμάτων. **ὡς ἕκαστος ἔν τῳ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους... προτιμᾶται** = καθ' ὅσον ἕκαστος ἔν τινι κλάδῳ διακρίνεται μᾶλλον ὡς ἐκ τῆς ἱκανότητός του ἢ ὡς ἐκ τῆς προνομιούχου τάξεώς του (προτιμᾶται εἰς τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν)· ἤτοι αἱ δημόσιαι θέσεις καταλαμβάνονται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προσωπικῆς ἀξίας ἑκάστου καὶ ὄχι τῆς κοινωνικῆς του θέσεως. Ἐν Σπάρτῃ τοὐναντίον οἱ βασιλεῖς ἐβασίλευον λόγῳ τῆς καταγωγῆς των ἀπὸ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ ἂν δὲν εἶχον ἀρετήν, τὴν δὲ πόλιν ἐκυβέρνων μόνον οἱ **ὅμοιοι. κατὰ πενίαν** = πένης ὤν. **ἀξιώματος ἀφανείᾳ** = διὰ τὴν ἀσημότητα τῆς κοινωνικῆς τάξεως. **ἐλευθέρως τὰ πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν** = ζῶμεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πολιτεύματος ἄνευ περιορισμῶν εἰς τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις ἡμῶν (τὸν δημόσιον βίον). **καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους... ὑποψίαν** = καὶ εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις εἴμεθα ἀπηλλαγμένοι τῆς ἀμοιβαίας ὑποψίας (καχυπόπτου ἐπιτηρήσεως) τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν. Ὑπαινίσσεται καὶ ἐνταῦθα τὴν Σπάρτην, ὅπου πράττων τις κατὰ βούλησιν ἐπέσυρε τὴν περιέργειαν τῶν ἄλλων, οἵτινες ἐξήταζον τί πράττει ὁ ἄλλος καὶ διατί. **οὐδὲ ἀζημίους μέν, λυπηρὰς δέ... προστιθέμενοι** = χωρὶς νὰ στενοχωρούμεθα διὰ πράξεις ἄλλων, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι μὲν ἄξιαι τιμωρίας, ἀλλὰ προκαλοῦν δυσάρεστον συναίσθημα εἰς ὅσους τὰς βλέπουν. **τὰ δημόσια... οὐ παρανομοῦμεν** = εἰς τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις μας ἀποφεύγομεν τὰς παρανομίας ἀπὸ εὐλάβειαν. **τῶν ἐν ἀρχῇ** = τῶν ἀρχόντων. **ἀκροάσει** = δι' ὑπακοήν, πειθαρχοῦντες. **κεῖνται** = εἶναι νομοθετημένοι. **ἄγραφοι** = οἱ ἠθικοὶ νόμοι (οἱ ὁποῖοι ὑπάρχουν εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀνθρώπων).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

38. **καὶ μὴν καὶ** = ἀλλὰ πρὸς τούτοις (οὐ μόνον ἐν τῷ ἄλλῳ βίῳ ἐπικρατεῖ ἡ ἐλευθεριότης, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἀναπαύλαις). **ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα** = εὕρομεν μέσα πνευματικῆς ἀναπαύσεως (ψυχαγωγίας). **διετήσιος** = ὁ καθ' ὅλον τὸ ἔτος γινόμενος. Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε πλῆθος ἑορτῶν. **νομίζοντες ἀγῶσι** = χρώμενοι. **ἴδιαι κατασκευαί·** ἰδιωτικαὶ οἰκίαι καὶ ὁ ἐσωτερικὸς διάκοσμος αὐτῶν (ἐπιπλώσεις). **ὧν ἡ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει** = ἡ ἐκ τῶν ὁποίων εὐχαρίστησις ἐκβάλλει τὴν λύπην (διαλύει τὴν δυσθυμίαν). **ἐπεσέρχεται** = εἰσάγονται πρὸς τούτοις. **καὶ ξυμβαίνει ἡμῖν... ἀνθρώπων** = καὶ συμβαίνει εἰς ἡμᾶς νὰ ἀπολαύωμεν τὰ προϊόντα (ἀγαθὰ) τῶν ἄλλων χωρῶν μετὰ τῆς αὐτῆς οἰκειότητος (εὐκολίας), μετὰ τῆς ὁποίας ἀπολαύομεν τὰ προϊόντα τῆς Ἀττικῆς (= τὰ αὐτοῦ γιγνόμενα).

39. **τῶν πολεμικῶν μελέταις** = ἐν τῷ κύκλῳ τῆς πολεμικῆς ἐκπαιδεύσεως. **οὐκ ἔστιν ὅτε** = οὐδέποτε. **ξενηλασίαι** = ἀπελάσεις ξένων· ὅπως δηλ. ἐγίνοντο ἐν Σπάρτῃ διὰ τὸν φόβον ἐπιδράσεως ξενικῶν τρόπων εἰς τὰ ἤθη των. **ἀπάταις·** ὅπως δηλ. ἐδιδάσκοντο οἱ νέοι τῆς Σπάρτης διὰ νὰ γίνωνται πολυμήχανοι καὶ ἀπατῶσι τοὺς ἐχθρούς. **τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ** = (πιστεύοντες) εἰς τὴν ἔμφυτον (προσωπικὴν) ἡμῶν γενναιοψυχίαν ἐν τῷ πολέμῳ (κατὰ τὴν ὥραν τῆς δράσεως). **παιδεῖαι** = τὸ παιδαγωγικὸν σύστημα. **τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται** = ἐπιδιώκουν τὴν ἀνδρείαν (ὡς σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς). **ἀνειμένως** = ἀνέτως. **ἰσοπαλὴς** = ἰσοδύναμος. **καθ' ἑαυτούς** = μόνοι των. **τήν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες** = ὅταν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι (= αὐτοὶ) εἰσβάλωμεν εἰς τὴν χώραν τῶν ἄλλων. **οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ... τὰ πλείω κρατοῦμεν** = μαχόμενοι ἐν τῇ ξένῃ γῇ νικῶμεν εὐκόλως, ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον, τοὺς ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν ἀμυνομένους. **διὰ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλά... ἐπίπεμψιν** = διότι εἰς πολλὰς κτήσεις ἀποστέλλομεν ἄνδρας ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους. **προσμείγνυμι** = ἔρχομαι εἰς χεῖρας, συμπλέκομαι. **αὐχῶ** = καυχῶμαι. **καίτοι εἰ ῥαθυμίᾳ μᾶλλον... κινδυνεύειν** = καὶ ὄντως, ἐνῷ κατερχόμεθα εἰς τοὺς κινδύνους μὲ μόνον ἐφόδιον τὴν ἄνετον δίαιταν (ῥαθυμία = ἀνέτως διαιτώμενοι) μᾶλλον παρὰ τὴν ἐπίπονον ἄσκησιν (πόνων μελέτῃ) καὶ μὲ ἀνδρείαν προερχομένην μᾶλλον ἐκ τῆς ἐλευθερίου μορφώσεως (ἀνατροφῆς ἡμῶν = τρόπων ἀνδρείας) παρὰ ἐκ τῆς ἐπιβολῆς τῶν νόμων (= μετὰ νόμων). **περιγίγνεται ἡμῖν... μὴ προκάμνειν** = ἔχομεν τὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πλεονέκτημα νὰ μὴ ἀποκάμνωμεν (καταπονούμεθα) ἐκ τῶν προτέρων διὰ τὰ μέλλοντα δεινὰ (= ἕνεκα τῶν ἐναγωνίων πολεμικῶν παρασκευῶν, τὰς ὁποίας προκαλοῦν οἱ μέλλοντες κίνδυνοι). **αἰεὶ μοχθούντων** = τῶν ὑποβαλλομένων εἰς συνεχεῖς ἐπιμόχθους ἀσκήσεις. **ἀξίαν εἶναι**· ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἐνν. φημί.

40. **εὐτέλεια** = λιτότης. **φιλοσοφῶ** = ἀσχολοῦμαι εἰς τὰ γράμματα. **μαλακία** = τρυφηλότης. **φιλοκαλοῦμεν... ἄνευ μαλακίας** = θεραπεύομεν τὰς ὡραίας τέχνας μὲ μικρὰν δαπάνην καὶ καταγινόμεθα εἰς τὰ γράμματα χωρὶς νὰ ἐκθηλυνώμεθα. Ταῦτα λέγει ὁ Περικλῆς, διότι οἱ Λακ. κατηγοροῦν τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ πολυτελείᾳ καὶ τρυφῇ. ἐνῷ αὐτοὶ ἐφοβοῦντο μήπως αἱ τέχναι καὶ τὰ γράμματα τοὺς ἐκθηλύνουν. **πλούτῳ ἔργου... χρώμεθα** = καὶ τὸν πλοῦτον χρησιμοποιοῦμεν μᾶλλον ὡς ἀφορμὴν (κινητήριον δύναμιν) πρὸς ἐπιτέλεσιν ἔργων ἢ ὡς ἀφορμὴν πρὸς κομπορρημοσύνην (ἐπίδειξιν). **καὶ τὸ πένεσθαι... αἴσχιον** = τὸ νὰ ὁμολογῇ κανεὶς τὴν πενίαν δὲν εἶναι ἐντροπή, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐντροπὴ εἶναι τὸ νὰ μὴ ἀποφεύγῃ κανεὶς αὐτὴν διὰ τῆς ἐργασίας (κατὰ λέξιν : ἀλλά, καὶ ἂν νομίζῃ κανείς, ὅτι τοῦτο εἶναι ἐντροπή, μεγαλυτέρα ἐντροπὴ εἶναι (= αἴσχιον). . . **ἔνι** = ἔνεστι, εἶναι δυνατόν. **τοῖς αὐτοῖς**· εἶναι οἱ πολιτευόμενοι (κυρίως). **ἑτέροις**· εἶναι οἱ ἐπαγγελματίαι. **πρὸς ἔργα τετραμμένοις** = ἐνῷ ἀσχολοῦνται εἰς τὰ ἐπαγγέλματά των. **γνῶναι** (ἔνι) = νὰ ἔχουν πλήρη γνῶσιν τῶν πολιτικῶν (δημοσίων) ζητημάτων. Ἐν Σπάρτῃ εἰς μὲν τοὺς Σπαρτιάτας δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἀσχολοῦνται εἰς χειρωνακτικὰ ἐπαγγέλματα, οἱ δὲ ἀσκοῦντες τὰ ἐπαγγέλματα ταῦτα Λακεδαιμόνιοι φαίνεται ὅτι δὲν ἦσαν ἔμπειροι εἰς τὰ πολιτικά. **ἀχρεῖος** = ἄχρηστος. **καὶ αὐτοὶ ἤτοι κρίνομέν γε... τὰ πράγματα** = καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι (ὅλοι οἱ πολῖται) ἢ ἐκφέρομεν τοὐλάχιστον γνώμην ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν ἄλλων (κυρίως πολιτικῶν) προτεινομένων ζητημάτων ἢ συλλαμβάνομεν ἰδίας ὀρθὰς γνώμας καὶ ὑποβάλλομεν αὐτὰς ὑπὸ τὴν κρίσιν ἄλλων (ὡς μέλη τῆς βουλῆς). **ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι... ἔργῳ ἐλθεῖν** = ἀλλὰ μᾶλλον (βλάβην ἡγούμενοι) τὸ νὰ μὴ φωτισθῶμεν διὰ λόγων πρότερον, πρὶν ἐκτελέσωμεν (πραγματοποιήσωμεν) ὅσα πρέπει νὰ γίνουν, **διαφερόντως καὶ τόδε ἔχομεν** = ὑπερέχομεν καὶ κατὰ τὸ ἑξῆς. **ὥστε τολμᾶν** = ὅτι τολμῶμεν. **οἱ αὐτοὶ** = συγχρόνως. **ἐκλογίζομαι** = ὑπολογίζω ἀκριβῶς. **μάλιστα** ἀναφ. εἰς τὰ δύο ἀπαρέμφατα. **ὃ** = τοῦτο δὲ =

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοὐναντίον ὅμως. **ἀμαθία** = ἡ τῶν κινδύνων ἄγνοια. **θράσος** = ἄλογος τόλμη. **λογισμὸς** = ὀρθὴ (μελετημένη) σκέψις. **κράτιστοι τὴν ψυχὴν** = γενναιοψυχότατοι. **τὰ δεινὰ** = οἱ κίνδυνοι. **διὰ ταῦτα** = διὰ τοῦτο (τὸ γιγνώσκειν). **καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἐνηντιώμεθα τοῖς πολλοῖς** = καὶ ὡς πρὸς τὴν εὐεργετικὴν διάθεσιν διαφέρομεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους. **βεβαιότερος ὁ δράσας... σῴζειν** = σταθερώτερος φίλος εἶναι ὁ εὐεργετήσας οὕτως, ὥστε νὰ φροντίζῃ νὰ διατηρῆται ζωντανὴ πάντοτε ἡ ἀνάμνησις τῆς ὀφειλῆς του διὰ τὴν εὐεργεσίαν (νὰ διατηρῇ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ εὐεργετηθέντος διὰ τῆς διαρκοῦς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας του). **ὁ δ' ἀντοφείλων... ἀποδώσων** = ἐνῷ ὁ ὑποχρεωμένος εἶναι ὄχι τόσον πρόθυμος (εἶναι ψυχρὸς) νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος του, ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι θὰ ἀποδώσῃ εὐεργεσίαν, ὄχι διὰ νὰ τοῦ χρεωστῆται εὐγνωσύνη, ἀλλὰ πρὸς ἐξόφλησιν ὑποχρεώσεως. **τοῦ συμφέροντος λογισμῷ** = ἀποβλέποντες εἰς τὸ συμφέρον. **τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ** = τὴν πεποίθησιν, τὴν ὁποίαν ἐμπνέει ἡ εὐγένεια τῶν αἰσθημάτων. **ἀδεῶς** = χωρὶς νὰ φοβούμεθα (ἀγνωμοσύνην ἢ ζημίαν). Παραδείγματα ἀνιδιοτελοῦς συνδρομῆς τῶν Ἀθηναίων πρὸς ἄλλους ἀναφέρει ἡ ἱστορία, ὡς τὴν βοήθειαν πρὸς τοὺς ἀποστατήσαντας ἀπὸ τοῦ Δαρείου Ἴωνας, τὴν ὑπὸ τὸν Κίμωνα πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας βοήθειαν κατὰ τὸν τρίτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον.

41. **ξυνελὼν** = συντόμως, **παίδευσιν τῆς Ἑλλάδος** = σχολεῖον, κέντρον πάσης πνευματικῆς μορφώσεως. **καθ' ἕκαστον δοκεῖν... αὔταρκες παρέχεσθαι** = νομίζω ὅτι εἷς καὶ ὁ αὐτὸς πολίτης ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ μορφώσῃ (παρέχεσθαι ἂν) τὸν ἑαυτόν του ἱκανὸν εἰς πλεῖστα καὶ ποικιλώτατα εἴδη ἀσχολιῶν (= ἐπὶ πλεῖστα εἴδη) μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιδεξιότητα καὶ χάριν (= μετὰ χαρίτων μάλιστ' ἂν εὐτραπέλως). **κόμπος λόγων** = κομπορρημοσύνη. **ἔργων ἀλήθεια** = ζωντανὴ ἀλήθεια. **ἡ δύναμις τῆς πόλεως**· περὶ τῆς στρατιωτικῆς καὶ οἰκονομικῆς δυνάμεως τῆς πόλεως κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου ἔγινε λόγος ἐν τῇ εἰσαγωγῇ. **τρόπων**· οὕς προεῖπεν ἐν 37. **μόνη τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐς πεῖραν ἔρχεται** = μόνη ἐξ ὅλων τῶν σημερινῶν δοκιμαζομένη ἀποδεικνύεται ἀνωτέρα (τῆς περὶ αὐτῆς ἐπικρατούσης γνώμης). **τῷ πολεμίῳ... ὑφ οἵων κακοπαθεῖ** = δίδει εἰς τὸν ἐχθρὸν ἀφορμὴν νὰ ἀγανακτῇ, ὅτι ὑπὸ τοιούτων (ἀναξίων ἀντιπάλων) κακοπαθεῖ. **κατάμεμψιν** = ἀφορμὴν παραπόνων. **σημεῖα** = σημεῖα (τὰ ὁποῖα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σῳζόμενα μέχρι σήμερον μαρτυροῦν περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Περικλέους λεγομένων). **οὐ δὴ** = ὄχι δά. **τοι** = βεβαίως. **οὐδὲν προσδεόμενοι... οὔτε ὅστις ἔπεσι... ἡ ἀλήθεια βλάψει** = χωρὶς ποσῶς νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην οὔτε τοῦ 'Ομήρου ὡς ὑμνητοῦ οὔτε ἄλλου τινός, ὁ ὁποῖος θὰ τέρψῃ μὲν πρὸς στιγμὴν διὰ στίχων, ἀλλ' ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια (ἡ ἐπισκόπησις αὐτῶν τῶν ἔργων τῶν ὑμνουμένων ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ) θὰ καταδείξῃ ψευδῆ τὴν περὶ τῶν πραγμάτων ἰδέαν (τὴν ποιητικὴν παράστασιν τῶν πράξεων = τὴν ὑπόνοιαν). **ἐσβατὸς** = προσιτός. **ξυγκατοικίσαντες** = ἱδρύσαντες ἐκτὸς τῶν ἀποικιῶν μνημεῖα. **κακῶν τε κἀγαθῶν·** παρὰ τὴν Μέμφιν τῆς Αἰγύπτου πανωλεθρία τῶν 'Αθηναίων μαρτυρεῖ περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς πόλεως ὁμοίως, ὅπως καὶ αἱ περιφανεῖς τοῦ Κίμωνος νῖκαι περὶ τὸν Εὐρυμέδοντα. **δικαιῶ** = ἀναγνωρίζω ὡς καθῆκον. **λειπόμενοι** = οἱ ἐπιζῶντες. **εἰκὸς** (ἐνν. ἐστὶν) **ἐθέλειν. κάμνω** = κοπιάζω .

42. **τῶνδε** δηλ. τῶν πλεονεκτημάτων τῶν 'Αθηναίων. **ὁμοίως** = ἐν τῷ αὐτῷ βαθμῷ. **εὐλογία** = ἔπαινος, ἐγκώμιον. **σημείοις** = δι' ἁπτῶν ἀποδείξεων. **αὐτῆς·** δηλ. τῆς εὐλογίας. **τὰ μέγιστα** = τὰ πλεῖστα καὶ σπουδαιότερα σημεῖα. **οὐκ ἂν πολλοῖς...φανείη** = δι' ὀλίγους Ἕλληνας δύναται νὰ φανῇ (θὰ εὑρεθῇ) ὁ λόγος ἀνάλογος τῶν ἔργων, ὅπως ὁ διὰ τοὺς προκειμένους νεκροὺς (= ὀλίγοι Ἕλληνες ὑπάρχουν, ὅπως οἱ προκείμενοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἁρμόζει τοιοῦτος ἔπαινος). **δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν... καταστροφὴ** = μοῦ φαίνεται δὲ ὅτι ὁ τῶν προκειμένων νεκρῶν θάνατος, εἴτε οὗτος εἶναι τὸ πρῶτον δεῖγμα τῆς ἀνδρείας (διὰ τοὺς νέους), εἴτε εἶναι ἡ τελευταία ἐπισφράγισις αὐτῆς (διὰ τοὺς πρεσβυτέρους), εἶναι τρανὴ ἀπόδειξις τῆς ἀνδραγαθίας των. **καὶ γὰρ τοῖς τἆλλα χείροσι... προτίθεσθαι** = διότι καὶ αὐτοὶ ἀκόμη, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀπὸ πάσης ἄλλης ἀπόψεως φαῦλοι, δικαιοῦνται νὰ προβάλλουν πρὸς ὑπεράσπισίν των τὰς ἐν τοῖς πολέμοις ὑπὲρ πατρίδος ἀνδραγαθίας των. **ἀγαθῷ** = διὰ γενναίας, πατριωτικῆς πράξεως. **κακὸν** = ἠθικὸν σφάλμα. **κοινῶς** = πρὸς τὸ γενικὸν συμφέρον. **ἐκ τῶν ἰδίων** = διὰ τῶν ἁμαρτημάτων καὶ παρεκτροπῶν τοῦ ἰδιωτικοῦ των βίου. **μαλακίζομαι** = ἐπιδεικνύω δειλίαν. **τὴν ἔτι** = τὴν μακροτέραν, **ὡς κἂν ἔτι δαφυγών... πλουτήσειεν** = ὅτι διαφυγὼν τὴν πενίαν ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ πλουτήσῃ. **τοῦ δεινοῦ** = τοῦ κινδύνου. **αὐτῶν·** δηλ. τῆς ἀπολαύσεως τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἐλπίδος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νὰ διαφύγουν τὴν πενίαν. **λαβόντες** = ἐκλαβόντες, κρίναντες. **μετ' αὐτοῦ·** δηλ. τοῦ κινδύνου = κινδυνεύοντες. **ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ... τῶν δὲ ἐφίεσθαι** = ἀπεφάσισαν ὑπομένοντες τὸν κίνδυνον τοὺς μὲν ἐχθροὺς νὰ τιμωροῦν, τὰ δὲ ἀγαθὰ ἐκεῖνα (τὴν περαιτέρω ἀπόλαυσιν καὶ τὸν πλοῦτον) νὰ ἐπιθυμοῦν (νὰ διατηρήσουν δηλ. τὸν πόθον, διότι ὁ ἀγὼν ἠδύνατο νὰ ἀποβῇ καὶ εὐτυχὴς δι' αὐτούς). **ἐλπίδι τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν ἐπιτρέψαντες** = ἐμπιστευθέντες εἰς τὴν ἐλπίδα τὸ ἄδηλον (τὴν ἀβεβαιότητα) τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως. **ἔργῳ δὲ περί... ἀξιοῦντες πεποιθέναι** = ἐν τῇ πράξει δὲ θεωροῦντες καθῆκον των νὰ ἔχουν πεποίθησιν εἰς τὴν προσωπικήν των ἀνδρείαν ὡς πρὸς τὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των ὑπάρχοντα ἤδη κίνδυνον. **ἐν αὐτῷ·** δηλ. τῷ κινδύνῳ. **τὸ αἰσχρὸν τοῦ λόγου** = τὴν ἐπὶ δειλίᾳ κακὴν φήμην, κατηγορίαν. **τὸ ἔργον** = τὴν μάχην. **καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ... ἀπηλλάγησαν** = καὶ ἐν βραχυτάτῃ κρισίμῳ στιγμῇ (τῆς τύχης), ὅτε ἤλπιζον νίκην μᾶλλον παρὰ ἧττα, ἀπέθανον.

43. **τοὺς δὲ λοιπούς... διάνοιαν ἔχειν** = οἱ δὲ ἐπιζῶντες πρέπει νὰ εὔχεσθε μὲν εἰς τοὺς θεοὺς νὰ σᾶς δίδωσι τύχην ἀκινδυνοτέραν, ἀλλὰ νὰ μὴ θεωρῆτε ἄξιον τοῦ ἑαυτοῦ σας (καταδέχεσθε) νὰ ἔχετε ποσῶς ἀτολμότερον τὸ φρόνημά σας ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν. **λόγῳ σκοπεῖν τὴν ὠφελίαν** = κρίνειν (ἐξετάζειν) κατὰ τὸν λόγον (τῶν ῥητόρων) τὴν ὠφέλειαν (μὴ περιορισθῆτε νὰ ἀκούετε τὰ καλὰ ἀπὸ τὸν λόγον μου μόνον). **ἔργῳ θεώμενοι** = παριστάμενοι θεαταὶ ἐμπράκτως (τῆς δυνάμεως τῆς πόλεως, ὅπως παρουσιάζεται αὕτη ἀπὸ τὰ πράγματα). **ἐν τοῖς ἔργοις** = ἐν ταῖς μάχαις. **ὁπότε καὶ πείρᾳ του σφαλεῖεν** = εἴ ποτε καὶ πειρώμενοί τινος σφαλείησαν (συνέβη νὰ ἀποτύχωσι). **οὐκ οὖν** = ὅμως διὰ τοῦτο δέν... **κάλλιστον ἔρανον τῇ πόλει προϊέμενοι** = τὴν καλλίστην συνεισφορὰν προσφέροντες εἰς σωτηρίαν τῆς πατρίδος. **ἰδίᾳ** = προσωπικῶς. **παρὰ τῷ ἐντυχόντι... καιρῷ** = εἰς πᾶσαν ἑκάστοτε παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν καὶ λόγου (ὅταν δηλ. εἰς πανηγύρεις ἐκφωνοῦνται λόγοι, θὰ μνημονεύωνται αὐτοὶ) καὶ ἔργον (ὅταν ἐν τῇ μάχῃ θὰ προτρέπουν τοὺς μαχομένους νὰ μιμοῦνται αὐτούς). **σημαίνει** = σημεῖόν ἐστι, διατηρεῖ τὴν μνήμην των. **οἰκείᾳ** δηλ. **γῇ. μὴ προσήκουσα** = ἡ ξένη. **ἄγραφος μνήμη** = ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ ἐγγεγραμμένη, κατ' ἀντίθ. πρὸς τό: στηλῶν ἐπιγραφή. **ἄγραφος μνήμη...ἐνδιαιτᾶται** = ἡ ἄγραφος ἀνάμνησις τῆς διαθέσεως

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μᾶλλον (τῶν πεσόντων) παρὰ τοῦ ἔργου αὐτῶν μικροῦ ἢ μεγάλου κατοικεῖ μέσα εἰς τὴν καρδίαν ἑνὸς ἑκάστου. **καὶ τὸ εὔδαιμον... κρίναντες** = καὶ ἔχοντες τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία, ἡ δὲ εὐψυχία εἶναι ἡ ἐλευθερία. **περιορῶμαι** ἐνταῦθα = πτοοῦμαι, ἀποδειλιῶ. **κακοπραγῶ** = δυστυχῶ. **ἀλλ' οἷς ἡ ἐναντία... κινδυνεύεται** = ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι διατρέχουν τὸν κίνδυνον μεταβολῆς ἐπὶ τὰ χείρω ἐν τῷ μέλλοντι (= ἔτι) βίῳ των. **καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα** ἐν. **ἔσται** = καὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἡ διαφορὰ (πρὸς τὴν προτέραν των κατάστασιν) θὰ εἶναι πάρα πολὺ μεγάλη. **ἀλγεινοτέρα γάρ... κάκωσις** = διότι δι' ἄνδρα βέβαια εὐγενῆ καὶ ὑπερήφανον (μὲ φιλότιμο) εἶναι πικροτέρα ἡ ταπείνωσις ἡ ἀπορρέουσα ἐκ τῆς δειλίας. **ἀναίσθητος** = ἀνώδυνος.

44. **τοκεὺς** (γονεύς). **ἐν πολυτρόποις ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες** = γνωρίζουν ὅτι ἀνετράφησαν ἐν μέσῳ ποικίλων περιπετειῶν. **εὐπρεπεστάτης τελευτῆς** = ἐνδοξοτάτου θανάτου. **οἷς ἐνευδαιμονῆσαι... ξυνεμετρήθη** = τῶν ὁποίων ὁ βίος ὡρίσθη (ἐδόθη) ἐν συμμέτρῳ ἀναλογίᾳ, ὥστε νὰ περάσουν αὐτὸν ἐν εὐδαιμονίᾳ, καὶ νὰ ἀποθάνουν ἐν τῷ αὐτῷ βίῳ εὐδαιμονίας (: τοὺς ὁποίους συνώδευσεν ἡ αὐτὴ εὐτυχία καὶ εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὸν θάνατον). **ὧν** ἀναφ. αἰτιολ. = διότι αὐτῶν. **λύπη οὐχ ὧν... στερίσκηται** = λυπεῖταί τις ὄχι δι' ἀγαθά, τὰ ὁποῖα στερεῖται, χωρὶς νὰ τὰ δοκιμάσῃ. **ἐθάς τινος** = συνηθισμένος μέ τι. **ἰδίᾳ** = κατ' ἰδίαν, ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. **τῶν οὐκ ὄντων... ἔσονται** = οἱ κατόπιν γεννώμενοι εἴς τινας παῖδας θὰ τοὺς κάμουν νὰ λησμονήσουν τοὺς ἀποθανόντας. **ξυνοίσει·** ὑποκ. τὸ ἐπιγίγνεσθαι παῖδας. **οὐ γὰρ οἷόν τε ἴσον... κινδυνεύωσι** = διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σκέπτωνται περὶ τῶν κοινῶν ὁμοίως ὀρθῶς καὶ δικαίως (ἐν ἰσότητι ὑποχρεώσεων καὶ δικαιοσύνῃ) μὲ τοὺς ἔχοντας τέκνα εἰς τὸν πόλεμον ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι μὴ συνεισφέροντες τέκνα (= εἰς τὸν πόλεμον) δὲν διατρέχουν κίνδυνον νὰ τὰ χάσουν. **παρηβῶ** = γίνομαι παρῆλιξ. **τόνδε·** ἐνν. τὸν ὑπόλοιπον βίον. **κουφίζομαι** = παρηγοροῦμαι. **τὸ φιλότιμον ἀγήρων μόνον** = ἡ φιλοτιμία (φιλοδοξία) μόνον δὲν γηράσκει. **οὐ τὸ κερδαίνειν μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι** = δὲν εὐχαριστεῖ τόσον τὸ κέρδος, ὅσον ἡ δόξα. **ἀχρεῖος** = ἄχρηστος.

45. **μέγαν** = δυσχερῆ. **καὶ μόλις ἂν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(= καὶ εἰ ὑπερβάλοιτε ἀρετῇ) **οὐχ ὁμοῖοι ἀλλ' ὀλίγῳ χείρους κριθεῖτε** = καὶ ἂν ἠθέλετε ἐπιδείξει ὅλως ἐξαίρετον ἀνδρείαν καὶ τότε μόλις θὰ κατωρθώνετε νὰ κριθῆτε ὄχι βέβαια ὅμοιοι, ἀλλὰ ὡς κατά τι κατώτεροι αὐτῶν. **φθόνος τοῖς ζῶσι... τετίμηται** = διότι μεταξὺ τῶν ζώντων ὑπάρχει φθόνος πρὸς τοὺς ἀνταγωνιστάς, οἱ δὲ νεκροὶ (= τὸ μὴ ἐμποδὼν) τιμῶνται μὲ εὔνοιαν ἀδιαφιλονίκητον. **τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως... κλέος ἕ** = μεγάλη τιμὴ θὰ εἶναι εἰς σᾶς, ἂν δὲν φανῆτε κατώτεροι τῆς ἰδίας σας φύσεως (τοῦ προορισμοῦ σας, ἂν ἀσχολῆσθε δηλ. ἀθορύβως εἰς τὰ οἰκιακὰ) καὶ μάλιστα εἰς ἐκείνην, περὶ τῆς ὁποίας ἐλάχιστα γίνεται λόγος μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν (ἐν τῇ ἀγορᾷ) εἴτε διὰ τὸ καλὸν εἴτε διὰ τὸ κακόν.

46. **πρόσφορα** = ἐπίκαιρα. **οἱ θαπτόμενοι κεκόσμηνται** δηλ. τῇ συμπαθείᾳ τῶν πολιτῶν καὶ τῇ προνοίᾳ τῆς πόλεως. **ὠφέλιμον στέφανον... προτιθεῖσα** = ὠφέλιμον (οὐ μόνον εὐπρεπῆ, ὅπως ἦτο εἰς τοὺς κυρίως ἀγῶνας) ἀμοιβὴν τῶν τοιούτων ἀγώνων (ὑπὲρ πατρίδος) προβάλλουσα εἰς τοὺς προκειμένους νεκροὺς καὶ εἰς τοὺς ἐπιζῶντας. **ἆθλα γὰρ... πολιτεύουσι** = διότι, ὅπου προβάλλονται μέγιστα βραβεῖα τῆς ἀρετῆς, ἐκεῖ πολιτεύονται ἄριστοι ἄνδρες. **ἀπολοφυράμενοι** = ἀφοῦ ἀρκετὰ ἐκλαύσατε. **ὃν προσήκει** = τὸν προσήκοντα τὸν ἰδικόν του.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

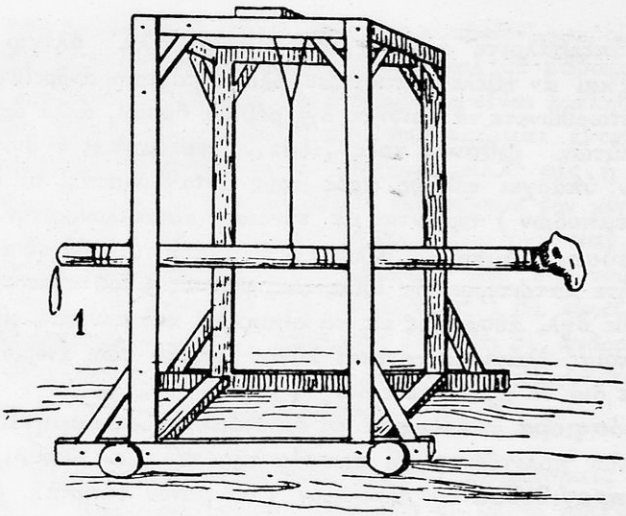

1. Κριὸς κρεμαστός.

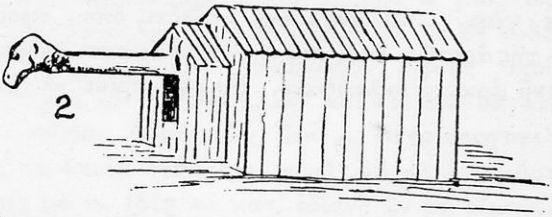

2. Κριὸς προκεκαλυμμένος ἐντὸς χελώνης (χελώνη κριοφόρος).
Καὶ τὰ δύο εἴδη τοῦ κριοῦ ἐχρησιμοποιοῦντο πρὸς κατακρήμνισιν τειχῶν.

3. Κριὸς φορητὸς (πρὸς παραβίασιν κυρίως πυλῶν)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

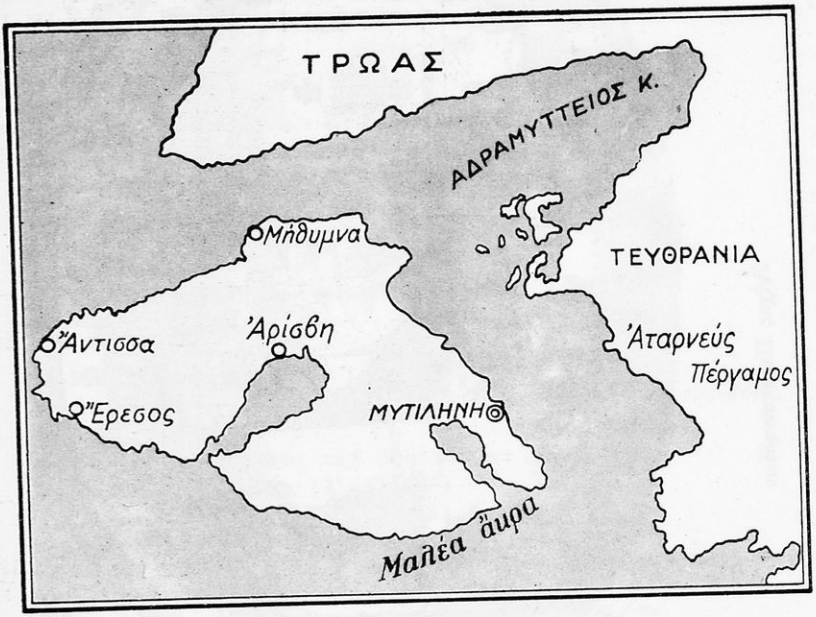

Λέσβος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

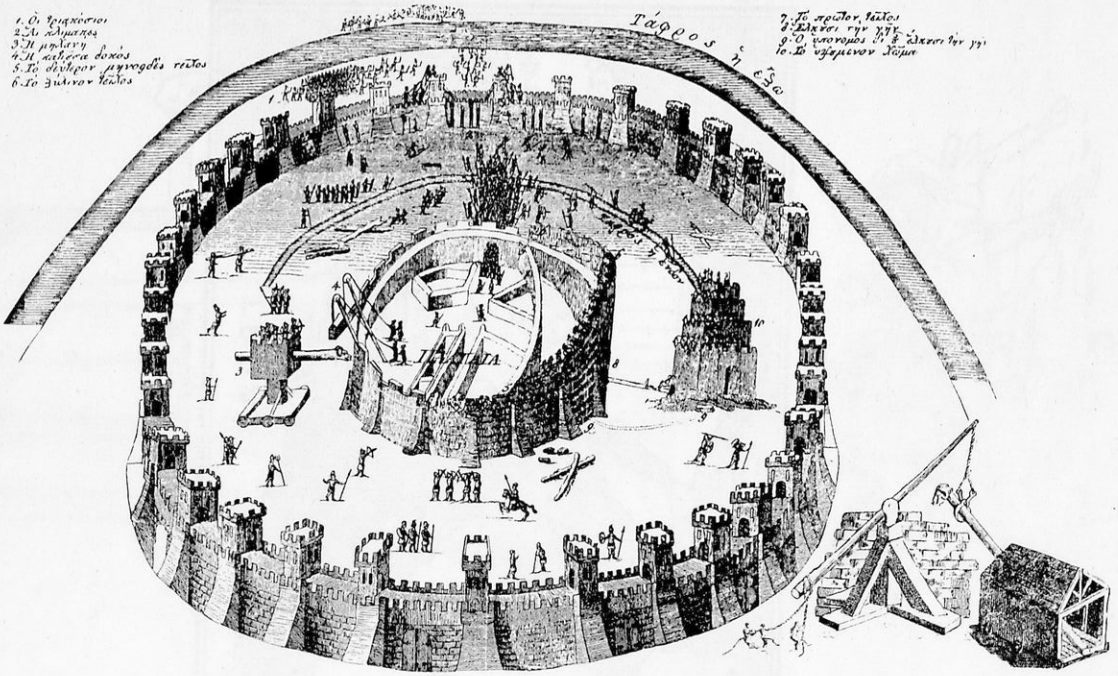

Τεῖχος Πελοποννησίων

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

Εἰκὼν τοῦ Θουκυδίδου 5

Εἰσαγωγή

I. Ὁ Θουκυδίδης 7

II. Ἡ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου κατάστασις ἐν Ἑλλάδι 10

ΜΕΡΟΣ Α'

I. Πλαταϊκά

α) Εἰσβολὴ τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιὰς (Β, 1 - 6) 15

β) Πλαταιῶν πολιορκία (Β, 71 - 78) 20

γ) Πλαταιέων ἔξοδος (Γ, 20 - 24) 25

δ) Πλαταιέων παράδοσις (Γ, 52) 29

ε) Δημηγορία Πλαταιέων (Γ, 53 - 59) 30

ς) Δημηγορία Θηβαίων (Γ, 61 - 67) 36

ζ) Πλαταιέων καταδίκη (Γ, 68) 41

II. Λεσβιακά

α) Μυτιληναίων ἀποστασία (Γ, 1 - 18) 43

β) Λακεδαιμονίων βοήθεια πρὸς Μυτιληναίους. Μυτιληναίων παράδοσις (Γ. 25 - 33) 43

γ) Ἀθηναίων ἀποφάσεις περὶ Μυτιληναίων (Γ, 35 - 50) 53

δ) Δημηγορία Κλέωνος (Γ, 37 - 40) 54

ε) Δημηγορία Διοδότου (Γ, 42 - 48) 59

III. Περικλέους ἐπιτάφιος (Β, 34 - 46) 65

ΜΕΡΟΣ Β'

Ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις 75

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἔκδοσις ΚΣΤ΄, 1975 (IV) - Ἀντίτυπα 105.000 - Σύμβασις 2518/15-3-75

Ἐκτύπωσις - Βιβλιοδεσία : Ι. ΔΙΚΑΙΟΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής